

Mimmoza

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
BİLİM, MÜHENDİSLİK VE TEKNOLOJİDE
KADIN ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMA MERKEZİ DERGİSİ

İTÜ

Haziran 2017 Sayı: 6

Kadın Denizciler

İTÜ BMT-KAUM

Araştırma

Kız Çocuklarının
Eğitimi

Tanıtım

İTÜ Kutup
Araştırmaları
Uyg-Ar Merkezi
(İTÜ PolReC)

Doğa

İnci, Sedef,
Mercan

Değerli Mimoza Okurları,

İTÜ Bilim Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Dergisi Mimoza'nın altıncı sayısını yayınlayabilmenin sevinci ve coşkusu içindeyiz.

Bildiğiniz gibi genellikle her sayımızda değişik mesleklerde kadınlarımıza yer veriyoruz. Bu sayımızda da kadınlarımızın sayıca az olduğu ancak giderek artış gösterdiği kadın denizcilerimize, yakınlarına ve su sporları yapan kadın sporcularımıza yer verdik. Hepimizin bildiği gibi kadın denizci olmak en zor mesleklerden biri, bizlerde sizlere güzel yanlarıyla ve zorluklarıyla bu alanda çalışan kadınlarımızdan örnekler vermeye çalıştık, bu mesleği düşünen genç kadınlarımıza tıpkı bir deniz feneri gibi ışık olmak istedik.

Her zamanki gibi kanayan yaralarımızdan biri olan kız çocuklarımızın eğitimine yer verdik, Türkiye'de kız çocuklarının eğitiminin önündeki engelleri sunduk. Toplumların ilerlemesinin temeli eğitimidir, bilimdir, fendir. Güçlü, barışçıl ve istikrarlı bir dünya için cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve buna bağlı olarak kadınların ve bilhassa kız çocuklarının eğitimi konusuna ağırlık verilmesi çok önemlidir. Tarih boyunca sosyal değişim ve sosyal dönüşümlerin dinamiği hep kadınlar olmuştur. İşte bu yüzden bu gibi projeler çok önem kazanmaktadır. Eğitim alanında Milli Eğitim Bakanlığının (Kız Çocuklarının Eğitimi Projesi), İTÜ Gönüllük Kulübünün (Bir Başka Yol ve Nar Harekatı Projeleri) ve üniversitemizin katkı sağladığı (Giysi Odası ve "Başarı Beni İstanbul'a Götürüyor" Projeleri) sosyal sorumluluk projelerini de dile getirdik. Ayrıca, TÜİK verilerine göre 2016 yılında her alanda kadın profilini sayılarla vermeye çalıştık.

Bu sayımızda da yine sağlık ve psikolojik sorunlar üzerine yazılarımızla birlikte kültür-sanat alanında (doğa, sinema, kitap) bilgilendirmelerimize de yer verdik.

Dergimizle ilgili düşüncelerinizi bizlerle paylaşmanız, yazı, resim ve karikatürlerinizle dergimize katkıda bulunmanız bizleri mutlu edecektir.

Dergimize yazılarıyla ve araştırmalarıyla katkı sağlayan herkese gönülden teşekkürler.

Bir sonraki sayımızda tekrar buluşmak dileğiyle...

Sevgi ve saygılarımızla,

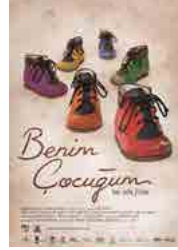
Prof. Dr. Fatma Arslan
Sebahat Duran Karahan

"İnsan, kıyıyı gözden kaybetme cesareti olmadan yeni denizler keşfedemez." Andre Gide

İÇİNDEKİLER

HAZİRAN 2017

03 TANITIM

- İstanbul Teknik Üniversitesi, Bilim Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulama Merkezi (İTÜ BMT-KAUM)

04 ARAŞTIRMA

- Kadın Denizciler

09 SÖYLEŞİ

- Denizlerde Bir Türk Kadın Kaptan: Nildeniz Sütçü Şen
- Türkiye'nin İlk Kadın Uzakyol Kaptanlarından: Seda Turhan

16 TANITIM

- TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası ve Kadın Çalışmaları

18 ARAŞTIRMA

- Türk Denizcilik Sektörü Kadın Çalışanları Durum Değerlendirmesi GEMIMO Kadın Çalışma Grubu

21 KÜLTÜR / SANAT

- Okyanusta Bir Türk Kızı

22 SÖYLEŞİ

- İTÜ Denizcilikte Öğrencilikten Öğretim Üyelğine...

23 KÜLTÜR / SANAT

- Denizcilik Alfabetesi

24 ARAŞTIRMA

- Türk Kadını Kutuplarda Temsil Etmek

29 SÖYLEŞİ

- Suatlı Sporlarında Milli Sporcumuz: Birgül Erken İTÜ-SAS Kulübü
- Manş Denizini Yüzerek Geçen İlk Türk Kadını: Nesrin Olgun Arslan
- Denizkızının Peşi Sıra...

38 ARAŞTIRMA

- Kız Çocuklarının Eğitimi Projesi
- Türkiye'de Kız Çocuklarının Eğitiminin Önündeki Engeller

44 TOPLUMSAL PROJELER

- "Başarı Beni İstanbul'a Götürüyor" Gezisi

45 İNCELEME

- Sosyal psikolojik bir perspektifle Benim Çocuğum

48 TOPLUMSAL PROJELER

- İTÜ Gönüllülük Kulübü Projeleri

49 HABER

- 2016 Yılı Kadın İstatistikleri

52 SAĞLIK

- Tiroid Hormonlarının Vücuda Etkileri

55 DOĞA

- Denizin ve Tarihın Derinliklerinden Gelen Güzellikler: İnci, Sedef, Mercan

59 ETKİNLİK

- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği
- İrem Vardar Giysi Odası Açılışı

62 KÜLTÜR / SANAT

- II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kızların Eğitimi
- Güneşin Kızları
- Halime Kaptan
- El İncisi

64 BELGESEL

- Dünya Yerinden Oynar

Ön Kapak: Piri Reis Dünya Haritası'nın bir bölümü
Arka Kapak: Kismet Yelkenlisi, Sadun Boro ve onun yaptırdığı devlet sanatçısı Prof. Tankut Öktem'in eseri Denizkızı Heykeli, Okluk Koyu, Gökova.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

BİLİM, MÜHENDİSLİK VE TEKNOLOJİDE KADIN ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMA MERKEZİ (İTÜ BMT-KAUM)

İTÜ BMT-KAUM, bilim, mühendislik, teknoloji ve sanat dallarında kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla araştırma ve incelemeler yapılmasını, bu konudaki toplumsal bilincin artırılmasını, konuyla ilgili uygulamaların izlenmesini, veri tabanı ve göstergelerin geliştirilmesini, kadın çalışmaları alanının ve kadınların toplumsal/akademik yaşama katkısının görünürlüğüne artırılmasını, üniversitede konuyla ilgili bir bilgi merkezi oluşturulmasını sağlayacak yayın/belgelerin sürekli ve güncel olarak kazandırılmasını hedeflemektedir. Merkezin kuruluşu ayrıca, kız öğrenci ve kadın akademisyen varlığının giderek arttığı üniversitemizde uygulanmakta olan lisans/lisansüstü programlarda henüz toplumsal cinsiyet duyarlılığını özümseyen kapsamlı düzenlemelere gidilmesi açısından da önem taşımaktadır. Dolayısıyla, merkez faaliyetleri, bölümlerde uygulanan programları ve araştırmaları, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla tamamlamak ve zenginleştirmek amacıyla akademik destek sağlamayı da hedeflemektedir.

İTÜ bünyesinde toplumsal cinsiyet alanındaki potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla YÖK Yürütme Kurulu'nun 04.11.2009 tarih ve 5510 sayılı kararıyla merkezimiz kurulmuştur. Merkezimiz, 8 Mart 2013 tarihine kadar İTÜ Taşkılla binasında faaliyet göstermiştir, bu tarihten itibaren Maslak Kampüsü Maden Fakültesi binasında (E322) faaliyetlerini sürdürmektedir.

22 Mayıs 2013 tarihinde İTÜ Kuzey Kıbrıs BMT-KAUM kurulmuş olup bilim, mühendislik, teknoloji ve sanat dallarında kadın-erkek fırsat eşitliği ile kadın sorunları konularında toplumda farkındalık oluşturmak ve bu konularda duyarlılığı arttırmaya yönelik çalışmalar yapmayı hedeflemektedir.

Yönetim Kurulu

Prof. Dr. Fatma Arslan (Müdür)
Prof. Dr. İpek İlkcaracan Ajas (Müdür Yrd)
Prof. Dr. Gaye Onursal Denli
Prof. Dr. Şebnem Burnaz
Doç. Dr. Lale Tükenmez Ergene

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Kadriye Bakırcı
Prof. Dr. Ayşe Erzan
Prof. Dr. Sondan Durukanoğlu Feyiz
Prof. Dr. Sıdıka Semahat Demir
Prof. Dr. Seyhan Uygur Onbaşıoğlu
Prof. Dr. Şemsa Özar
Prof. Dr. Yıldız Ecevit
Prof. Dr. Gülçin Özürlan Ağaçgözü
Prof. Dr. Bertil Emrah Oder
Prof. Dr. Nilgün Okay
Prof. Dr. Nevin Çekirge
Prof. Dr. Serpil Sancar
Doç. Dr. Mehtap Hisarcıklılar
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Akalın
Yrd. Doç. Dr. Çiçek Ersoy
Şeyda Çağlayan
Pınar Hazinedaroğlu
Sevgi Karaca
Cem Demirbaş

İdari Asistan

Sebahat Duran Karahan

İTÜ Bilim, Mühendislik ve Teknolojide
Kadın Araştırmaları ve Uygulama Merkezi
İTÜ Maden Fakültesi A Girişi, Ayazağa Kampüsü
34469 Maslak / İSTANBUL
Telefon : (0212) 285 71 24
E-Posta : kaum@itu.edu.tr
Web : www.kaum.itu.edu.tr
Twitter : @bmtkaum
facebook : İTÜ BMT KAUM Kadın
Araştırmaları Uygulama Merkezi

KADIN DENİZCİLER

Prof. Dr. Nil GÜLER

2008-2015 Dönemi

İTÜ Denizcilik Fakültesi Dekanı

2008-2015 yılları arasında İTÜ Denizcilik Fakültesi dekanlığını yapma onuruna ulaştım. Bu süreç içinde fakültemdeki, denizcilik sektöründeki, kamu kurumlarındaki, bakanlıklardaki meslektaşların ve üst düzey yöneticilerin ne kadar saygılı ve kadın erkek eşitliğine ne kadar yüreктen inanmış olduklarını gözlemledim. Zaten İTÜ Denizcilik Fakültesi'nde uzun yıllar çalışmış olmam ve hemen hemen her konuda ve aşamada bulunmuş olmam, bana çok büyük bir idari kolaylık sağladı. İTÜ Denizcilik Fakültesi (İTÜDF) sadece bir fakülte; akademisyenler, bina ve personelden oluşmamaktadır. Çok büyük bir yerleşke olan bu tarihi okulun değişik birçok kurumla ilişkisi vardır, gelenekleri vardır ve uzun yıllar Türkiye'nin stratejik açıdan denizcilğinde rol oynamıştır.

Denizcilik eğitimi, denizcilik sektörüne sistematik bir şekilde insan gücü teminini amaçlamaktadır ve uluslararası olarak yeterli görülen ve akredite edilen eğitim merkezleri tarafından da gerçekleştirilir. Bundan dolayı denizcilik yükseköğretimi karmaşık bir yapıya sahiptir. Mühendislik, deniz hukuku, denizcilik işletmeciliği, navigasyon gibi denizcilik sektörünün farklı birçok alanından uzmanlığa gerek duyulması, bu eğitimin çok disiplinli bir yaklaşım ile ele alınmasını sağlamaktadır. Denizcilik yükseköğretiminin temel özellikleri, Uluslararası Denizcilik Örgütü tarafından düzenlenmektedir.

İTÜDF, Türkiye'nin denizcilik yükseköğretimine 125 yıl öncülük eden Yüksek Denizcilik Okulu'nun

1992'de İTÜ'ye bağlanarak fakülte olması ile birlikte denizcilik yükseköğretiminde yer edinmiştir. Fakülte de Gemi Makinaları İşletme Mühendisliği, Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği ve Temel Bilimler olmak üzere üç bölüm vardır. Bu bölümlerden sadece Temel Bilimler Bölümü öğrenci almamakta olup, diğer iki bölüme servis derslerini sağlamaktadır. İTÜDF, öğrencilerine sadece matematik, fen ve mühendislik alanında değil, uluslararası standartlara uygun denizcilik eğitimi ile birlikte problem çözme kabiliyetinin kazandırıldığı, araştırmacı, lider ve yönetici gemi adamları yetiştirerek mezunlarının mesleklerinde farklılık yaratacak niteliklerle donatılmasını misyon olarak kabul etmiştir.

Denizcilik mesleği denince ilk kastedilen kaptanlık veya mühendislik yapmaktır. Bunun dışında denizcilik eğitimi alıp, karada brokerlik, acentelik yapmak, limanlarda, denizcilik idarelerinde çalışmak veya eğitmenlik olmak tabii ki mümkündür. Bu amaçla Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Bölümleri de mevcuttur.

İTÜ Denizcilik Fakültesi'nde Bölümlere göre kadın/erkek öğrenci dağılımları Tablo 1'de verilmektedir:

Tablo1. Denizcilik Fakültesi 2015-2016 Eğitim Dönemi Kadın-Erkek Öğrenci Sayıları

Denizcilik Fakültesi	Kadın Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam
Deniz Ulaştırma ve İşletme Müh. (ING)	3	49	52
Deniz Ulaştırma ve İşletme Müh. (Suny)	2	22	24
Deniz Ulaştırma ve İşletme Müh.	65	483	548
Gemi Makinaları İşletme Müh. (ING)	-	42	42
Gemi Makinaları İşletme Müh (Suny)	2	21	23
Gemi Makinaları İşletme Müh.	17	302	319
Toplam	89	919	1008

Kadınların Denizcilik Mesleğinde Yer Almaları; Uzakyol Kaptanı ve Başmühendisi Olmaları

Kadınların denizcilik mesleğinde yer almalarını inceleyen tam olarak neden bahsettiğimizi bilmemiz lazımdır. İTÜ Denizcilik Fakültesi “ehliyete” yönelik mezun yetiştirmektedir. Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği mezunları eğitimlerini takiben ehliyet sınavlarına girerek gemilerde Uzakyol Kaptanı olarak çalışma hakkını ve aynı şekilde Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri de ehliyet sınavlarını takiben gemilerde Uzakyol Gemi Makinaları İşletme Mühendisi olarak çalışma hakkını elde etmektedirler. Bazı okullarda bulunan Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Bölümü profesyonel olarak ticaret gemilerinde çalıştırmak üzere öğrenci yetiştirmek üzere kurulmamıştır. Yani “ehliyete” yönelik değildir. Daha ziyade denizcilik şirketlerinde “kara” elemanı yetiştirir. Ve buradaki sınıflandırmada ele alınmayacaktır.

1991/1992 öğretim yılında ilk defa kadın öğrenci alan bölüm İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Deniz ve Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölümüdür. 1995 de ilk kadın denizci mezununu vermiştir.

1999 yılına kadar başvuru şartlarında erkek olma koşulu olan İTÜDE, bu koşulu 1999 yılında kaldırmış

Tablo 2. Ehliyeti Olan Kadın Zabıtlar ve Toplam Oranı

Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliğine Ait Yeterlikler	Kadın Zabıtlar	Toplam Zabıtlar (Kadın Erkek Karışık)
Uzakyol Vardiya Zabiti	141	2813
Uzakyol Birinci Zabiti	48	1886
Uzakyol Kaptanı	31	3423
Toplam	210	8122

Tablo 3. Ehliyeti Olan Kadın Gemi Makine Mühendisleri ve Toplam Oranı

Gemi Makinaları İşletme Mühendisliğine Ait Yeterlikler	Kadın Zabıtlar	Toplam Zabıtlar (Kadın Erkek Karışık)
Uzakyol Vardiya Mühendisi	26	1530
Uzakyol İkinci Mühendisi	1	937
Uzakyol Başmühendis	7	1886
Toplam	34	4333

Toplam Kadın Uzakyol Zabitan (Deniz Ulaştırma + Gemi Makinaları İşletme Müh.)= 244
Toplam Uzakyol Zabitanı (Deniz Ulaştırma + Gemi Makinaları İşletme Müh.)= 12455
Kadın Oranı= %2 (Yaklaşık)

ve bunun akabinde diğer denizcilik eğitimi veren 4 yıllık fakültelerde de kalkmıştır. İTÜ Denizcilik Fakültesi ilk kadın uzakyol kaptanlarını ve mühendislerini 2004 yılında mezun etmiştir. Bu dergide de çoğu bu ilk öğrenciler olan bu öncü kadınlarımız, deneyimlerini ve birikimlerini paylaşmaktadırlar.

Erkek alınması koşulunun kalkması konusunda bazı kız annelerinden ve babalarından da destek yorumları gelmiştir. Bunlar arasında kaptanlık mesleğini icra eden eşiyile birlikte açık sulara aylarca seyahat eden bazı anneler de vardır.

İTÜDF ilk yıllarda kadın öğrenci alımında pozitif ayrımcılık yaparak 2002 yılına kadar Deniz Ulaştırma Mühendisliğinde 100 öğrenciden 20'sini ve Gemi Makinaları İşletme Mühendisliğinde de 50 öğrenciden 10'unu kadın öğrencilere ayırmış fakat 2002 yılında kontenjan ayırma uygulamasından vazgeçmiştir.

Mevcut Durum: Öğrencilik Sonrası Denizde Çalışan Kadınlar (Uzakyol)

T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın Gemi adamı arşiv verilerindeki denizcilerin Mayıs 2017 itibariyle sayıları Tablo 2 ve 3'de verilmektedir:

Deniz Ulaştırma uzakyol kadın zabıtlerin oranı % 2,6 (yaklaşık) iken, Gemi Makine İşletme Mühendisi kadın zabıtlerin oranı %0,78 olarak daha düşüktür. Ancak dünya rakamları ile kıyaslandığında bu rakamlar ortalamaya oldukça yakındır. Dünya ortalaması %2 civarındadır.

Denizcilik eğitimi veren fakültelerimizde ve 4 yıllık yüksekokullarımızda kadın öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısının yaklaşık %4,65 ini oluştururken ehliyetini almış ve mesleği yapmakta olan kadın uzakyol denizci sayımız bu oranın yarısından biraz fazladır. Burada cinsiyet ayrımcılığına girmeden uzun süreli gemilerde istihdam sorununun ayrıca ele alınması gerekmektedir. Dünya genelinde kadın denizcilerin daha çok cruise ve ferry gemilerinde çalıştıkları bilinmektedir.

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO): Kadın İstihdamını Artırma Stratejileri

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) resmi olarak denizcilik sektöründeki cinsiyet oranlarında dengelessizliği kaldırabilmek için 1988 yılından itibaren “Strategy on the Integration of Women in the Maritime Sector” programını yürürlüğe koymuştur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde fırsat eşitliği yaratabilmek amaçlanmıştır. İsveç’teki Dünya Denizcilik Üniversitesi, Maltadaki Denizcilik Hukuk Enstitüsü bu programda rol oynamışlardır.

Uluslararası Denizcilik Örgütü bu stratejisini uygulayabilmek ve denizci kadınların mesleklerinde karşılaştığı durumlara dikkat çekmek amacı ile 1990’lı

yıllardan başlayarak dünyanın değişik bölgelerinde birçok girişimlerde bulunmuş ve bölgesel çalışmalar yapmıştır. Bunlar şu şekildedir:

1. Pasifik Denizci Kadınlar Birliği (Pacific Women in Maritime Association, PACWIMA) 2004’de kurulmuş ve 2016’da yeniden oluşturulmuştur.
2. Batı ve Orta Afrika’daki Denizcilik ve Liman Sektöründeki Profesyonel Kadın Çalışanlar Ağı 2007’de oluşturulmuştur.
3. MENA: Africa and Arab International Women’s Maritime Forum (AIWMF), Temmuz 2007’de yapılan bu forum yolu ile konu ile ilgili gruplar bir araya getirilmiştir.
4. WOMESA (Women in The Maritime Sector of East and Southern Africa) Aralık 2007’de kurulmuştur.
5. WIMA-Asia (Association for Women in Maritime, Asia) Ocak 2010’da kurulmuş ve 2015’de tekrar reklamı yapılarak başlatılmıştır.
6. 2012 de Güney Amerika’daki denizcilik sektöründeki profesyonel kadın yöneticileri bir araya getiren ağ kurulmuştur.
7. WIMAC (Women in Maritime Association, Caribbean) 2015’de kurulmuştur.

IMO ayrıca bu amaçla, özellikle gelişmekte olan ülkelerde denizcilik sektörüne eleman yetiştirmek üzere kadınlara burs vermiştir. Bu burslar denizcilik idarelerine, limanlara ve denizcilik eğitimi veren kurumlara eleman ve eğitici yetiştirmek amacını taşımaktadır. Ayrıca Uluslararası Denizcilik Örgütü’ne bağlı olan Dünya Denizcilik Üniversitesi’nde 2008 ve 2014’de denizcilik sektöründeki kadın konularını ele alan 2 kongre tertiplenmiştir. Son yapılan “Maritime Women: Global Leadership” kongresinde liderlik, mentörlük ve network oluşturma; istihdam politikaları, kariyer geliştirmek için eğitim ve kadınların denizcilik sektörüne yaptıkları değişik katkılar gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca ILO da bu konuda çalışmalar yapmaktadır.

Türkiye’de Yapılanlar

8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde denizci kadınların sorunlarını gündeme taşıyacak, sektörde farkındalık yaratabilecek bir organizasyon yapmak amacı ile TMMOB Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası önderliğinde, İMEAK Deniz Ticaret Odası, TMMOB Gemi Mühendisleri Odası, Türk Armatörler Birliği, Türkiye Denizcilik Federasyonu ve WISTA’nın da destekleri ile Yakamoz 2016 ve 2017 kongreleri yapılmıştır. Gemi Makinaları İşletme Mühendisliği Odasının (Kadın Çalışma Grubu) özellikle kız öğrencilerin staj problemine çözüm oluşturabilmek adına bir araya gelmesiyle başlayan çalışmalar, genişletilerek tüm kadın denizcilerin sorunlarına değinen ve bu konuda yol haritası oluşturan bir yapıya bürünmüştür.

Aynı şekilde Denizci Kadınların sorunlarını ele almak, sektördeki kadın istihdamını artırmaya yönelik politikalar oluşturmak amacı ile birçok şirket ve kurum bu çalışmalara destek olmuştur. YMN Tanker, Uzmar, Sanmar, Deniz Ticaret Odası, Statü Denizcilik, İDO, İnce Denizcilik, İnebolu Tersanesi, Onursan, Yalova Altınova Tersane Girişimcileri, Arkas, Türk Loydu ve GİSBİR bu şirketlerin başında gelmektedir.

Yine bu amaçla, sempozyumda Türk denizcilik sektörüne hizmet veren gemi ve kara işletmelerinde en fazla kadın istihdam eden şirketlere özel ödüller verilmiştir.

Aynı şekilde denizcilik sektöründe kadın olmanın önemini ortaya koyan, “Deniz ve Kadın” temalı kısa film yarışması da düzenlenmiştir.

Denizcilik Eğitimcileri

Daha önce “Denizcilik Mesleği” olarak gemide çalışan kaptanların ve mühendislerin söz konusu olduğu belirtilmişti. Deniz Ulaştırması İşletme Mühendisliği ve Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği’nin amaçlarının da uzakyol gemilerinde çalışacak eleman yetiştirmek olduğu vurgulanmıştı. Ayrıca bu eğitimi alanların bir kısmının karada çalıştığı da açıklanmıştı (Brokerler, acenteler, yük sevkiyatçıları, tersane, liman, marina çalışanları vs.). Tabii ki bu grupta sayılması gerekenler arasında denizcilik eğitimcileri en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Her ne kadar denizde çalışan kadınları oranı düşükse de kadın eğitimcilerin sayısı ve oranı hem bütün dünyada, hem ülkemizde, hem de İTÜDF de çok daha fazladır.

Tablo 4: İTÜ Denizcilik Fakültesi Kadın-Erkek Akademik Personel Oranları

2016 Yılı Dağılımları

	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Yard. Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Ar.Gör.	Uzman	Okutman	Toplam	Dağılım
Kadın	1	1	4	4	2	-	1	13	25.5
Erkek	-	7	8	12	8	3	-	38	74.5
Toplam	1	8	12	16	10	3	1	51	

2017 Yılı Dağılımları

	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Yard. Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Ar.Gör.	Uzman	Okutman	Toplam	Dağılım
Kadın	1	2	5	4	4	-	1	17	28.3
Erkek	-	6	8	11	14	4	-	43	71.7
Toplam	1	8	13	15	18	4	1	60	

Yukarıda ki Tablo 4’den anlaşılacağı üzere kadın akademik personel oranı denizcilik mesleğini icra eden kadın mezun sayısından çok daha fazladır. Bu kapsamda hemen belirtmek gerekir ki bu akademik personelin hiçbiri denizcilik mesleği çıkışlı değildir. Denizciliğin disiplinlerarası bir eğitim olmasından dolayı başka disiplinlerden gelen akademisyenlerdir. Ancak doçentlik ve profesörlük unvanlarını Deniz Ulaştırma Mühendisliği’nden alan bir kadın profesör vardır. Çok yeni olarak İTÜDF mezunu ilk kadın Yard. Doç. Dr. Öğretim Üyesi fakülteye Mayıs 2017’de katılmıştır.

Genel Olarak

Şunu belirtmeden yazıyı sonlandırmak istemiyorum. Bütün dekanlık sürecimde kadın denizci sayısının artması ve bu konunun geliştirilmesi ile ilgili özel bir çabam olmadı. Ancak bu süreç kendiliğinden oluştu. Öncelikli olarak fakültenin akademik olarak ileri gidebilmesi, uluslararası tanınırlığının artması, mezun öğrencilerimizin yabancı bayrak gemilerde de istihdam edilmesi, denizcilik konusunda bilgi birikiminin makale, bildiri, başka yayınlar yolu ile artması, ulusal ve uluslararası proje alabilmek, fakültenin spor konularında da başarılı olabilmesi için çaba sarf ettim. Bu çabalar arasında yeni birkaç laboratuvar kurulması kadar öğrencilerimizin rahat edebilmesi için yurt yapılması da vardı. Burada bu konuya destek veren mezunlarımız ve Bakanlığımızı da anmadan geçemeyeceğim. Her zaman İTÜDF'nin, başka denizcilik okullarının ve Türk Denizciliği'nin daha ileriye gitmesi en büyük dileklerimiz arasındadır. Kadın denizcilerimize kapılarımızı eğitim kurumları olarak açtık, onların mesleki haklarını korumak da hem armatörlerimizin, hem sivil toplum kuruluşlarının, hem de odamızın en büyük görevleri arasındadır.

Kaynaklar

- "Women in the Maritime Industry", www.imo.org/en/MediaCentre/.../women/Pages/default.aspx
- "Women Seafarers", www.itfseafarers.org
- "International Women's Day - Women At Sea", <http://www.safety4sea.com/women-at-sea>
- Ulaştırma Bakanlığı Gemi Adamı Arşivleri
- Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği Odası, http://www.gemimo.org/kadın_çalışma_grubu

Denizlerde Bir Türk Kadın Kaptan: Nildeniz SÜTÇÜ ŞEN

Sevdiğiniz bir işi yapmak ve bu iş sayesinde geçinebilmek; ikisi bir arada olduğu vakit iş, 'İŞ' olmaktan çıkıyor ve mutluluk oluyor.

İşte ben, bu yüzden belki de en mutlu kadınlardan birisiyim.

Tutkularıyla birlikte, sevdiğim işi yapıyor ve yaşıyorum...

Merhaba, ben Kaptan Nildeniz Sütçü Şen, 1999 yılında üniversitede ilk tercihim olan İTÜ Denizcilik Fakültesi Güverte bölümüne giriş yaptım. Mezuniyetimden sonra sırasıyla zabıt, birinci zabıt ve uzakyol kaptanı olarak uluslararası sulara seyir yapan tanker tipi gemilerde çalıştım. 2013 yılında Kılavuz Kaptan olarak İzmit Körfez Bölgesi'nde çalışmaya başladım. 2014 yılında hamileliğim dolayısıyla kılavuzluğa ara verdim. Şu an eşimin kurduğu Orka Informatics şirketinde hala danışmanlık yapmaktayım.

Başlangıç

Ben deniz kıyısında büyümüş biriyim. Çocukluğum bir sahil kasabasında geçti ve babam denizi çok sever. Ufak bir teknemiz vardı ve onunla sürekli balık tutmaya giderdik. 1999 yılında üniversiteye giriş sınavında yaptığım ilk tercihim olan İTÜ Denizcilik Fakültesi'ni kazandıktan sonra duyduğum mutluluğu anlatamam. Ailemde bu mutluluğumu paylaşarak asla bana engel olmadı ve beni destekledi. Bu güç benim karşılaştığım engelleri aşmamı sağlayan güçtür.

Denizciliği seçmemin tek sebebi denizi çok sevmemdir. Meslek ile ilgili asıl bilgiyi okulda ve stajlarımda elde ettim. Devam etmem ve bu noktaya kadar başarıyla gelmem de aslında bu konudaki önyargıları kırma isteğimde büyük rol oynadı. Kadın olarak bu mesleğin yapılamayacağı algısını yıkmak ve istediğim işi yapmak için oldukça fazla çabalamam gerekti.

Meslek

Koşulsuz erkek egemenliğindeki bir işe, bir ortama giriyorsunuz. Yabancı madde gibisiniz o zamanlar. Sanki kurulu bir düzeni, olması gerektiğinden farklı bir ortama sürükleyen bir “İstenmeyen”siniz. Kimisi alışık olmadığından korkarak, kimisi ise alışkanlıklarının bozulmasına duyduğu öfke ile karşılıyor sizi. Düşüncelerini de açık bir şekilde yüzünüze söylüyorlar. “Sen buraya ait değilsin” diyorlar. Zaten tamamıyla zor olan bir mesleği daha da zor hale getiriyorlar. Burada, bu koşullar altında kuvvetleniyorsunuz, geliyorsunuz, bir insanın neler yapabileceğini o zaman çok daha iyi anlayabiliyorsunuz.

Benim bu meslekte ilerlemem, stajyerlikten zabıtlığa, zabıtlıktan kaptanlığa giden yolda yürüyebilmem kolay olmadı. Halen aktif olarak gemilerde kaptan olarak mesleğimi yapabiliyor olmama rağmen, meslek içinde bazı kişiler “Yok olmaz öyle şey, bayandan kaptan olmaz” diyebilme cesaretini gösterebiliyor. En çok yaşadığım mesleği yaparken bu yargılarla uğraşmak oldu, bu gibi dirençlerle uğraşmak meslek haricinde psikolojik olarak beni daha çok yordu.

Meslek genel koşulları itibarıyla her insan için zor. Yoksunluk var, sevdiğinizden ayrılık var, doğayla mücadele var, fazla çalışma saatleri var, bir de psikolojik baskı eklenince daha da zorlaşıyor. Geriye dönüp baktığımda haksızlık ve yok yere yersiz davranışlarla uğraşmanın zor gelmiş olduğunu söyleyebilirim. Mesleki olarak zor durumlarla da sık sık karşılaştım tabii ki her denizci gibi ama hepsinin gemideki ekibimle birlikte üstesinden geldik.

Gemi

Bir kez şunu söylemem gerek, Kaptan olmak çok ama çok büyük bir sorumluluktur. Zabıtlığımda, ne kadar ağır olabilir ki diye düşünmedim değil, ne zaman ki o rütbeyi hak ediyor ve o işi teslim alıyorsunuz o zaman anlıyorsunuz.

Siz o gemideyken ve seferdeyken yaptığınız iş ile bir oluyorsunuz ve neler yaşadığınızı, neler yaptığınızı fark etmiyorsunuz. Ta ki evinize döndüğünüzde insanlar sizin hikayelerinizi hayret ve şaşkınlık ile dinleyene kadar. O kadar tepki olunca, dönüp arkama ben de düşünüyorum; ben neler yapmışım diye!

Gemiyi kumanda ederken duyduğunuz özgüven ve konsantrasyon o an size bunları düşündürmüyor. Zaten en ufak bir güvensizlik size bu işi yaptıramaz, omzunuzdaki o ağır sorumlulukları taşıtamaz, yıkılırsınız.

Ne karşınıza çıkan istenmeyen olayları ne de onlarla mücadelenizi o anları yaşarken düşünmüyorsunuz. Normal bir gün gibi hareket ediyorsunuz. Belki geminiz buzların arasında sıkışıyor, belki geminiz demir tarıyor ve sürükleniyor, belki operasyonel olarak en önemli ekipmanı bir anda kaybediyorsunuz, belki gemide biri yaralanıyor, insanın hiçbir önemi yok. Denizci olmak bu yüzden kolay değil. Herkes ne o kadar soğukkanlı olabilir ne de o kadar sakin. Karşılaştığınız problem her ne olursa olsun, feryat etmezsiniz, o problemin üstesinden nasıl gelebileceğinizi düşünür ve hareket edersiniz.

Bir denizci için önemli olan denizde, her şeyden uzakken ve çoğu şeyden yoksunken, ortaya çıkan elinizdeki imkanlardan ve imkânsızlıklardan olanak yaratarak, sorunun üstesinden gelmektir.

Ben de görevim süresince onlarca problem ile yüzleştim, ama ekibimle üstesinden geldik. Ancak tüm bunlar, genelde pek çok kara insanı için hayret uyandırıcı oluyor. Onların şaşkınlıkları sizi de şaşırtıyor sonra.

Mürettebat Tepkisi

Ben kaptanlığım süresince mizacım gereği de baskı kuran ve dikte eden bir yöntemden çok mantıklı bir şekilde nasıl yapılması gerektiğini anlatan bir yönetici olmayı seçtim. İşimi genelde iyi bilmeye ve yapmaya çalıştım bunun bana katkısı çok oldu. Dinleyen,

anlamaya çalışan biri olmam genelde söz dinletme konusunda sorun yaşamadan halletmemi sağladı. Mürettebatta bana genelde bu sakin ortamdan mutlu olduğunu bildirdi. Bu konuyla ilgili büyük sorunlar yaşamadım.

Gidilen Yerlerde Tepkiler

Gittiğiniz limanlarda görev yapan gerek o devletin yetkilileri gerek ise acente gibi kurum ve kuruluşların çalışanları görevlerinden dolayı binlerce denizci ile karşılaşıyorlar. Görev sürelerinde karşınıza çıkan kadınlar sadece gemi personelinin eşleri olmuş. O gemide çalışan bir kadın ile karşılaşılmasını algılamakta zorluk çeken o kadar çok insan var ki. Gemide bir kadın kaptan olduğunu duyan ve normalde gemi limanda iken bir iki defa gemiye gelip kontrolleri yapması gereken liman çalışanları onlarca kez gemiye geliyor sizi görmek için, ilginç olan ise her defasında farklı çalışanların gelmesi.

Kılavuzluk

Her ne kadar denizde çalışan kadın sayısı iyice artmış, her görev ve kademedede kendilerini ispatlamış olsalar da, kabullenilmemesi veya bu durumun doğru olmadığı düşüncesi mevcudiyetini korumaktadır. Kaptan olarak devam ettiğim denizcilik kariyerime, DEKAŞ AŞ'de 2014 yılında kılavuz kaptan olarak çalışmaya başladığımda yine aynı durumla karşılaştım. Önceden denizci olamazlar, kaptan olamazlar denirken bu sefer de kılavuzluk bir kadına göre değil yapamazlar deniliyordu. Duymamazlıktan gelmek

isteseniz de, bu insanı yoruyor. Çok şükür ki, çok iyi bir çalışma ortamı ve çalışma arkadaşlarım vardı. Onların sonsuz desteğiyle stajımı tamamlayarak aktif görevime başladım. Şu an sağlık problemlerimden dolayı mesleğime ara vermiş olsam da, tekrar geri döneceğim zamanı sabırsızlıkla bekliyorum.

Diğer Kadınlar

Ne güzel ki artık dünya denizlerinde pek çok Türk kadın denizci var. Sadece kaptan olarak değil başmühendis, zabıt olarak görevlerini yapan Türk kadınlarının var olduğunu bilmek benim için çok güzel bir duygu.

Bir kadın olarak dünya denizlerinde dolaşmak ayrı bir zorluk ama bir Türk kadını olarak dolaşmak çok daha farklı. Bir Avrupalı kadın denizci ile kıyaslandığında bir Türk kadın denizci ile karşılaşmak daha etkili oluyor. Bizi olduğumuz gibi tanıyan ülke sayısının son derece az olduğuna inanıyorum.

Tercih Edeceklere

Denizcilik sadece bir meslek seçimi değil bence bir hayat tarzı... Tüm zorluklarına rağmen benim için çok iyi bir seçimdi. Benim tavsiyem eğer bu işi yapmayı istiyorlarsa hedeflerini önceden belirlesinler ve bundan şaşmasınlar. Odak noktaları bu işi yapmak olsun, kendilerini bunun için hazırlasınlar ve en iyi şekilde donatsınlar. Bu yoldan vazgeçirmek için söylenenlere fazla aldırmasınlar...

Türkiye'nin İlk Kadın Uzakyol Kaptanlarından: SEDA TURHAN

Seda Turhan, 29 Ağustos 1982, İstanbul, Kadıköy doğumludur. Tüm çocukluğu Üsküdar'da geçmiş, ilk ve orta öğrenimini de burada tamamlamıştır. 2005 yılında İTÜ Denizcilik Fakültesi'nden mezun olmuş Türkiye'nin ilk kadın uzakyol kaptanlarından.

Hikayesini şöyle anlatıyor;

“Çocukluktan beri denizci olacağım diyen biri değilim. Benimkisi sonradan keşfedilen ve çok sevilen bir tutku. Tamamen sınav sonrası verilen bir kararla okula başlamam ve sonrasında mesleğimi benimseyip yola devam kararı almamla gelişti. Üniversite sınavından sonra yaptığım araştırma sonucu İTÜ Denizcilik Fakültesi Güverte Bölümü'ne (bölüm adı Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği olarak değişti.) girişim ve 1. sınıf stajımda denizciliği sevdiğimi ve yapmak istediğimi anlamam mesleğe başlamamı sağladı.

Aile çok önemlidir bu meslekte. Ailem mesleği tanımamalarına rağmen verdiğim her kararda yaptıkları gibi beni desteklediler ve hep yanımda oldular. 2000 yılında okula başladım, denizle ilk tanışmam 2002 Haziran'ı. İlk stajıma başladığımda bu işi yapabili-

rim fikri kafamda oluşmaya başlamıştı. Daha sonraki stajlarımda işimi daha da sevmeye ve kendime güvenmeye başladım. Profesyonel olarak çalışmaya başladığımda ise bu işi iyi yaptığımı ve sevdiğimi düşündüm.

Denizci olmak;

Farklı denizlere yelken açmak, farklı dünyaları tanımak aslında kendi içinde bir bilinmeze yapılan yolculuk...

Dışarıdan bakıldığında liman liman gezmek gibi görünse de genç yaşta alınan büyük sorumluluktur kendisi. Yirmili yaşlarda fakültede okurken tanıştığımız “gemi” hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelir.

Deniz hayatım boyunca konteyner gemilerinde ve çok değişik hatlarda çalıştım. Batı Avrupa hattı, Avrupa-Kanada hattı, Avrupa-Afrika hattı, Kuzey Afrika hattı, Güney Afrika-Hindistan... Ancak en uzun çalıştığım hat Batı Afrika hattı oldu. Çalışma süreleri oldukça değişkenlik gösteriyor. En uzun kontratım 9 ay sürdü ve o sene evimde sadece 2 ay kalabildim.

Denizci olmanın zor taraflarından birisi evinizden, ailenizden, arkadaşlarınızdan ve aslında hayatınızın bir kısmından uzak olmaktır.

Denizcilik mesleği insana çok farklı kültürleri tanıma şansı veriyor. Yaşadığınız ve çalıştığınız ortam gereği kendinizi bedensel ve zihinsel olarak güçlendiriyorsunuz ve hep sağlam durmaya çalışıyorsunuz. Doğru düşünme, hızlı karar verebilme ve kriz yönetimi konularında hızlı bir gelişme yaşıyoruz.

Her eve dönüşümüzde bizleri nelerin beklediğini bilmemek ve bu korkuyu içimizde bir yerlerde hissetmek en büyük dezavantaj. Çocuğunun doğumuna yetişemeyen ya da yakınlarından birini kaybettiğini ancak sefer dönüşü öğrenen çok denizci var. Özlemeyi, sabretmeyi ve sevmeyi iyi bilen bir iş grubuyuz. Sabrımız saatte 30 km hızla dünya denizlerinde dolaşmamızdan geliyor.

Kadın kaptan olarak erkek egemen bir alanda yönetici konumundayız. Denizde bu işin zorluğu tamamen sizin tavrınıza ve yaklaşımınıza bağlı. Bu durumu kara veya deniz olarak ayırmayı doğru bulmuyorum. Denizcilikte sadece bizler (kadınlar) daha yeni ve alışılmadık olduğumuz için biraz şaşkınlık vardı ancak işini doğru ve hakkıyla yapan her kişinin hak ettiği saygıyı ve başarıyı gördüğüne tanık oldum. Gemide kadının uğursuzluk sayıldığı yıllar geride kaldı, dünya denizlerinde neredeyse her görevde çalışan kadınlar var artık.

Denizcilik gerçekten farklı bir meslek, kadın veya erkek için değil, insanlar için zor bir iş. Kadınlar biraz daha nazik ve kırılgan olduklarından onlar için daha da zor olabiliyor. Bedensel ve zihinsel olarak güçlü, çalışmayı seven, biraz macera ruhlu ve en önemlisi tutkulu olan öğrencilere tavsiye ederim, bu özel mesleği keşfetmek gerçekten çok farklı. Ancak kadın adayların yaşanacak zorlukları da akılda tutmaları gerekecek. Türk armatörü denizde çalışan kadınlar konusunda maalesef hızlı bir gelişme ve kabul süreci gösteremedi. Kadınların denizde çalışması konusundaki ön yargıların tamamen yıkılması için uzun bir zaman gerekecek. (Her ne kadar bu konuda tabularını yıkmış firmalar olsa da ve burada çalışanlar ben dahil oldukça şanslı olsak da...) Bu sebeple henüz staj bulma döneminde başlayan ve sonrasında denizde çalışmak isteyenleri bekleyen bir takım iş bulma zorlukları var.

Denizde çalışabilmek için mezun olmanın dışında da yapılacaklar var. Diplomanız haricinde ehliyet/yeterlilik belgesine sahip olmanız gerekli. Bu da fakülte sürecinde yapılan minimum 12 aylık açık deniz eğitimi ve sonunda girdiğiniz, bakanlık tarafından yapılan ayrı bir sınav sistemiyle gerçekleşiyor. Sonrasında uzun bir süreç sizi bekliyor. "Uzakyol Kaptanı" olabilmek için deniz hizmeti ve ehliyet yükseltme süreçlerinden geçiliyor. Uzakyol vardiya zabiti olarak başlayan serüven 36 aylık deniz hizmeti sonunda girilecek sınavın geçilmesinin ardından uzakyol 1. zabiti olarak devam ediyor. Sonrasında yine 36 aylık bir hizmet ve sonrasında girilecek bir sınavla uzakyol kaptanı yeterliliğini almaya hak kazanıyorsunuz. Sonrası ise artık size gemi kaptanlığı görevinin verilmesini beklemek yani terfi süreci...

Kaptan olduğunuzda sadece geminizi ve şirketinizi temsil etmezsiniz, aynı zamanda gittiğimiz her limanda, ülkemizi ve bayrağımızı temsil ederiz, bu sebeple işimizi en iyi şekilde yapmamız gerekir. Bunları yapabilmek ve iyi bir yönetici olmak için; liderlik, güvenilirlik, dürüstlük, hızlı ve doğru karar verebilmek olmazsa olmazlardandır.

Sonuçta maddi ve manevi olarak çok fazla şeyin sorumluluğunu üstleniyoruz. Meta olarak gemi (ki milyon dolarlarla ifade edebileceğimiz), yük, tüm personelin can emniyeti gibi maddi olarak ölçemeyeceğimiz değerler... Tüm bunları koruyabilmek için çoğu zaman gemide bir avukat kimi zaman doktor, zaman zaman psikolog, çoğunlukla mühendis olmak zorundayız. Tüm bunlar için okuldaki meslek ve mühendislik dersleri haricinde; denizde canlı kalabilme, can kurtarma araçlarını kullanabilme, yangın, ileri yangın, ilkyardım gibi özel konularda da eğitim alıyoruz."

Seda Kaptan deniz yaşantısına ara vermiş, şimdilerde özel bir şirkette proje danışmanlığı yapıyor. Bu dönem içerisinde de daha önceden çok ilgilenemediği sosyal sorumluluk işleriyle daha fazla uğraşıyor. Kendisi TMMOB GEMIMO (TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası) Genel Sekreteri ve Wista Türkiye (Women's International Shipping & Trading Association Turkey) üyesi. GEMIMO hem Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri'nin hem de Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisleri'nin meslek odası ancak Deniz Ulaştırma sonradan eklenince isim değişikliğine gidilmemiştir.

Yakamoz-Deniz ve Kadın Sempozyumu

GEMIMO bünyesinde bir de “Kadın Çalışma Grupları” var. Bu grubun da başkanlığını yürütüyor. Grubun son yıllardaki en önemli faaliyeti iki yıldır yaptıkları ve denizcilik sektöründe oldukça ses getiren “Yakamoz-Deniz ve Kadın Sempozyumu.” Bu sempozyumla ilgili olarak şunları söylüyor;

2016 ve 2017 yılının 8 Mart’ını Yakamoz – Deniz ve Kadın Sempozyumu ile süsledik. İki yıldır Düzenleme Kurulu Başkanlığı’nı yürüttüğüm sempozyum tamamen gönüllülük esasıyla çalışan çok güzel bir ekiple gerçekleşti. Gönüllü olmanın dışında herkesin gönlünden bir şeyler verdiği organizasyonlara imza attık.

Peki ismi neden yakamoz?

Yakamoz, “Denizin Işıltısı Kadınlarımız”...

Ancak gördük ki bu ışıltıyı, aydınlığı görmeyenler de varmış. Bizlerde bir araya gelerek neler yaptık, nerelere geldik, buralara gelirken ne tarz sorunlar yaşadık, hala devam eden hangi sorunlarımız var gündeme taşımak ve sektörümüzde bir farkındalık yaratmak istedik, böylelikle YAKAMOZ 2016 “DENİZ VE KADIN SEMPOZYUMU”nu gerçekleştirdik.

Geçtiğimiz senelerde bir avuç kadın olarak başlattığımız ‘GEMIMO Kadın Çalışma Grubu’ faaliyetlerimiz sonu-

cunda farklı platformlarda ‘kız öğrencilerin staj problemlerine’ çözüm bulmaya çalıştık.

Çalışmalarımız bünyesinde yıllardır kadın çalıştıran sektörümüz tarafından hayretle ve endişeyle karşılandı. Aldığımız tepkiler ve geri dönüşler sonucunda bizim farkettiğimiz ise bu problemleri sektörün farketmesinin sağlanmasının mutlak bir zorunluluk olduğu oldu...

Kadın çalışma grubu ile 2016 senesinde konuyu tekrar gündeme taşımak istedik. Doğru zamanda ve doğru yerde, bireysel çabalardan ziyade birliktelik sağlayarak....

3 kişi ile başlamıştı düzenleme kurulu çalışmalarımız, sonrasında hikayemizi duyan, bize destek olmak isteyen, ben de bir şeyler yapabilirim diyen kadınlarımız girdi devreye.

Günlerce süren karar verme süreçlerimiz, yazışma trafiklerimiz, toplantılar, bireysel çalışmalar... Bu kısacık hazırlık zamanına çok fazla çalışma, emek ve hatıra sığdırdık.

Yakamoz sempozyumu; konuları, konuşmacıları ve kapsamı itibariyle ülkemizde bir ilke imza atmıştır.

Sempozyumun hedefi, sektördeki kadınların sorunlarına dikkat çekmeyi başarabildiğimiz şu günlerde, problemlerin çözümü için en doğru rotayı da hep birlikte çizilebilirdi.

Toplam 5 oturumda 26 konuşmacı dinledik. Bunlara ek olarak GEMIMO Kadın Çalışma Grubunun hazırladığı 2 farklı sunumu da izleme fırsatı bulduk.

Düzenleme Kurulu Başkanı olarak ortaya konulan işten, sempozyum sonucunda aldığımız tepki ve geri dönüşlerden dolayı büyük bir gurur yaşadım. 2016’nın başarısı 2017 için bizi daha çok çalışmaya sevketti.

8 Mart 2017 Dünya Kadınlar Günü'nde Türk denizcilik sektörünün çeşitli alanlarında çalışan kadınları ikinci defa Yakamoz: Deniz ve Kadın Sempozyumu çatısı altında Green Park Pendik Otel'de bir araya getirdik.

TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odasının önderliğinde ve WISTA Türkiye eş başkanlığında gerçekleştirilen sempozyumumuzda Girişimcilik, Liderlik ve İnovasyon başlıklı birinci oturum, sonrasında Karadan Denize Bakış adlı ikinci oturum gerçekleşti. Ayrıca İnovasyon ve Ulusal-Uluslararası Fonlar başlıklı iki de atölye çalışması yapıldı.

En Fazla Kadın İstihdam Eden Şirket Ödülleri, "Deniz ve Kadın" temalı kısa film yarışması, bir cümle ile "Deniz ve Kadın"ı anlatan söz yarışması da sempozyumdan akılda kalanlar arasında yerlerini aldı. Detaylı bilgi için;

www.yakamozsempozyumu.org adresine başvurabilirsiniz.

Şimdiye kadar istediklerini gerçekleştirmeyi başardığını, bu sebeple kendisine yeni hedefler koyduğunu söylüyor Seda Turhan. Tüm meslektaşlarına başarılar ve sakın denizler diliyor...

TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası ve Kadın Çalışmaları

Feramuz AŞKIN

TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı

TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası 29.07.1960 tarihinde 6235 sayılı yasa ile kurulmuş bir meslek örgütüdür. TMMOB'u oluşturan ilk odalardan birisidir. TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası kurulduğu 1960 yılından bugüne, yurt içinde ve dışında Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği öğretimi yapan fakülte ve bölümlerden mezun olarak diploma almış, ülkemiz sınırları içinde mesleklerini uygulamaya yasal yetkili olup, mesleki çalışmalarda bulunan tüm mühendislerini temsil etmektedir.

TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası, genel olarak; Denizcilik Sektörü'nün geliştirilmesine yönelik oluşturulacak amaç ve hedefler ile uygulamaların bilimsel ve teknik temeller üzerinde geliştirilmesi, sektörün planlanmasında, ülke sanayi sektörleri ile entegrasyonun ön planda tutulması, çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınmasını amaçlayan ve gerek mesleğinin gelişmesi gerekse üyelerinin meslek onurları ile hak ve yetkilerinin sağlanması ve korunmasına yönelik etkinlik ve girişimlerde bulunmaktadır.

Odanın amaçları arasında yer alan ulusal ve uluslararası bilimsel, teknik ve mesleki alanlarla ilgili her türlü araştırma, inceleme yapmak ve izlemek, ilgili yabancı bilimsel mesleki kuruluşlara üye olmak, bunlarla gerekli ilişkiler kurarak, kongrelerine katılmak, meslek alanları ile ilgili öğretim yapan kuruluşlarla işbirliği yaparak, yeterli nitelikte Gemi Makinaları İşletme Mühendisi'nin yetişmesine yardımcı olmak, diğer çağdaş ülkelerde uygulanan öğretim modellerinden yararlanılarak önerilerde bulunmak, öğrencileri mesleğe hazırlayacak, staj, eğitim çalışmalarında bulunmak, bu konularda üniversite öğretim üyeleri ve öğrencilerle ortak etkinlikler düzenlemek, öğ-

rencilere meslek odaları etkinliklerine katılmalarını sağlamak amacıyla organlar oluşturmak, meslek alanları ile ilgili konularda denizcilik sektörünün ihtiyacı olan her kademedeki teknik personel için uluslararası kurallar gereği zorunlu olan eğitimlerin ve belgelendirmenin yapılabilmesi için gerekirse ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak eğitimler düzenleyerek belgelendirilmelerini sağlamak, mesleki alanlar ile ilgili teknik kitap, gazete, dergi ve benzeri yayınlar çıkarmak, bu alanda çıkan yayınları izlemek, bu yayınları üyelerin ve toplumun hizmetine sunmak, yayın konusunda gerektiğinde yerli yabancı diğer kurum ve kuruluşlar ile ortak çalışma yapmaktır. TMMOB GEMIMO'nun çıkardığı ETA isimli bilimsel içerikli bir dergisi (JEMS- Journal of ETA Maritime Science) bulunmaktadır. Derginin konu ve kapsamı; gemi makineleri işletme mühendisliği, gemi inşaa mühendisliği, deniz ulaştırma işletme mühendisliği, deniz işletmeciliği, lojistik, lojistik mühendisliği, ulaştırma, denizcilik tarihi, kıyı mühendisliği, deniz kirliliği ve çevre, balıkçılık, deniz kaynaklarının kullanımı ile ilgili uluslararası, bölgesel ve ulusal çalışmalardan oluşmaktadır.

Üyelerin mesleki alanlardaki ulusal ve uluslararası yeni gelişmeleri tartışmaları izleyebilmesi ve aktarabilmesi için mesleki sorunların dile getirilebilmesi, kamuoyunun bilgilendirilmesi, ilgili alanlarda politikaların oluşturulması amacıyla ulusal ve uluslararası ölçekte kongre, kurultay, sempozyum, fuar, sergi düzenlemek, üyelerin sosyal kültürel gelişimine katkıda bulunmak için kurs seminer, söylev gibi etkinlikler organize etmek de amaçları içerisinde yer alır. Bu hedefler doğrultusunda ilki 8 Mart 2016 tarihinde TMMOB Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası çatısı altında üye denizci kadınların özellikle kız

öğrencilerin staj problemine çözüm oluşturabilmek adına bir araya gelmesi ile başlayan çalışmalar, genişletilerek tüm kadın denizcilerin sorunlarına değinen ve bu konuda yol haritası oluşturan bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle denizci kadınların sorunlarını gündeme taşıyacak, sektörde farkındalık yaratabilecek bir organizasyona imza atmak istenmiştir.

8 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirilen YAKAMOZ 2016'nın olumlu sonuçları doğrultusunda, 8 Mart 2017 tarihinde de Yakamoz 2017 Deniz ve Kadın kapsamında

girişimcilik, liderlik, inovasyon konuları irdelenip, mercek altına alınmıştır.

Her geçen gün sektör gelişip büyümekte olduğundan, gerek karada çalışan gerekse denizde çalışan kadınların sorunları, mesleğin soru ve sorunları da paralel olarak değişiklik göstererek derinleşmektedir.

Sektörün ve özellikle sektörde çalışan kadınların soru ve sorunlarını her açıdan ele alarak çözüm bulmak amacıyla YAKAMOZ Sempozyumları'nı her yıl geleneksel hale getirmek hedeflerimiz arasındadır.

Yakamoz 2017 – Sempozyum Düzenleme Komitesi

TÜRK DENİZCİLİK SEKTÖRÜ KADIN ÇALIŞANLARI DURUM DEĞERLENDİRMESİ

GEMIMO KADIN ÇALIŞMA GRUBU

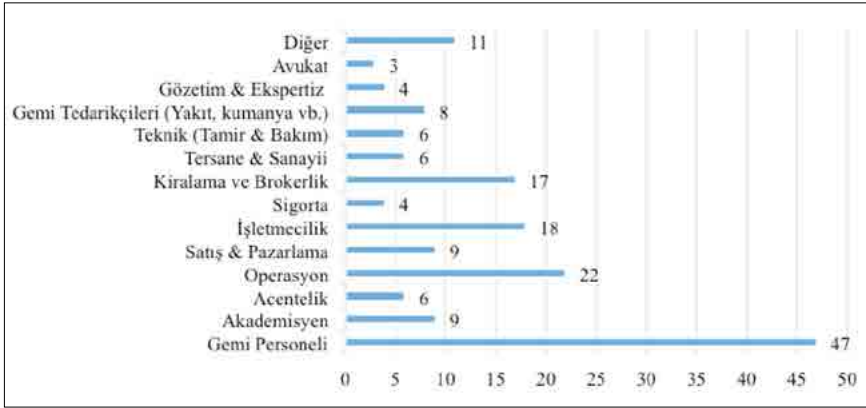
Dünya taşımacılık hacminin %90'ı deniz yoluyla yapılmaktadır. Artan deniz ticareti hacmiyle denizcilik, dünya ticaretinin önemli bir parçası olmuştur. Denizcilik, yük ve yolcu taşımacılığının yanı sıra, liman hizmetleri, gemi inşaa sanayi, deniz turizmi ve yatçılık gibi birçok alt dalı kapsayan endüstri haline gelmiştir. Deniz taşımacılığının önemli bir uluslararası ticaret yöntemi haline gelmesiyle, sektörde çalışanların sayısı artmış ve bununla beraber çalışanların birçok sorunları ortaya çıkmıştır.

GEMIMO Kadın Çalışma Grubu tarafından yapılan bu çalışmada ülkemizde denizcilik sektöründe çalışanların durumları değerlendirilmiştir. Böylece kadın-erkek sektörde çalışanların sorunları ve denizcilik sektörünün kadınlara bakışı incelenmiştir. Çalışmanın ana amacı kadın ve erkeklerin sektördeki benzer durumlara karşı bakış açısını değerlendirmek ve bu durumlara karşı mevcut farklılıkları ölçmektir. Denizcilik sektöründe çalışanların durumlarının tespitinde verileri toplamak için anket tekniği uygulanmıştır.

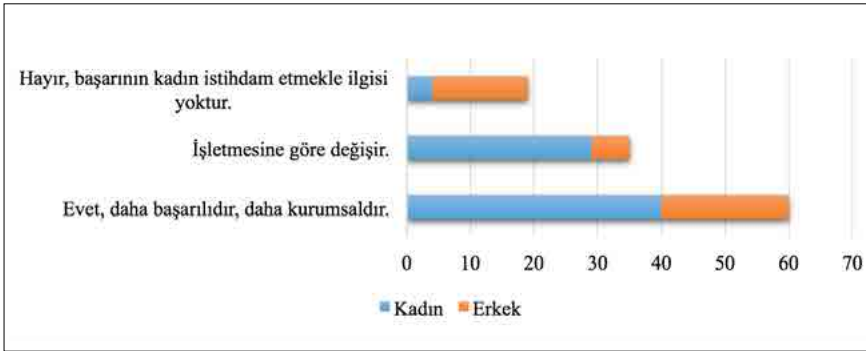
Anket çalışması çevrimiçi olarak yapılmış ve ankete 114 kişi katılmıştır. Katılımcıların %64'ü kadın, %36'sı ise erkektir. Katılımcıların yaş gurplarına bakıldığında yoğun olarak 25-30 yaş arasında olduğu görülmektedir. Çevrimiçi anketlerde bu yaş grubuna daha rahat ulaşılabilir. Genç neslin araştırma-geliştirmeye ilgisinin yüksek olduğu söylenebilir. Katılımcıların mezun olduğu okul ve bölüm araştı-

rıldığında çeşitli üniversite ve bölümlerden mezunlar katılmıştır. Ancak, katılımcıların çoğunluğu sektörde çalışan fakat denizcilik dışı bölümlerden mezun kişilerin olduğu gözlenmiştir. Bundan sonraki en yoğun mezun olunan üniversite ve bölümler ise İTÜ Denizcilik Fakültesi Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği ve Gemi Makineleri İşletme Mühendisliğidir. Katılımcıların mezun olduğu yıllara bakıldığında yoğun olarak 2005 ve sonrası yıllarda mezun olan kişilere daha rahat ulaşıldığı görülmüştür. Sektördeki çalışma alanları Şekil 1'de görülmektedir. Bu soru çoktan seçmeli bir soru olduğu için katılımcılar birden fazla şık seçmişlerdir. Ankete en çok gemi personeli olan katılımcılar tarafından yanıt verilmiştir. Gemi personelinin sonra gemi operasyonu alanındaki çalışanlar katılımda bulunmuşlardır. Daha sonra işletmecilik, kiralama ve brokerlık alanlarında çalışanların katılımı bulunmaktadır.

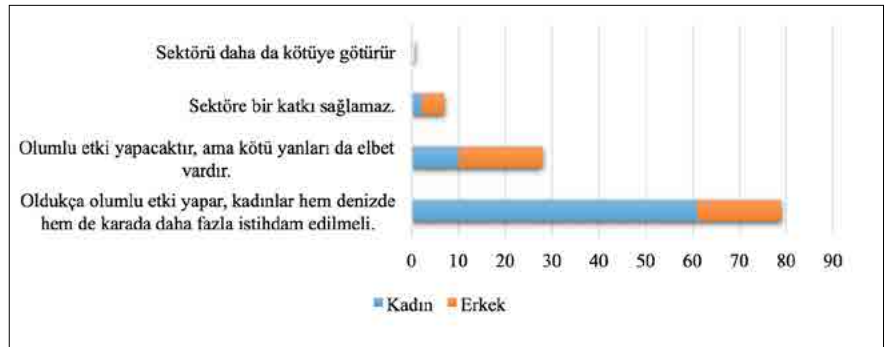
Şekil 1: Katılımcıların sektördeki çalışma alanları

Şekil 2: İşletmelerde kadın istihdamının başarıya etkisi

Ankette katılımcılara “Denizcilik sektöründe çalışıyor olmak size kariyer anlamında ne kadar tatmin sağlıyor?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %61’i kariyerinden memnun olduğunu fakat sektörde daha da başarılı olabileceklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen katılımcıların %71’i kadındır. Katılımcıların %19’u kariyerinden çok memnun olup sektörde başarıyı yakaladığını dü-

Daha sonra “Kadınların sektörde daha fazla yer alması sizce sektöre nasıl bir etki yapacaktır?” diye sorulmuştur. Şekil 3’te yanıtlar görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu kadınların sektörde daha fazla yer almasının sektörü olumlu etkileyeceğini ve kadınların hem denizde hem de karada daha fazla istihdam edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Kadınların sektörde daha

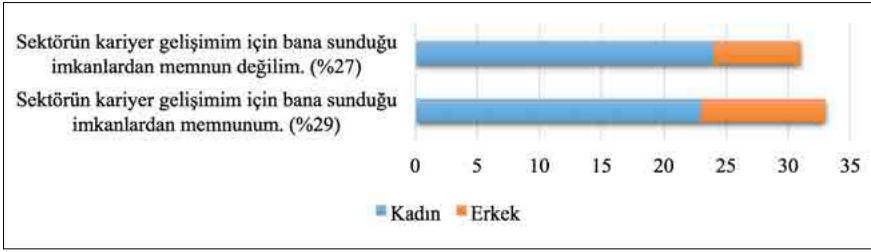
Şekil 3: Denizcilik sektöründe kadın istihdamının artmasının etkileri

fazla yer almasının sektöre bir katkısı olmayacağını düşünen katılımcı sayısı %7’dir. Kadınların sektörde daha fazla yer almasının sektörü daha kötüye götüreceğini düşünen katılımcı yoktur.

şünmektedir. Kariyerinden memnun olmayıp, sektöre ait olmadığını düşünen katılımcıların oranı ise %10’dur. Katılımcıların %7’si kariyer konusunda hırslı olmadığını ve sektörde ortalama bir kariyerin yeterli olduğunu düşünmektedir. Kariyerinden hiç memnun olmayan, yeni bir şansı olsa bu sektörü asla seçmeyi düşünmeyen katılımcıların oranı ise %4’tür.

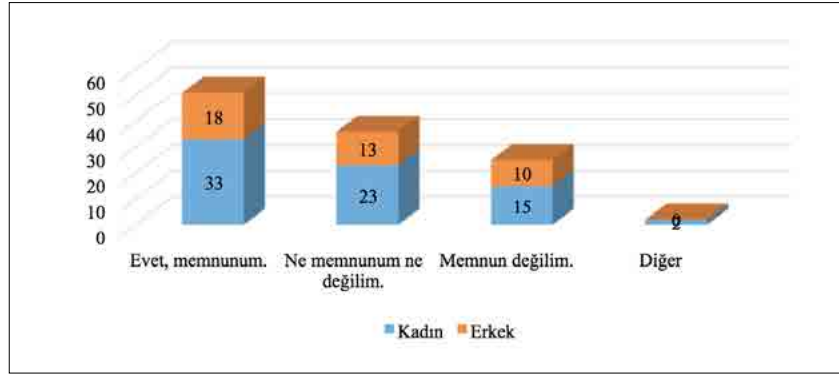
Katılımcılara “Kadın istihdam etme politikası olan işletmelerin daha kurumsal ve başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?” diye sorulmuştur. Şekil 2’de yanıtlar görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu kadınları sektörde istihdam eden işletmelerin daha başarılı ve kurumsal olduğunu düşünmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde katılımcıların şu anki çalıştıkları işletme veya kurumlarda iş tatminlerini, örgüte bağlılıklarını ve psikolojik baskıya maruz kalıp kalmadıklarını ölçmek için önermeler sunulmuştur. Katılımcıların %76'sı çalıştığı iş yerinde iş arkadaşlarıyla olan ilişkilerinden memnundur. Bu şekilde düşünen katılımcıların 56'sı kadındır. Kişisel başarıları sonucunda takdir gördüğünü düşünen katılımcıların oranı %47'dir. Katılımcıların %14'ü işyerinde ast-üst ilişkisinden kaynaklı psikolojik baskıya maruz kaldığını belirtmiştir. Ast-üst ilişkisinden kaynaklı psikolojik baskıya maruz kalan katılımcıların %21'i erkektir. İşyerinde cinsiyetinden kaynaklı psikolojik baskıya maruz kalan katılımcıların oranı ise %8'dir ve tamamı kadındır. Katılımcıların %7'si ücretlerde cinsiyetinden kaynaklı olarak eşitsizlik yaşadığını belirtmiştir ve büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Terfi süreçlerinde cinsiyetinden kaynaklı olarak eşitsizlik yaşadığını belirten katılımcıların oranı ise %11'dir ve tamamı kadındır. Katılımcılara Şekil 4'te görüldüğü gibi sektörün çalışmalara kariyer gelişimi için sunduğu imkanlardan memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %27'si memnun olup %29'u ise memnun değildir.

Şekil 4: Sektörün kariyer gelişimine sunduğu imkanlardan memnuniyet durumu

Katılımcıların %35'i kendi gelişiminden sektörün de faydalanacağını düşünmektedir. Bu şekilde düşünenlerin %70'i kadındır. Çalışmalarıyla sektöre katkıda bulunduğunu düşünen katılımcılar ise %45'lik bir orana sahiptir. Katılımcılara iş yerlerinde kendilerine sunulan sağlık, sigorta, eğitim ve diğer destekler gibi sosyal haklardan memnun olup olmadıkları ve yeterince faydalanıp faydalanamadıkları sorulmuştur. Şekil 5'te yanıtlar görülmektedir. Katılımcıların %45'i iş yerlerindeki sosyal haklardan memnundur, katılımcıların %22'si ise memnun değildir.

Şekil 5: İş yerlerindeki sosyal haklardan memnuniyet durumu

Çalışmanın son kısmında katılımcıların sektörün gelişimi açısından cinsiyet ayrımcılığına karşı görüş/öneri/yorumları istenmiştir. Erkek katılımcıların düşünceleri şu şekildedir:

- Daha çok kadın zabıt istihdamı için firmaları teşvik edici çalışmalar yapılmalı ve okullarda kadın zabıtlar için kariyer çalışmaları kapsamında eğitimler verilmeli.
- Kadın istihdam etmeyen şirketlerin bu konudaki politikalarını gözden geçirmeleri elzemdir.
- Cinsiyet ayrımcılığı olduğu sürece, gelişme hep bir yerde tıkanacaktır. Geri kalmışlığın göstergesi olan bu anlayış sektörün dünya çapındaki bazı firmalarında söz konusu bile değil.
- Her türlü ayrımcılık ve ötekileştirmenin insan haklarına aykırı olduğunu düşünüyorum. Bireylere verimlilik ve başarı yönünden bakmak bu şekilde değerlendirmek en doğru yöntem olacaktır. Fırsat eşitliği önemli bir olgudur.

• Her seviyede kadın istihdamının artırılması yönetim bakımından alınacak kararlarda kolektif, yapıcı ve insan odaklı faydalar sağlayacaktır. Kadın istihdamının artırılması sektöre yeni bir enerji katacaktır.

• Cinsiyet ayrımcılığına dair anketler doldurmamıza gerek kalmadığı bir dünya düşlüyorum.

Kadın katılımcıların yorumları ise şu şekildedir:

• Karar mekanizmalarındaki kişilere ayrımcılığa karşı denetim getirilmeli, yasal yaptırımlarla kadınların istihdam ve terfi hakları korunmalıdır.

• Pozisyonlara başvuru şartlarında kadın-erkek yazılmaması, (Zor ama)

• Bence en önemli hedef, öncelikle mesleki anlamda iyi yerlere gelmiş kadınların hemcinslerini desteklemeleri olmalıdır.

• Bu meslek artık eskisi gibi güce dayalı bir meslek değildir. Kişisel bilgi ve becerimizle bizim de bu meslekte çok iyi olabileceğimizin farkına varabiliriz.

• Ülkedeki en büyük filoya sahip tanker şirketinin ilk kadın denizcisini 2017 yılında işe almış olması bence ne kadar ilkel kaldığımızın en büyük belgesi. Kadın yanlarımızı saklamak zorunda kalmadan, aman şunu yapsam yanlış anlarlar mı demeden gemide de karadaki gibi huzurla çalışabileceğimiz günleri görmeyi isterim tabii ki

* Bu çalışma ve sonuçları Yakamoz Deniz ve Kadın Sempozyumu 2017'de sunulmuştur.

Okyanusta Bir Türk Kızı

Yazar: Hülya Leigh

Yayınevi: Naviga

Yayın Tarihi: 2017 (1. Baskı)

Sayfa Sayısı: 456

“Rüzgâr birden dönüyor ve aksi yönden esmeye başlıyor, bir an için dümenin kontrolünü kaybediyorum. Yeniden toparlamaya çalışıyorum ama ön yelken ters taraftan bağlı olduğu için teknenin düzelmesine imkan vermiyor. O anlarda saniyeler saat gibi... Panik içersindeyim. Gecenin karanlığı ve yorgunluk da üstüne binince kendimi çılgın bir karmaşanın içinde buluyorum. Yelkenin çıkarttığı ses korkunç... Okyanusun dev dalgaları birbiri peşine acımasız bir şekilde tam yandan bordayı dövüyor... Dümeni sonuna kadar kırıyorum ama bir türlü yelkeni öbür tarafa aktaramıyorum...” Bu eser bir Türk kadın denizcinin yazdığı ilk yelken yolculuğu kitabıdır. Okyanusları aşan küçük bir teknede, kadın denizci neler yaşar, neler hisseder?.. Kitabı okurken Hülya Leigh ve eşi Derek’le birlikte denizleri dolaşacak, denizci dostlar edinecek, onlarla birlikte yelken basacaksınız... Mutlulukları, coşkuları, korkuları ve acı

tatlı anılarıyla tam bir deniz yaşamı hikayesi olan Okyanusta bir Türk Kızı’nı severek okuyacağınıza inanıyoruz. Naviga Yayınları’nın Türk deniz camiasına sunduğu bu ikinci eserde, Hülya Leigh’in, akıcı üslubuyla anlattığı yelkenle tanışma hikayesi ve engin denizlerde yaşadıkları denizi tanımayanlara bile çok yakın gelecek... (Tanıtım Bülteninden)

İTÜ Denizcilikte Öğrencilikten Öğretim Üyeliğine...

Yrd. Doç. Dr. Elif BAL BEŞİKÇİ

İTÜ Denizcilik Fakültesi

17 Mart 1986 yılında Merzifon'da dünyaya geldim. İlkokulu Merzifon'da tamamladıktan sonra babamın görevi nedeniyle eğitim hayatıma ortaokuldan itibaren İstanbul'da devam ettim. Üsküdar Çağrıbey Anadolu Lisesi'nden mezun oldum. Üniversitede ilk tercihlerimden biri olan İTÜ Denizcilik Fakültesi Deniz Ulaştırma Mühendisliği Bölümü'ne girdim. Okuduğum bölüm itibariyle 12 aylık deniz stajı yapmamız zorunlu olduğundan denizcilik mesleği ile üniversitenin ilk yıllarında tanıştım. Stajlarımın büyük bölümünü tanker gemilerinde tamamladım. Yine üniversitenin ilk yıllarından itibaren üst dönemlerden dersler alarak dördüncü sınıf ders programını hafifletip üniversite son yılımda yarı zamanlı olarak bir denizcilik firmasında çalıştım. Böylece henüz mesleğe tam olarak atılmadan denizciliğin hem kara hem de deniz bölümüyle tanışmış oldum.

İTÜ Denizcilik Fakültesi Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölümü'nden 2009 yılında derece ile mezun oldum. Akademisyenliğe ise yine üniversite yıllarında karar verdim. Kararıma hem araştırma ve okumaya olan ilgim ve yatkınlığım hem de üniversitelerdeki denizci kökenli hocaların azlığı etken olmuştur. Denizcilik mesleği maddi açıdan getirileri yüksek olan bir meslek olduğu için mezunların öncelikli tercihi gemilerde çalışmak ve kısa zamanda birikimler yapmaktır. Bu da üniversitelerde denizci kökenli hocaların azlığına neden olmakta ve özellikle yönetim bazında denizci akademisyen ihtiyacı doğurmaktadır.

Yukarıda bahsettiğim nedenlerden dolayı mezun olduktan sonra bir süre gemide çalışıp 2010 yılı itibariyle de İTÜ Denizcilik Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak akademisyenliğe başladım. Fakülteden derece ile mezun olmak hem yüksek lisansa kabul edilmemde hem de kadroya geçişimde bana kolaylıklar sağladı.

Denizcilik mesleği karada eğitim ile başlayan ancak bir ucu sürekli denizde öğrenmeyi gerektiren bir meslek olduğundan deniz tecrübemi artırıp bilgilerimi tazelemek amacıyla yüksek lisans ve doktora süresince yaz dönemlerinde tanker gemilerinde uzakyol vardiya zabiti olarak görev aldım. Şu anda uzakyol birinci zabıt ehliyetine sahibim. Bu dönemler oldukça yoğun dönemlerim olup dokuz ay boyunca hem eğitim hayatının gerektirdiği sorumluluklar, ödevler, projeler hem de araştırma görevliliğinin gerektirdiği fakülteadaki iş yükünün ardından hiç mola vermeden her yılın en az üç dört ayını da gemide geçirdim.

2011 yılında İTÜ Deniz Ulaştırma Mühendisliği Yüksek Lisans Programı'ndan 2015 yılında ise yine İTÜ Deniz Ulaştırma Mühendisliği Doktora Programı'ndan mezun oldum.

Doktoram esnasında 2013-2014 yılları arasında 6 ay süre ile TÜBİTAK tarafından desteklenerek Glasgow/Birleşik Krallık'ta bulunan University of Strathclyde'da ziyaretçi araştırmacı olarak görev aldım.

2015 yılında doktoradan mezun olduktan sonra yaklaşık iki yıl süre ile İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde Öğretim Üyesi olarak görev yaptıktan sonra 26 Nisan 2017 tarihi itibariyle İTÜ Denizcilik Fakültesi'nde Yardımcı Doçent olarak göreve başladım.

Denizcilik zorlu ve yıpratıcı bir meslek olup her türlü koşulda mücadele edebilmeyi gerektiriyor. Kadınlara olan önyargı ise bu mesleği kadınlara daha da güç hale getirmektedir. Akademisyenlik ise apayrı meşakkatli ve uzun bir yol olup azami düzeyde çaba ve özveri gerektiriyor. Hem kadın denizci olup hem akademisyen olmak hiç de kolay olmayan, zorlu ve uzun bir yoldu benim için.

Ancak bugün genç denizci adaylarına bilgi ve tecrübelerimi aktarmaktan, uluslararası alanda denizcilikle ilgili projelerde bulunmaktan, uluslararası kabul görmüş dergilerde yayınlar yaparak denizcilik literatürüne katkıda bulunmaktan ve üniversitemi ve ülkemizi dünya denizcilğinde temsil etmekten onur duymaktayım. Ayrıca denizci kökenli olup akademisyenliğe gönül veren ilk kadın öğretim üyesi olmanın da gururunu taşıyordum.

Kendi tecrübelerimden yola çıkarak gençlere naçizane olarak tavsiyem

öncelikle sevdikleri mesleğe yönelmeleri ve önlerine çıkan zorluklarda sabır gösterip mücadelelerini amaçları doğrultusunda devam ettirmeleridir.

Denizcilik Alfabetesi

Yazarı: Sezar Atmaca

Çizimler: İlban Ertem, Deniz Karagül ve Kadir Abbas

Yayınlayan: İletişim Yayınları

Yayın Tarihi: 2017

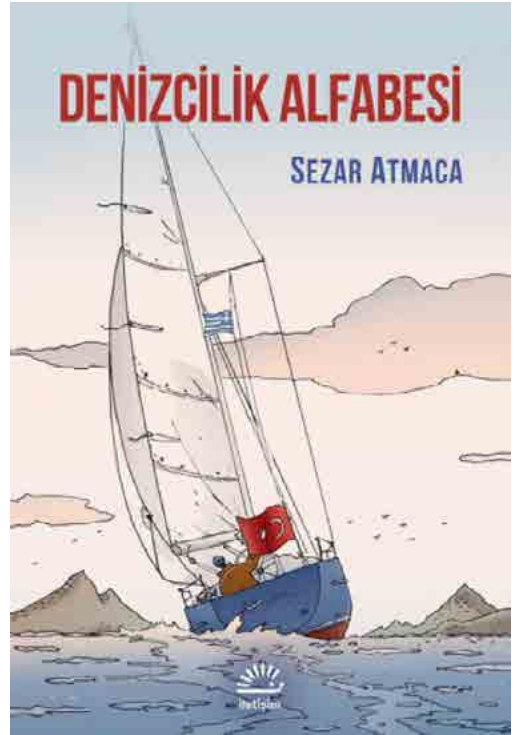
Sayfa Sayısı: 72

Çocuğu ve yetişkiniyle her yaşta deniz meraklısını denizcilikle tanıştıran potansiyeline sahip nitelikli bir kılavuz.

Çapadan dümene, hava tahmininden işaret bayraklarına, seyir defterinden lumboza, omurgadan ön yelkene, pusuladan sancağa ve şamandıradan usturmaçaya pek çok maddeyi özlü bir şekilde açıklayan kitap, aynı zamanda bunları daha anlaşılabilir kılmak adına çizgilerin gücünden de yararlanmış.

Üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkenin okurlarında deniz algısını güçlendirecek, onlara denize açılma cesareti aşılayacak bir çalışma.

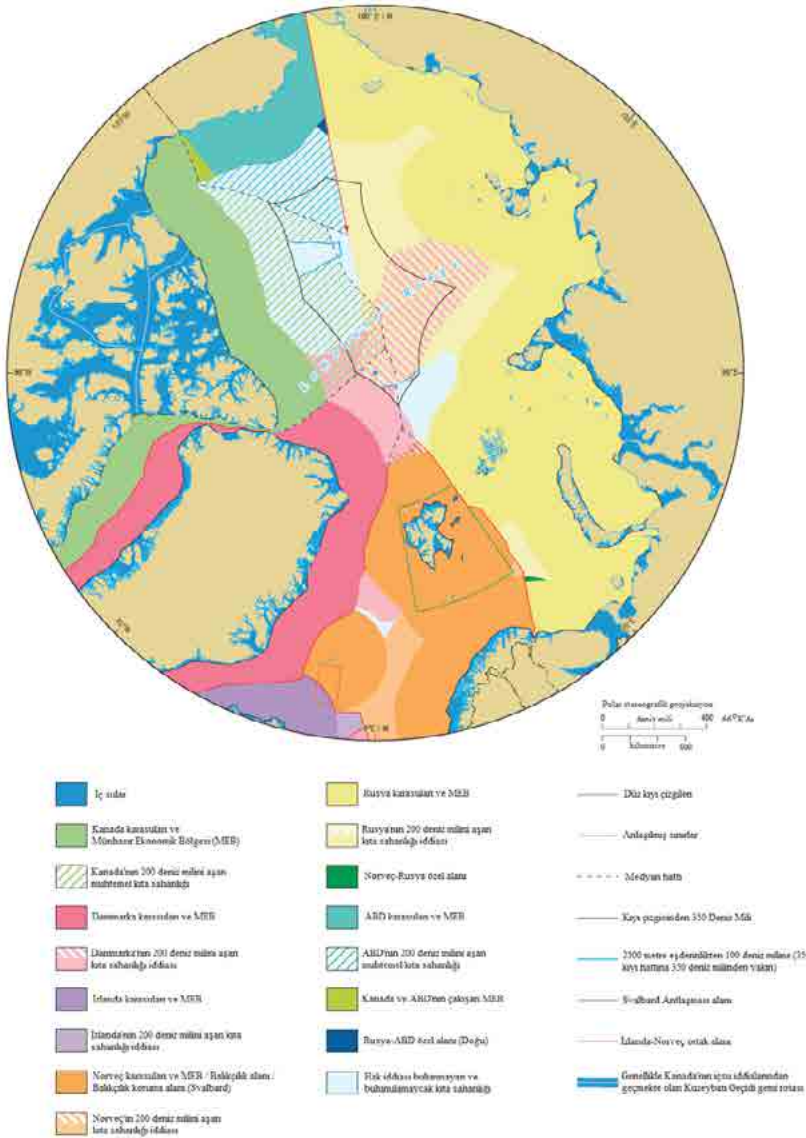
Deniz, insan ve tekne ilişkisini, her birini diğerinden ayırmadan birbirleriyle ilişkili bir bütün olarak tanımlayarak açıklayan kitap, İlban Ertem, Deniz Karagül ve Kadir Abbas'ın şahane çizimleriyle de daha bir zenginleşmiş.

TÜRK KADININI KUTUPLARDA TEMSİL ETMEK

Doç. Dr. Burcu ÖZSOY

İTÜ Kutup Araştırmaları Uyg-Ar Merkezi Müdürü
İTÜ Denizcilik Fakültesi Öğretim Üyesi

Şekil 1. Arktik Okyanusu'nda hak iddiaları
(Kaynak: <https://www.dur.ac.uk/ibru/>)

Neden kutup bölgeleri?

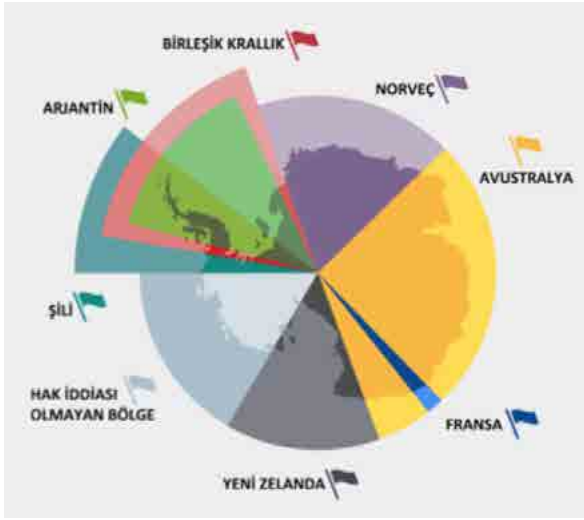
Dünya'nın en zorlu iklimlerinin yaşandığı kutup bölgelerinin önemi, hem doğal kaynakları sebebi ile ekonomik olarak, hem de iklim sistemine etkileri ile bilimsel olarak ele alınabilir.

Arktik Okyanusu'nda, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuk Sözleşmesi (BMDHS) kapsamında çözümler aranmakta olsa da, Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlıkları konularında uyuşmazlıklar devam etmektedir.

Arktik Okyanusu'na kıyıdaş devletler tarafından doğalgaz ve petrol çıkarma işlemleri yapılmakta olup, ayrıca bölgede balıkçılık faaliyetleri de yürütülmektedir. Özellikle iklim değişikliği sebebi ile deniz buzlarından arınmış bulunan yaklaşık 1 milyon km²'lik bir alan ise gemi seyirlerine elverişli hale gelmiştir. Bu bölgelerden geçmekte olan gemiler ile ilgili kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri kıyıdaş devletler tarafından sağlanmaktadır.

Arktik Okyanusu ile ilgili kararlar, kıyıdaş devletlerin taraf olduğu ve 1996 yılında kurulmuş, 2013 yılında sekreteryası oluşmuş olan Arktik Konseyi'nde görüşülmektedir. Türkiye Arktik Konseyi'de gözlemci olmak için 2015 yılında başvuru yapmıştır.

Antarktika Kıtası'nda ise 1959 yılında imzalanan ve 1961 yılında yürürlüğe giren Antarktika Antlaşması (AA) ile hak iddiaları dondurulmuştur. AA'ya ek olarak, 1998 yılında yürürlüğe giren Çevre Koruma Protokolü ile Antarktika Kıtası'nda bilimsel olmayan tüm maden arama faaliyetleri yasaklanmıştır. Antarktika Kıtası'nı çevreleyen Güney Okyanusu'nda ise Antarktika Deniz Canlı Kaynaklarının Korunmasına ilişkin sözleşme kapsamında, balıkçılık faaliyetleri sürdürülmektedir.

Şekil 2 Antarktika Kıtası'nda hak iddiaları
(Kaynak: <https://www.nsf.gov/pubs/1996/nstc96rp/chii.htm>)

Antarktika'nın yönetişimi ile ilgili kararlar, her yıl toplanan Antarktika Antlaşması Danışma Toplantısı'nda danışman devletlerin oyları ve danışman olmayan devletlerin gözlemciliği ile alınmaktadır. Türkiye 1995 yılında taraf olduğu Antarktika Antlaşması'nda danışman ülke olmak için gerekliliklerini tamamlamak üzere çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda 14 Şubat 2017 tarihinde Antarktika Antlaşması Çevre Koruma Protokolü'ne taraf olunmasının uygun bulunduğu dair kanun TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiş, Protokolün 6 ekine de 24 Mayıs 2017'de taraf olunmuştur.

Bilimsel açıdan ele aldığımızda ise iklim sistemini etkileyici konumda olan kutup bölgeleri, küresel iklim değişikliğinden en çok etkilenen alanlardır. Yaklaşık

14 milyon km² yüzölçümü olan Arktik okyanusu, 2000'li yıllara kadar kış mevsimlerinde neredeyse tamamen donmaktayken, artık 1 milyon km²'lik alanın geri döndürülemez bir şekilde donmadığını görüyoruz. Grönland'a baktığımızda, kara üzerindeki buzulların hızla eridiğini ve okyanusa karıştığını görebiliriz. Antarktika'da da kara üzerindeki buzlarda erimeden kaynaklı olarak hacim kaybı yaşanmakta fakat Kıtı'nın çevresindeki deniz buzlarında ise genel olarak bir artış görmekteyiz.

Kutup bölgeleri, atmosfer ve okyanus dolaşimleri ile Dünya'nın diğer bölgelerinde açığa çıkan kirleticilerin taşındığı ve soğuk iklimi sebebi ile bu kirleticilerin uzun yıllar kaldığı alanlardır. Çernobil'in, Hiroşima'nın kalıntıları, kutup bölgelerindeki buzul örtülerin arasında hala bulunmaktadır. Benzer şekilde her yıl donan katmanlar, içlerinde o yılın atmosferinden numuneleri de beraberinde tuttukları için, milyonlarca yıldır buzlar altında olan bu bölgelerde, geçmiş yılların atmosfer fosillerine ulaşmak mümkündür.

Uzay ve atmosfer araştırmaları için de iyi birer platform olan kutup bölgelerinde donan ve eriyen deniz buzları, okyanus akıntılarının temellerini oluşturarak, iklim sisteminin sürmesine olanak tanımaktadırlar. Diğer bir açıdan baktığımızda, Dünya atmosferine giren güneş ışınları, deniz ve kara buzları tarafından tekrar uzaya yansıtılırken, diğer alanlar, denizler ve karalar, bu ışınları soğurarak daha fazla enerjiyi dünyada tutmaktadırlar.

Hem politik ve ekonomik, hem de bilimsel sebeplerle dünya için bu kadar önemli olan kutup bölgeleri, Türkiye'den binlerce kilometre uzaklıkta da olsalar, Türkiye'nin de ilgi alanları içindedirler.

İTÜ Kutup Araştırmaları Uyg-Ar Merkezi (İTÜ PolReC)

Türkiye'de kutup bölgeleri ile ilgili bilimsel ilgi 1967 yılında merhum Prof. Dr. Atok Karaali ile başladı denebilir. Prof. Karaali, 1967-1968 yıllarında ABD'nin Plateau Antarktik istasyonunda araştırmalar yapmış ve başarıları sebebi ile ismi Antarktika'da ölümsüzleştirilmiştir.

Yine Antarktika Kıtası'nda bilimsel çalışmalar yürüten ilk Türk kadını Prof. Dr. Serap Tilav da ismi Antarktika'da bir buzula verilerek onurlandırılmıştır. Bireysel girişimler ile sürdürülen kutup bilimsel çalışmaları, 2015 yılında kurulan İTÜ PolReC ile ilk kurumsal kimliğini kazanmıştır. 7 kişiden oluşan İTÜ PolReC Yönetim Kurulu İTÜ öğretim üyelerinden, Danışma Kurulu ise 11 üniversiteden, 8 profesör, 8 doktordan oluşmaktadır.

İTÜ PolReC Yönetim Kurulu

• Doç. Dr. Burcu Özsoy	Müdür
• Yard. Doç. Dr. Sevilay Can	Müdür Yardımcısı
• Yard. Doç. Dr. Tanzer Satır	Müdür Yardımcısı
• Prof. Dr. Nil Güler	Yönetim Kurulu Üyesi
• Doç. Dr. Özcan Arslan	Yönetim Kurulu Üyesi
• Doç. Dr. Elif Genceli Güner	Yönetim Kurulu Üyesi
• Yard. Doç. Dr. Bilge Tutak	Yönetim Kurulu Üyesi

Kutup bölgeleri ile ilgili çalışmaları 3 başlıkta yürüten İTÜ PolReC, ulusal düzeyde koordinasyonu sağlamakla beraber, uluslararası temsilin gerçekleşmesine de katkı vermektedir. Eğitim ve farkındalık çalışmaları kapsamında İTÜ PolReC'in bir alt çalışma grubu olarak Türk Öğrencileri Kutup Araştırma Takımı (PolSTeam) kurulmuş ve PolSTeam 2017 yılında Kültür ve Sanat Birliği bünyesinde kulüp olmuştur. PolReC ve PolSTeam ortaklığında ilk ve orta öğretim kurumlarında "Kutup Araştırma Kulüpleri" kurularak, geleceğin bilim insanları için 22 haftalık bir müfredat çerçevesinde etkinlikler düzenlenmekte, halkın farkındalığını arttırmak için AVM'lerde, meydanlarda anketler yapılmakta, çeşitli kurumlara ve okullara sunumlara gidilmektedir. Kutup bölgeleri ile ilgili ulusal ve uluslararası sanat sergilerine ev sahipliği yaparak, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sergilenmesi sağlanmaktadır. Bugüne kadar binlerce öğrenci, öğretmen ve

vatandaşa ulaşan farkındalık çalışmalarımız, uluslararası düzeyde de bilinmekte ve örnek gösterilmektedir.

Politik/hukuksal çalışmalarımız kapsamında İTÜ PolReC Hukuk Danışmanı Av. Onur Sabri Durak (İTÜ Denizcilik Fakültesi Öğretim Elemanı) Antarktika Antlaşması Sekreteryası'nda görev almış, Kutup Hukuku ile ilgili duayen isimlerden eğitimler almıştır. Ayrıca Antarktika Antlaşması Danışma Toplantısı'na (ATCM) 2013 yılından beri her yıl aralıksız katılım sağlanmış ve Türkiye'nin temsili sürdürülmüştür. Mayıs 2017'de Pekin/Çin'de gerçekleşen ATCM'de Türkiye ilk defa bilgi notlarını sunmuş ve taraf devletlere Türkiye'nin Antarktika'ya olan ilgisi aktarılmıştır.

Ulusal ve uluslararası birçok bilimsel projede yer alan İTÜ PolReC, uluslararası işbirlikleri yaparak, Türk bilim insanlarının kutup bölgelerinde çalışmalar yürütmesi için Arktik ve Antarktik seferlerde ve üslerde çalışma yapmalarını sağlamaktadır. 2016-2017 Antarktik sezonunda 4 Türk bilim insanı bu girişimler ile Antarktika'da bulunmuştur. 2006 yılından beri kutup bölgeleri ile ilgili yürütmekte olduğum

Şekil 3. XL(40.) ATCM'de Türk Heyetinin Kadın Üyeleri

akademik çalışmalarım sebebi ile Güney Okyanusu Gözlem Sistemi (SOOS) Bilimsel Yürütme Komitesi'ne aday gösterildim ve kabul edildim. Ayrıca, Kutup Bilimleri için Asya Forumu'na (AFoPS) gözlemci olarak davet edildim. 2016 yılında İTÜ PolReC ve TÜBİTAK tarafından hazırlanan başvuru ile Türkiye'nin ortak üye olarak seçildiği Antarktika Araştırmaları Bilimsel Komitesi'nin (SCAR) biennallerine katılarak Türkiye'nin bilimsel camiada da görünürliğünün artması için çabalyoruz.

Ulusal Antarktik Bilim Seferi-1 (TAE-1)

Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destekleriyle ve İTÜ PolReC koordinasyonunda düzenlenen Türkiye'nin ilk Antarktik seferine, 9 Türk araştırmacı katılmıştır. Yaklaşık 4 bin kilometre seyir yapılarak, 17 alanda 2 milyon m² topografik ölçüm, 45 noktadan biyolojik örnekleme ve 38 alanda gözlem yapılarak tamamlanan TAE-1'in gerçekleşmesindeki emekleri için başta Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Karaca olmak üzere, rektör yardımcıları, rektör danışmanları, genel sekreterlik ve rektörlük personellerine teşekkür ederiz.

Şekil 4. Ulusal Antarktik Bilim Seferi-1'in arması

TAE-1, Türkiye'nin ilk ulusal Antarktik seferi olarak tarih sayfalarına işlenirken, bu seferin liderliğini bir kadın olarak yapmış olmaktan gurur duyuyorum. Antarktika'da ziyaret ettiğimiz bilim üslerinin bir kısmında hala "kadına hayır" politikası sürdürülürken, Türkiye olarak bu konuda gerekenin yapıldığını düşünüyorum.

TAE-1 Ekibi

- Doç. Dr. Burcu Özsoy İTÜ
- Doç. Dr. Ersan Başar KTÜ
- Yard. Doç. Dr. Burak Karacık İTÜ
- Dr. Hakan Yavaşoğlu İTÜ
- Öğr. Gör. Nurullah Alkan Hitit Ü.
- Araş. Gör. A. Giz Gengeç İTÜ-Gazi Ü.
- Araş. Gör. Onur Sabri Durak İTÜ
- Araş. Gör. Kpt. Özgün Oktar İTÜ
- Kpt. Sinan Yirmibeşoğlu İTÜ

Şekil 5. Doç. Dr. Burcu Özsoy TAE-1 ekibi ile harita başında

Doç. Dr. Burcu Özsoy kimdir?

1993 yılında Gaziantep Lisesi'nden mezun olarak, Yıldız Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği bölümünü kazandım. Aynı bölümden “uzaktan algılama” sistemleri üzerine yüksek lisansımı tamamlayarak, 2005 yılında Texas Üniversitesi'nde doktora başladım. Doktora danışmanımın “Mars mı Antarktika mı?” sorusuna verdiğim cevapla hayatım kutup bölgeleri üzerinden şekillenmeye başladı. 2006 yılında Oden isimli buzkıran araştırma gemisi ile Antarktik bilim seferine katıldım. 2013 yılından beri İTÜ Denizcilik Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev almaktayım. 2015 yılında kurulan İTÜ PolReC'in de kurucu müdürlüğünü sürdürmekteyim. Bunlardan daha da önemlisi bir erkek çocuk annesiyim. Hayattaki en zorlu ve keyifli görevim tabii ki “annelik”...

Sualtı Sporlarında Milli Sporcumuz: **BİRGÜL ERKEN** İTÜ-SAS Kulübü

Türk kadın sporcu, serbest dalışçı milli sporcu, sualtı fotoğrafçısı ve sualtı modeli. 9 Şubat 1972, Çanakkale doğumlu. Serbest dalışta değişik dallarında rekorları bulunuyor. Evli ve bir çocuk annesi. Trakya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü yüksek lisans programını tamamladı. Anadolu Üniversitesi'nde Fotoğrafçılık ve Kameramanlık Bölümü'nden mezun oldu. Üçüncü üniversite olarak Anadolu Üniversitesi AÖF Felsefe bölümü öğrencisidir. Şu anda Çanakkale Mesleki Teknik Anadolu Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği görevini yürütüyor. 2011 yılından beri Serbest Dalış branşında milli forma giyiyor. Evli, eşi Değer ve oğlu Ege ile birlikte Çanakkale'de yaşamaktadır. Birçok yarışmada dereceler ve madalyalar kazanmıştır:

- 2004 yılında Fethiyede yapılan Türkiye Şampiyonası'nda takım olarak Bayanlar Türkiye 2.si,
- 2010 yılında ODTÜ'de yapılan Dinamik Apnea yarışmasında Türkiye 2.si,
- 2011 yılında Kemer'de yapılan Küp Apnea yarışmasında Türkiye 2.si,
- 2011 yılında Kemer'de yapılan Küp Apnea yarışmasında takım olarak Bayanlar Türkiye 1.si,

- 2011 yılında Çorum'da yapılan Dinamik Apnea Türkiye şampiyonasında takım olarak Bayanlar Türkiye 1.si,
- 2013 yılında Dünya Şampiyonası'nda Hız Apnea branşında üçüncü olarak Bronz madalya,
- 2015 yılı Dünya Şampiyonası'nda Deniz branşlarından olan Küp Apnea branşında Dünya üçüncüsü olarak Bronz madalya,
- 2016 yılında Küp Apnea Türkiye rekorununu kırarak erkek derecelerinin bile 40 metre ötesinde bir derece elde ederek şampiyon oldu.
- 24-26 Mart 2017 tarihlerinde Çanakkale Anafartalar Olimpik Yüzme Havuzunda düzenlenen Serbest Dalış Türkiye Şampiyonası'nda İTÜ-SAS adına yarışan Milli Sporcumuz Birgül Erken üç altın madalya ile Türkiye birinciliği elde ederek Türkiye Şampiyonu oldu. Dinamik Apnea, Hız Apnea branşlarında Altın madalya; Çift palet branşında 2017 Türkiye Rekorunu kırdı.

12-18 Haziran tarihleri arasında İtalya'nın Cagliari şehrinde düzenlenecek olan Avrupa Şampiyonası'na katılan Birgül Erken milli takımı hak eden tek kadın sporcu olarak ülkemiz adına yarışmalara katılmıştır.

İTÜ-SAS (Sualtı Sporları Kulübü) adına yarışan Milli Sporcumuz Serbest Dalışçı Birgül Erken ile spora ve hayata dair konuştuk. Başarılarının sırrını sorduk....

“Gerçekten çok çalışıyorum. Her yaptığım çalışmayı bilimsel temellerle destekliyorum. Spor keyifli olduğu sürece sağlıklı ve güzel. Benim için havuzda ve denizde olmak büyük mutluluk. Spordan sonraki huzuru seviyorum. Antrenmanlarımın hiç birinde risk almadım. Bedenen ve zihnen hazır olmadıkça gereksiz zorlamalara meydan vermedim. Sürekli ve düzenli, ibadet gibi çalışıyorum. Sabırla ve dikkatle kendimi tanımak üzere tüm antrenman ayrıntılarını yazıyorum. Yaptığım tüm dinamik apnea antrenmanlarımın video kayıtlarını hemen antrenman sonrasında mutlaka inceleyip kendimce yorumluyorum. Bu disiplinli çalışmaların ödülü derecelerimdeki artışlardır.” diyerek kendi başarısının ipuçlarını gösteriyor.

“Serbest dalışta çeşitli teknikler olduğundan kendime uygun olanı bulmak için çalışıyorum. Herkes için aynı olmasa da benim için başarının temelinde çalışma var. Hatta hiç bilmediğim tekniklerde ustalaşmak için çok iyi hocalardan ders alarak ülkemi en iyi şekilde nasıl temsil edebileceğimi peşindeyim. Bunun için maddi manevi çok büyük fedakârlılara katlanıyoruz. Eşim bu yolda en büyük destekçim ve hayal ortağım.”

“Serbest dalış kendini hissetmek demektir. Elit seviyedeki serbest dalgıçlar vücudu düşük oksijenle çalışmaya alıştırdığından, sakin ve huzurlu olabilmek önemli. Farklı disiplinlerle bu işin mental yönünde gelişmeyi başarmalıdır. Benim yol göstericim en başta Mevlana. Mesnevi vazgeçilmez kitabım. OS-HO’yu, Robin Sharma’nın kitaplarını, kişisel gelişim tarzı kimi yayınları okuyorum. Küçük bir defterde en sevdiğim sözleri biriktiriyorum. Sporcu sağlam karakterli olmazsa olmaz bence. Ruhunu beslemek için bir yol bulmalı bu yüzden. Özellikle yoganın etraflıca öğrenilerek hayata geçirilmesinin yararına inanıyorum ve haftada 4 gün yoga yapıyorum. Özet olarak inanç sistemini her ne olursa olsun bir şeye inanmak ve bağlanmak önemli. Bir başka önemli şey güzel anılar biriktirmek ve elindekiler şükretmeyi bilerek... güzel anıları dalış sırasında düşünürüm.” diyor.

Dalışa olan ilginiz ne zaman ve nasıl başladı

Çanakkale doğup büyüdüğüm yer. Denize aşına çocuklardık. Oyunlarımız hep denizle içiçe idi. Sualtı Sporlarına uzun yıllar tüplü dalış ve sualtı fotoğrafçılığı ile başladım. Çanakkale Sualtı sporlarının lisanslı sporcusu idim. 2004 yılında hocamız yeni bir branş var serbest dalış diye bir şey ve seni de takıma alıyorum. Sporcusun sen yaparsın dedi. Takım tamamlamak için ve hocamıza destek olmak için hiç bilmediğim bir işe kalkıştım. Ve o zamana kadar hiç dalmadığım derinliğe (15 mt’ye) hiç antrenmansız yarışma günü daldım. Havuzda ayağıma taktığım uzun paletle nasıl bir teknikle gideceğimi bilmezken sadece kendimce yarışmayı gözlemleyebildiğim ölçüde öğrenip 66 mt mesafe kat ettim. Bu o tarihte hiç antrenmansız olağanüstü bir başarı demektir.

O tarihte bu sporu sürdürmeyi düşünsem de eşim ve ben sualtı fotoğraf sevdasına kapıldığımız için serbest dalış sevdama ertelemek zorunda kaldım. Su altında fotoğraf çekmek tüm zamanımızı alan hem yorucu hem de masraflı bir işti. Eşimi su altı görüntüleme yarışmalarında asiste etmek gerekiyordu. Onun yarışmaları ve benim fotoğraf sevdamın harareti 5-6 yıl sürdü. 2010 yılında Çanakkale’de Serbest Dalış Türkiye Şampiyonası yapılacaktı. Yine hocamız yarışmalara davet etti. Eşim Değer Erken de yarışmanın resmi doktoru oldu. Bu defa 10 gün çalışma fırsatım olacaktı yarışmalar için. Ancak paletler değişmiş artık monopalet denen yekpare paletler kullanılır olmuştu. Ayağıma paleti taktığımda çok fazla bir şey yapamadım ve komik bir görüntü ortaya çıktı.

Azim ve kararlılıkla bu tekniği çözmeye kararlıyım. Delfin tekniği denilen vuruşları ve ayağımı çok acıtan kocaman paleti ayağıma taktım ve 10 gün tam anlamıyla kamp disipliniyle sabah akşam antrenman yapıp yarışmaya katıldım.

Harika bir sonuç ve çok şaşırtıcı bir sevinç ortaya çıktı. Yine yılların sporcularını geride bırakıp, yeni öğrendiğim için çok da iyi olmayan tekniğime rağmen 140 mt mesafe kat ederek Türkiye 2. si oldum. Sonrasında her zaman yanımda olan ve bu sporda hem antrenörüm hem de hayal ortağım olan eşimle yola devam ettik.

Türkiye’de dalış sporu, dalış kültürünün gelişebilmesi için sizce yapılması gerekenler nelerdir?

Türkiye yalnızca güreşte değil serbest dalışta da kendini ispat etmeli. Yalnız halterde değil yüzmede de dünya çapında sporcular yetiştirmeli. Sadece futbola, basketbola para dökmek yerinde sporun her dalında alt yapıya ve sahadaki elit sporculara bütçe ayırmalı. Bana göre milli eğitimin müfredatı içinde en başta olması gereken şey küçük yaşlarda çocuklarımıza üç temel spor dalının öğretilmesi ile başlamak gerek. Bu sporlar şunlar: Yüzme, jimnastik ve atletizm.

Bunlardan birini yapan çocuk spor alt yapısını oluşturmuştur. Yetenekli ve istekli olduğu spor dalında daha kolay başarı elde eder.

Bizler üç tarafı denizlerle çevrili 8.333 km sahil şeridine sahip bir ülkede yaşıyoruz. Ne yazık ki denizlerin hakkını veremiyoruz. Yüzmeyi bile doğru dürüst bilmediğimiz için dalış sporunun olağanüstü olduğunu düşünenler çoğunlukta ve korkularına yenik insanlarla dolu bir ülkemiz var. Oysa ki bu korkular doğuştan gelmiyor. Yakınlarımız bize öğretiyor bunu. Yani ilk engelimiz su kültürüne karşı geliştirdiğimiz algı.

Diyelim ki bu engeli aştık ve serbest dalışa başladık. Oldukça masraflı bir spor olduğunu gördünüz ve fedakarlık yapmaya da gönüllüsünüz. Bütçesi yetmeyen, henüz hayatını kendi kazanamayan öğrenciler malzemeye para bulamayınca elendiler.

Elde kalan benim gibi kendi imkanları ile sporunu yürütenler diyelim. Bunlar arasında da ağır antrenman temposunu ve özel yaşamından feragat etmesi gereken bölümleri göze alamayanlar da elenince bu alanda sporcu yetişmemesi normal. Kendi imkanlarıyla bir yere kadar gidilebilir.

Düşünün iki kez dünya şampiyonalarında podyuma çıkmış, ülkemizin bayrağını göndere çektiler kürsüde dalgalandırmış olmama rağmen hiçbir destek görmedim. Bu durum çok şaşırtıcı. Çünkü serbest dalışın ödül yönetmeliği bile yok ve hiçbir maddi ödül hatta bir teşekkür mahiyetinde bir kağıt parçası bile yok. Böyle olunca pek çok sporcunun motivasyonu düşüyor. Yetişmiş nice sporcular da sponsor desteği bulamıyor.

Oysa serbest dalış branşına büyük yatırımlar yapan devletler İtalyanlar, Çek Cumhuriyeti ve Fransızlarla her şeye rağmen aynı kürsüyü paylaşabiliyorsak; bizim de onlar kadar desteğimiz olduğunda çok daha iyi yerlere gelebiliriz.

Serbest Dalış branşının görünür olmaya ihtiyacı var. Dolayısıyla biz sporcular olarak da zaman zaman: “Buraya bakın burada bir dünya var, su dünyası.” diyebilmek adına elimizden geleni yapmalıyız. Bu alanda toplumsal bilinç oluşturmak için çaba göstermeliyiz.

2017 yılı bazında ve uzun vadedeki hedefleriniz nelerdir?

Önümüzdeki günlerde Guinness Dünya Rekoru kırmayı planlıyorum. Türkiye Şampiyonası’nda çalışmalarımın karşılığını alıp şampiyon olduğum şu günlerde bu yıl milli takıma seçilen tek kadın sporcu olarak Avrupa Şampiyonaları’nda yarışacağım. Ülkemi uluslararası arenada en iyi şekilde temsil etmeye çalışacağım. Bu branşta dünyanın en iyilerinden biri olmanın ötesine “Dünyanın En İyisi” olmaya çalışıyorum.

Yaşamımızda yaratmak istediğimiz şeyin ne olduğunu derinlemesine düşünüyorum. Sharma şöyle diyor:

“Büyüklik seninle son bulmayacak bir şeye başlamamızla gelir.”

İşte bu doğrultuda uzun vadeli hedefim şu: Bu heyecanımı nesilden nesile aktarmak, öğrenci yetiştirmek ve gençlere el vermek istiyorum. Bunun için gelecekte iyi bir platforma taşıyabileceğim bir ekol, bir okul ve öğrencilerin ihtiyacı olan her şeyi içinde barındıracak bir yer hayal ediyorum. Örneğin bunun adı “Birgül Erken Akademi” olabilir. Kesinlikle sıradışı bir yer olması için düşünürüm, hayalim her gün bir kenara bir şeyler biriktiriyor.

Bizler bu işin inceliklerini bu alanda başarılı olmuş insanlardan birebir öğrenme fırsatını yakalayamadık, kendi tırnaklarımızla kazarak buralara geldik. Şimdi birikimlerimizi aktarmak başarılı gençler yetiştirmek istiyorum.

Sporcu da sanatçı da bireysel bir şey yapmıyor aslında. Toplumsal bir yanı var ikisinin de. Sporun toplum sağlığına etkisi büyük. Ayrıca daha büyük ölçekte insanlığı birleştiren ortak bir ideale, küresel bir barışa ve hoşgörüyü yol açıyor. İşte bu noktada toplumun önünde rol modeli olmak sorumluluğu başlıyor.

Varlığınızla, duruşunuzla bir stil ortaya koyuyorsunuz. Yaptığımız işlerle insanlığa “Ben yaptım, bak yapılabilir bu.” diyorsunuz. Yol açıyor, ilham veriyorsunuz. İrade gücünüzü ortaya koyuyor ve insanlığın sınırlarını keşfetmek için kendi varlığınızı ortaya koyuyorsunuz. Rekor demek kendi sınırlarınızı keşfedip, bu bilgiyi insanlığın hizmetine sunmaktır. Gönüllü denek olmak gibi bir şey bu.

Hayatta daima savaşçı, mücadeleci, pozitif ruhlu, keyfi ıskalamayan, yeni şeyler öğrenmeye tutkun, güçlüklere yılmayan, meraklı, yaşatlarıma örnek, gençlere rol model olmak isteyen bir öğretmen olarak; anne olarak elde ettiğim başarılarından aldığım hazzı tarif edemem. Çünkü yüce bir amaca hizmet eden bir nefer gibi hissediyorum kendimi.

Bu sorumluluk duygusu ile hareket etmeye çalışıyorum. Heyecan verici bu deneyim yaşamınızı daha anlamlı kılıyor. Asıl hedeflediğim bu duygumu besleyen işler yapmak. Hayatımı anlamlı yaşamak diyebilirim.

Manş Denizini Yüzerek Geçen İlk Türk Kadını: NESRİN OLGUN ARSLAN

Seda KARATABANOĞLU

Kadınların günümüzde bile pek çok toplumsal baskıya maruz kaldığı gerçeği apaçık dururken sporcu Nesrin Olgun Arslan, 1970'li yıllarda dünya çapında bir başarı ile adından söz ettirdi. "İngiltere'den Fransa'ya Manş Denizini Yüzerek Geçen İlk Türk Kadını" unvanının sahibi Olgun, bu büyük başarısının ardında çok çalışması ve ailesinin desteği olduğunu belirtiyor.

1957 yılında Adana'da doğan Nesrin Olgun Arslan'ın 7 yaşında yüzmeye başlaması onlarca kupa ve madalya kazanmasının habercisi gibiydi. Dönemin koşulları gereği sadece yaz aylarında yüzmeye fırsatı bulan Olgun, kış aylarındaki boşluğu değerlendirmek için masa tenisine başladı. Masa tenisinde de pek çok başarıya imza attı ve dereceler kazandı. 17 yaşında maraton yüzmeye başlayan Olgun, bu maratonlarda Türkiye ikincisi ve üçüncüsü oldu.

1976 yılında trampelen atlamada Türkiye şampiyonu olan Olgun, dört kez Mersin, iki kez Adana, birer kez de Çanakkale ve Kıbrıs maratonlarında kulaç attı. Türkiye şampiyonu olmasından sadece 3 yıl sonra, daha 22 yaşındayken "İngiltere'den Fransa'ya Manş Denizini Yüzerek Geçen İlk Türk Kadını" unvanını kazanarak dünya çapında bir başarıya imza attı. 1979 yılında 15 saat 47 dakikalık dereceyle kazandığı bu başarı Arslan'ın gelecekte kazanacağı başarılarla zemin hazırladı.

4 bin çocuğa yüzme öğretti

Sportif başarılarının yanında okul hayatını da başarıyla sürdüren Olgun, liseyi Adana'da okuduktan sonra Ankara'da bulunan Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümünden 1979 yılında başarıyla mezun oldu. Spora dair bilgi birikimi ve deneyimlerini Beden Eğitimi öğretmenliği yaptığı iki yıl boyunca birçok öğrenciyle paylaştı. Öğretmenliğinin ardından Adana'ya dönerek Çukurova Üniversitesi Spor Müdürlüğü'nde 3 yıl çalıştı. Daha sonra 5 yıl özel bir jimnastik salonunun yönetimini üstlendi. 1988 yılın-

da başladığı Adana Çimento Sanayi'nde spor uzmanı olarak 12 yıl boyunca çalıştı. 2 bin erkek işçinin çalıştığı bir kurumda, başvuran erkek adayların arasında seçilmiş olmasının kendisi için büyük bir gurur olduğunu ifade eden Olgun, "2 bin işçi çalıştıran bir işyerinde spor uzmanlığı için 9 erkek ile birlikte ben de başvurmuştum. Mülakatta genel müdürün bana yönelttiği ilk soru; '2 bin erkek işçinin olduğu bir iş yerinde ne gibi sportif aktivite yaparsın' oldu. Şirketin yüzme havuzu, spor salonu ve fitness salonu vardı. Cevabı çok net bir şekilde verdim. 'Ben beden eğitimi öğretmeniyim. Voleybol, basketbol, futbol organizasyonları yapabilirim. Yüzme antrenörüyüm; lojmandakilere ve işçi çocuklarına yüzme öğretebilirim. Fitness alanında da tecrübeliyim' dedim. Bu iş tam benim içindi ve aldım 12 yıl çalıştım ve birçok başarılı projeyi hayata geçirdim" diye konuştu. 12 yıl boyunca 4 bin çocuğa yüzme öğreten Olgun, 35 ya-

şında öğrendiği tenis sporunu birçok çocuk, genç ve yetişkine sevdirdi. Tenis Olgun'un ufkunu genişleterek spor yaşantısına yeni heyecanlar kattı.

Manş denizini yüzerek geçen ilk Türk kadını olmak için çeşitli zorluklara göğüs gerdiğini anımsatan Olgun, "Halen o günler aklıma geldikçe ne kadar zor günler geçirdiğimi düşünüyorum ve kendime 'Değdi mi?' diye soruyorum. Evet, değdi. Şu ana kadar sırf Manş'ı yüzdüm diye birçok insanın sevgisini kazandığımı görmek tarif edilemez bir duygu. Hep takdir edilmek, örnek gösterilmek, Türk kadınına yürek lendirdiğimi görmek ve bu sorumluluğu her anımda taşıyabilmek için hep dik durmak... Ülkem için, kadınlarımız için çaba göstermeye devam ediyorum." Yüzmedeki başarılarının dönemin Türkiye'sinde ve hatta Adana'sında birçok genç kıza örnek olduğunu belirten Olgun, "Beni örnek alanlar yüzmek için cesaretlendi bu da benim için ayrı bir mutluluk kaynağı. 58 yaşında Manş Denizi'ni yüzerek geçen ilk kadın takımının kaptanı olarak, 16 saat 44 dakikalık bir derece ile tarihe bir kere daha adımlı yazdırdım" dedi.

Hedefler bitmiyor

59 yaşında kaptanlığını yaptığı Çılgın Türkler Kadın Yüzme Takımı, Capri Adası'ndan başlayıp Napoli Baiada son bulan 36 km'lik rotayı geçen ilk Türk takımı oldu. Takım aynı zamanda 10 saat 56 dakikalık derece ile "En İyi Kadın Takımı" unvanını da aldı. Kadınları ve gençleri spora teşvik etmek için pek çok üniversitede konferanslara katılan Olgun, 60 yaş hedefi olan 36 km'lik Amerika Catalina geçişi için antrenmanlarına hız kesmeden devam ediyor.

Yoğun tempoyu adeta yaşam tarzı haline getirmiş olan Olgun, "Eğer insan bir iş yapıyorsa, ne olursa olsun en iyisini yapmaya çabalamalı ve yapmalı, spor yöneticisi olduğumda tek hedefim en iyi olmaktı. Kendimce koyduğum hedefe ulaştığımı düşünüyorum. Fakir bir finans uzmanı, söküğünü dikemeyen bir terzi, sporda hiç başarı kazanamamış bir spor uzmanı hiçbir zaman inandırıcı olamaz" diyor.

Gençlerin ve kadınların motivasyonu için hala var gücüyle çalışan Olgun, Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği (KASFAD) üyesi. Pek çok sosyal sorumluluk projesinde yer alarak gençlere ve özellikle kadınlara "Asla pes etmeyin. Başarı mutlaka sizin olacak" mesajını veriyor.

Denizkızının Peşi Sıra...

Kısmet Deniz POLAT

İTÜ-MİAM Etnomüzikoloji Doktora Öğrencisi

İTÜ Maden Fakültesi Savaş Çekirge Klasik Gitar Eğitim ve Araştırma Merkezi Destekçisi

İTÜ Ailesinin bir üyesi olarak, Kadın ve Deniz temalı Mimoza dergisinde aranızda olmaktan büyük onur ve mutluluk duydum. Ben kendi tercih ya da gayretlerimle denizci olmadım, burada yılların emeğiyle, bileğinin, sabrının, dirayetin gücüyle bir yerlere gelmiş kadınlarımızın yanında kaderin bir cilvesi olarak yer alıyorum. İçine doğduğum, adını taşıdığım denizin bir yansımasıyım ancak.

Sadun Boro, Kısmet yelkenlisi, eşi Oda ve kedileri Miço ile dünya turunu 1965-68 yılları arasında gerçekleştirmiş ilk amatör denizcimizdir, ülkemizi dünya denizlerine açmış ve tarihe adını yazdırmıştır. Ben deniz de onların hayatına, 1969'da Kısmet yelkenlisinin tayfası olarak katılmış, tüm çocukluğum ve gençliğim denizde geçmiştir. Karada yetişip denize çıkan anne ve babamdan hayli farklı olarak denizde yetişip karaya çıktım. Denizi bedenimde yaşayarak, onun bilgeliği ile her daim yenilenerek bu yaşıma kadar aktım geldim. Karadan denize, ufka bakmaya alışkın gözlerimizin, denizden karaya bakıp yarattığımız beton cehennemi şehirlerimizi fark etmesini isterdim. Denizden karaya bakınca tüm çıplaklığı ile serilir önünüze bir toplumun ne olduğu, sadece bugünü değil, geçmişi ve geleceği de.

Amatör denizci kavramı, balıkçılık, ticaret, sömürgecilik ya da bilimsel araştırma amacıyla dünya denizlerine açılan diğer büyük denizcilerden apayrı bir kategori olarak 19. yy da ortaya çıktı. Amerikalı Joshua Slocum bu yaklaşımın ilk örneği idi. Ama-

Yol arkadaşlarım yunuslar

tör denizcilik söz konusu olunca, insanın denizde tek başına ya da ailesi ile yaşadığı deneyim önem kazanır, bir anlamda modern insanın kendi ve dünyayla aracasız iletişim kurma arayışı da diyebiliriz. Burada mecburiyet, bir çıkar ya da amaç uğruna denizlere çıkmak değil, denizde olmak, onunla ve farklı limanları ile kişisel bir iletişime girmek söz konusudur

Dünyayı yelkenliyle dolaştığı bilinen ilk kadın Jeanne Barret isimli şifacı bir Fransız köylüsüdür. Seyahate erkek kılığında katılarak botanik araştırmalar yaptığı ve bugün özellikle Ege'nin rengi olmuş Begonvil bitkisini Avrupa'ya getirdikleri biliniyor. Bitkiye ismi, eki-

binde yer aldığı, ilk dünya turu yapan Fransız olarak tarihe geçen amiral ve araştırmacı Louis Antoine de Bougainville olduğu için Jeanne'nin verdiği düşünülüyor. Kadın olduğu fark edilince hayat arkadaşı ile Martinique adasında gemiden atılırlar ve ancak yedi yıl sonra, 1774'te Fransa'ya dönebilir.

Deniz tarihinde kadın korsanlar, Bodrum'lu Artemisia gibi başarılı kadın amiraller, balıkçılık, ticaret ve son dönemde giderek popülerleşen yelken yarışılığında erkekler kadar yetenekli kadınlar her zaman olmuştur. İlk dünya seyahatlerinde ise Türk erkeklerine genellikle yabancı asıllı Türk kadınları eşlik etmişti. Zuhal Atasoy ülkemizin yetiştirdiği, dünya seyahatini tekneleri "Uzaklar" ile tamamlayan ilk amatör kadın denizcimizdir. Annem Oda Boro'nun Prusyalı dirayeti ve disiplini, bu zarif, güzel, sarışın kadının yüzünde gülümseme eksik olmadan gerçek-

leştirdiği zorlu seyahat, muhakkak ki tüm kadınlara ilham olmuştur. Bugün eşleri ile kendi başına ya da tüm ekibi kadınlardan oluşan, kaptanlık yapan, yatlarda çalışan, denizlere açılmış çok sayıda kadınıımız vardır ve yat dergilerinde, internet ortamında, yazdıkları kitaplarla maceralarını takip edebilirsiniz. Bu yıl “Denizkızları” isimli bir forum oluşturuldu, kadın denizciler arasında dayanışma ve paylaşımı arttırarak denizlerdeki varlığımızı görünür kılmak istedik.

Deniz ve kadının ayrılmaz bir bütün olduğunu düşünüyorum, mitoloji ve inanç tarihinde, ay ve çekim gücü, suların hareketi kadınla bağlantılıdır. Deniz, dişi olarak tanımlanıyorsa tüm kültürlerde, muhakkak ki bu sadece benim kişisel düşüncem değil insan algısında evrensel bir kanıdır. Kadın toplumsal hayatta, karasal yaşamda da denizi, suyu ve akışkanlığı temsil eder. Toprak suyla hayat bulur. Anne rahminde dokuz ay boyunca sıvının içinde hayatımızın en güvenli süreci-

ni geçiririz. Nefesin çığlığı ile başlar hayat mücadelemiz ve hep suya doğrudur yüzümüz. Deniz kıyısında yüzler güler, nehir kıyısında kurulur şehirler, abdestle arınıyoruz, eskiden kuyu başında, çeşme önünde geçerdi öykülerimiz ve belki de en önemlisi hayallere yelken açarız. İsterim ki tekrar hatırlayalım sudan oluştuğumuzu, içimizdeki denizi tekrar keşfedelim ve kadın olarak ne kadar güçlü ve sağlam olduğumuzu fark edelim.

Rüzgarınız kolayına, pruvanız neta, neşeniz daim olsun!

Sadun Boro ebediyet denizlerine 5 Haziran 2015'te yelken açtı, O'nu kendi sözleriyle sizinle paylaşmak istedim:

Büyük fırtınanın ardından, yaşasın hayattayız!

Doğa ve Deniz,

Gelin doğada bir cennet düşleyelim:

Deniz ve karanım iki aşık gibi hasretle birbirini kucakladığı, her biri bir diğerinden daha güzel, dantela gibi iç içe geçmiş koylar. Bu koyların kıyılarını masmavi pırıl pırıl sular okşasın. Yeşilin her tonuna bürünmüş çam ormanları ve mis gibi kokan amber ağaçları bu koyları çevresin. Öylesine korunaklı olsun ki, dışarıda deniz ayyuka çıksa içerideki suyun üstü titremesin bile. Bazılarının içinde azmaklar erişsin, sıcak yaz günlerinde içine girip serinleyeceğinize size özel havuzlar oluşsun.

Şehirlerin gürültüsü yerine gündüz envai çeşit kuş, sizin için şarkı söylesin; gece ağustos böceklerinin korusu konsere devam etsin. Gece, mahcup bir gelin gibi duvağını sürüyerek yükselen mehtap, karanlık sulara avuç avuç zümrüt pırlanta serpsin, koyunuz ayrı gizemli bir havaya bürünsün.

Evet böyle bir cenneti hiç de düşlemeye gerek yok, hemen yanı başımızda, Güney Egede... İşte bir örnek: Bodrum-Datça Yarımadaı arasında çapkın bir el gibi Anadolu'nun koynuna giren Gökova Körfezi. Bu körfezin bilhassa güneydoğu sahilleri, görmeden inanılmayacak kadar güzel, bakir koylarla bezelidir.

Altmış yıldır dünyanın birçok yerini bir küçük yelkenliyle gezmiş, görmüş bir kimse olarak diyebilirim ki, böylesine yelkene, deniz gezilerine elverişli bir sahil şeridinde dünyanın pek az yerinde rastlayabilirsiniz. Yalnız Gökova mı? Hisarönü, Göcek ve daha nice körfezler, koylar, bükler... Yurdumuzun her tarafı, denizi, dağı, ormanı ile ayrı bir cennet.

Tanrı bizlere böylesine zengin bir "doğa" lütfetmiş ama ne yazık ki üzerine, onun kıymetini takdir edecek insan vermemiş. El birliğiyle koylarını betonla dolduruyor, ormanlarını yakıyor, denizlerini kirletiyor. Bunca yıldır dolaşırım, çevresini bizim kadar hovardaca, yarını düşünmeden tahrip eden bir topluma rastlamadım. Daha bir asır evveline kadar ecdatları yamyam olan insanlar bile adalarını, denizlerini nasıl koruyorlar gıpta ettim, halimizden hicap duydum.

Kanımcı görme, duyma gibi beş algıdan başka bir de doğanın güzelliklerinden zevk alma duygusu varmış. Ama Tanrı beş duyuyu bol kepçe herkese vermiş de bu altıncıyı dağıtmakta biraz cimri davranmış, onu şöyle bir serpiştirmiş. İşte bu duyu kime nasip olmuşsa onlar doğanın nimetlerinden, denizinden, ormanından, gurubundan, mehtabından zevk alarak hayatlarını renklendirir, bir insan olarak yaşarlar. Ondandır mahrum olanlar ise ister reiscumhur, ister karun gibi zengin, milyarlarca karıncadan farksız yaşar, giderler.

İnsanların hiç düşünmeden bol keseden harcadıkları ama hiçbir zaman parayla geri alamayacakları yegane nesne 'zaman' olsa gerek. İşte o zamanı biraz da kendimiz için ama deniz, ama orman, doğada harcayabilirsek eminim ki çok daha mutlu oluruz. Hele çalışma hayatı masa başında geçen kimseler için iş ve ev hayatından uzak, doğada geçireceğiniz bir haftasonu bile sağlığınız için en kuvvetli doping olabilir. Onun için ele geçen her fırsatta üşenmeyip dünyanın güzelliklerinden ne kadar çok istifade edebilirsek o nisbette hayatımızı değerlendirmiş oluruz. Hem 'cennet' dedikleri yer ahirette değil, bu dünyada ve erişebilen için hemen yanı başında.

İşte bu cennetlerden biri olan Gökova Körfezi'ni denizden henüz gezmediyseniz ilk fırsatta gelin, hala bakirken özel ya da kiralık bir tekneyle doya doya gezin. Kısa bir zaman için de olsa, bari hayattayken cennetin keyfini sürün.

Sizlere doğa ile iç içe, nice mutlu, sıhhatli ömürler dilerim.

Sadun Boro, Mayıs 2011, Gökova

KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ PROJESİ

KEP I: Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşma Oranlarının Arttırılması

KEP II: Kız Çocuklarının Okula Devam Oranının Arttırılması

Önce “okullaşma oranının arttırılması” daha sonrada “okula devamın sağlanması”; özellikle kız çocuklarının daha kaliteli ve uzun süreli eğitim almasını hedefleyen projeler Türkiye ve Avrupa Birliği, 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda başlatılmıştır. Bu çerçevede, okula kaydı yapılan ancak çeşitli sebeplerle devam edemeyen çocukların eğitimlerini sürdürebilmeleri için aileler, eğitimciler, yerel kanaat önderleri ve idareciler nezdinde bir dizi çalışma gerçekleştirilmiştir. Projenin saha araştırmaları, eğitici eğitimleri, seminerler ve festivallerle geniş kitlelere ulaşılması sağlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa finanse edilen ve Milli Eğitim Bakanlığı liderliğinde yürütülen 2015 senesinin Mart ayında başlayan ve okula kaydı yapılan ancak çeşitli sebeplerden dolayı devam edemeyen, özellikle kız çocuklarının eğitimlerini sürdürebilmelerini amaçlayan KEP II projesinde; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki 15 pilot ilde; Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Van'da verilen eğitimler ve aile ziyaretleri ile bugüne kadar on binlerce kişiye ulaşılmıştır. Daha çok çocuğun daha kaliteli bir eğitim alabilmesi amacıyla, KEP II projesi kapsamında eğitimciler eğitilmiş, saha araştırmaları yapılmış, bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş, seminerler, konferanslar, festivaller ile çocuklarla bir araya gelinmiştir. Kent merkezlerinden köylere binlerce aileye ziyaretlerde bulunulmuş ve çocuklarını okula göndermeleri için aileler ikna edilmiştir.

Proje kapsamında ulaşılan sonuçlar:

- Ulaşılan kişi sayısı: 64.500
- Eğitilen kişi sayısı: 31.500
- Bilgilendirilen kişi sayısı: 6.600

- Etkinliklere katılan kişi sayısı: 9.500
- Ziyaret edilen aile sayısı: 9.424
- Aile anketi sayısı: 10.588
- Okula geri kazandırılan kız öğrenci sayısı: 5.022

Toplumların ilerlemesinin temeli eğitimidir, bilimdir, fendir. Güçlü, barışçıl ve istikrarlı bir dünya için cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve buna bağlı olarak kadınların ve bilhassa kız çocuklarının eğitimi konusuna ağırlık verilmesi çok önemlidir. İşte bu yüzden bu gibi projeler çok önem kazanmaktadır. Tarih boyunca sosyal değişim ve sosyal dönüşümlerin dinamiği hep kadınlar olmuştur. Bir ülke eğer kadınlarına eğitim hakkını sağlamak için gerekli çabayı sarf etmiyorsa, gelecekte bunun neden olacağı sosyal maliyetin ve yıkımların altından kalkamayacaktır.

Proje hakkında daha fazla bilgi edinmek için:
<http://kizlarinegitimi.meb.gov.tr>

TÜRKİYE’DE KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Prof. Dr. Cennet ENGİN DEMİR

ODTÜ Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

Pınar MERCAN KÜÇÜKAKIN

ODTÜ Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

Eğitim, toplumların sosyal ve ekonomik gelişmelerinin yanı sıra demokratikleşme sürecinde politik katılımın artması ve insan haklarının gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Temel insan haklarından biri olan eğitim hakkı, bütün yurttaşlara kaliteli bir eğitim görme olanağının sağlanmasını gerektirir. Bu ancak eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin benimsenmesi ve buna yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesi ile mümkündür (Ferreira, 2011; Tomul, 2008). Eğitimde fırsat eşitliği, her bireye, yaşadığı bölge ve cinsiyetinden bağımsız olarak kendi yetenek ve potansiyelini geliştirebilmesi için en üst basamağa kadar nitelikli eğitim olanağı sağlamak ve bunların gerçekleşmesini yasalarla güvence altına almak şeklinde tanımlanmaktadır (Güven, 2000). Bu açıdan bakıldığında eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için bireylerin yaşamları boyunca katıldıkları temel eğitim süresinin arttırılmasının yanında, eğitim süreçlerinde, içeriğinde ve öğrenme ortamlarında karşılaşılan kalite farklılıklarının ortadan kaldırılması büyük önem taşır (ERG, 2009).

1973 yılında kabul edilmiş olan Milli Eğitim Temel Kanunu'nun da "Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır" (Madde 8) ilkesi yer almaktadır. Ayrıca, Türkiye taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1948), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1976), Ka-

dına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1979), Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) ve Pekin Deklarasyonu (1995) gibi birçok sözleşme ile de tüm çocukların, cinsiyet farkı gözetmeden, temel eğitim hakkını uluslararası düzeyde devlet güvencesi altına almıştır. Ne var ki bu tür yasal düzenlemeler ülkemizde eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yeterli olmamıştır.

Son yıllarda Türk eğitim sisteminin her sahasında önemli politika değişiklikleri gerçekleştirilmiş ve yeni uygulamalar hayata geçirilmiştir. Yasal olarak yurttaşların eğitimden yararlanabilmeleri açısından olumsuz hiçbir düzenleme olmamasına rağmen, eğitime erişim ve kalite açısından cinsiyete, yaşanan bölgeye ve sosyo-ekonomik statüye bağlı olarak gözlenen farklılıklar eğitimde sosyal bir eşitsizlik sorunu olduğunu ortaya koymaktadır (Esen, 2015). Eğitime erişimi olumsuz etkileyen faktörlerin özellikle kız çocuklarının eğitimi üzerinde daha belirleyici olduğu göz önünde bulundurulursa, eğitim alanındaki cinsiyet eşitsizliklerinin toplumsal alandaki eşitsizliklerin bir izdüşümü olduğu söylenebilir. Araştırmalar, kız çocuklarının toplumdaki farklı rollerin ve statülerin atfedilmesi, okullarda kız öğrencilere karşı farklı muamele gösterilmesi, kız çocuklarının özgüveninin düşmesine neden olan sınıf ve okul kültürü, programlarda ve ders kitaplarında yer alan toplumsal cinsiyet klişeleri, zeka ve yeteneklerin cinsiyete göre farklılık gösterdiği varsayımı ve okulların işleyişi gibi önemli etmenlerin eğitimde cinsiyete dayalı fırsat eşitsizliğine neden olduğunu ortaya çıkarmıştır (Colclough, 2004; Sayılan, 2012).

Herkesin kaliteli bir ilköğretimi ve ortaöğretimi tamamlaması Türkiye'nin önde gelen hedefleri arasındadır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kurumlarının yürütülen çalışmalar ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirdikleri kam-

panyalarla, özellikle ilköğretimde okullulaşmada önemli kazanımlar elde edilmiştir. Ne var ki, yürütülen bütün çalışmalar ve yapılan yasal düzenlemeler, özellikle kız çocuklarının, hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde okullulaşma oranlarının Türkiye'nin bütün bölgelerinde belirlenen hedeflere ulaşmasında ve eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında yeterli olmamıştır. Okullulaşma oranının artırılması kadar önemli bir başka boyut ise okula gitmeyi bir şekilde başarabilen kız çocuklarının okula düzenli olarak devam etmelerinin sağlanması ve okulu terk etmelerinin önlenmesidir.

Türkiye'de, kız çocukların eğitimini etkileyen unsurları araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bulguları kız çocuklarına erken yaşlarda yüklenen sosyal roller kızların okula gidememesinin en önemli nedeni olduğunu ortaya koymuştur. Kültürel ve geleneksel uygulamalar kızların eğitime yönelik olumsuz tutum gelişmesine sebep olmaktadır. Bunun yanında kız çocuklarının eğitiminin gereksiz görülmesi, erken yaşta yapılan evlilikler, çocuğun iş gücüne duyulan ihtiyaç, ailenin ekonomik durumunun yetersizliği, yaşanılan çevre, okul güvenliği ile ilgili kaygılar, yatılı okul imkanlarının yetersizliği, anne-babanın özellikle babanın eğitim seviyesi, sosyo-kültürel ve dini değerler, aile içinde erkek çocukların eğitime daha çok önem verilmesi kız çocuklarının eğitimi önündeki diğer engeller arasındadır (Alat and Alat, 2011; Dilli, 2006; Gönenç, Ayhan ve Bakır, 2002; Mercan, 2010; Tomul, 2008).

Bu alanda yapılan bir diğer çalışma ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Artırılması" projesi kapsamında kız çocuklarının okullulaşma oranının düşük olduğu 16 pilot ilde ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki bulunan kız ve erkek, özellikle de kız çocukları arasındaki düşük okullulaşma oranı ile yüksek devamsızlık ve okulu terk oranlarının nedenlerini yerel yöneticiler, toplum liderleri, sivil toplum kuruluşları, müdürler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin bakış açısından incelediği çalışmasıdır (Engin-Demir ve Çobanoğlu, 2012). Çalışma kapsamında toplam 2682 kişiden yüz yüze görüşmeler ve odak grup tartışmaları yolu ile nitel veri toplanmıştır. Kız çocuklarının okula erişememesi, eriştiğinde de devam edememesinin arkasında yatan nedenlerin rakamlar yerine bizzat ilgili grupların görüşlerine dayanarak belirlenmesi, kız çocuklarının eğitiminin önündeki engellerin daha net olarak anlaşılması açısından çok önemlidir.

Araştırma bulguları, kız çocuklarının okullulaşma oranının düşük, devamsızlık ve okulu terk oranının yüksek olmasında sosyo-kültürel, okula ilişkin, aileye ilişkin, ekonomik, kişisel ve politik faktörlerin belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

Sosyo-kültürel faktörler başlığı altında gruplanan nedenler incelendiğinde, özellikle geleneksel yapı ve toplumsal cinsiyet algısı ile sosyal çevrenin etkisi nedeni ile karma eğitime karşı olma, mahalle baskısı, eğitimden ve özellikle kızların eğitiminden fazla bir şey beklememe gibi nedenlerin öne çıktığı görülmektedir. Ailenin yoksulluğunun ve kalabalık olmasının doğal bir sonucu olarak, öncelikle fiziksel gereksinimlerini karşılamaya yönelmesiyle birlikte çocukları gerek dışarıda, gerekse evde çalıştırmak suretiyle işgücünden yararlanmak istemesi, çocukların okullulaşmasını etkileyen bir diğer faktör olarak ortaya çıkmıştır. Çocuklar hem okuldan arta kalan zamanlarda hem de yılın belli dönemlerinde (başka il ya da bölgede mevsimlik işçi olarak) çalıştırılmaktadır veya okuldan alınıp yaylaya götürülmektedir. Bu durum doğal olarak öğrencinin okuldan uzak kalmasına ve okul başarısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Ailenin, tüm çocukları okutmanın kendisine ciddi maliyetler getireceği, bu maliyetleri zaten karşılayacak durumun olmadığı düşüncesinde olması ve kız çocuğunun okul başarısızlığı bahane edilmek suretiyle hemen okuldan alınması da sık rastlanan durumlardan biri olarak göze çarpmaktadır. Ancak bu durum erkek çocuklar için fazla söz konusu olmamaktadır. Bu noktada, kızlara yönelik toplumsal cinsiyet algısı nedeni ile, onlar aleyhine bir cinsiyet ayrımcılığının yapılması söz konusudur. Bununla birlikte sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin eğitimin önemine ve çıktıklarına inanmaması, eğitimi bir değer olarak görmemesi, bu konuda bilinçsiz olması, çocuklarına eğitsel destek vermemesi, evde ders çalışma ortamlarını sağlayamaması ve aile ortamlarında olumlu rol modellerinin bulunmaması gibi faktörlerin kız çocuklarının okullulaşmasının önündeki engeller olduğu görülmüştür.

Çalışmanın bulguları, okula ilişkin faktörlerin de en az sosyo-kültürel ve ailevi faktörler kadar kızların okullulaşması özellikle de devamsızlık ve okulu terk üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Okul ve sosyal çevre güvenliğinin olmaması, okul ortamından, yönetici ve öğretmenlerin tutumlarından kaynaklı okula ve öğretime olan güvensizlik, okullarda şiddet uygulanması, öğretmen sirkülasyonunun faz-

la olması, öğretmenin toplumda itibarsızlaştırılması, okulların ailelere uzak olması, taşınmalı sistemin sakıncaları, il ve ilçe merkezlerinde yeterli düzeyde değişik okulların (meslek lisesi vb.) bulunmaması, yurt ve pansiyonların yetersizlikleri, öğretmenlerin daha çok stajyer ve deneyimsiz olması, rehberlik hizmetlerinde ve ev ziyaretlerindeki yetersizlikler, kızların okula gitmemesinde, gidiyorsa da devamsızlık yapması veya okulu terk etmesinde önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Merkezi olarak geliştirilerek okullarda uygulanan eğitim programlarının, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre geliştirilmemiş olması nedeni ile onların günlük yaşamlarını kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmadığı da birçok katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Program ile birlikte okulların fiziki ve sosyal olanaklarının yetersizliği öğrencilerin okulu kendilerine hitap eden bir yer olarak görmelerini engellemektedir. Bazı yerlerde okula yeni başlayan çocukların Türkçeyi bilmemesi ya da ortaöğretime başlayan öğrencilerin yoğun 9. sınıf programı sonucunda zorlanması okula uyum problemlerine sebep olmaktadır. Bulgular bazı durumlarda çocukların kişisel nedenlerden dolayı okula gitmedikleri, devamsızlık yaptıkları veya okulu bıraktıklarını göstermektedir. Bunlardan en önemlisi öğrencinin başarısız olması ve eğer eğitimini sürdürse başarısız olmaktan korkması olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumda aynı zamanda okul ortamı ile yakından ilgili olan başarısızlık çocukların özellikle de kızların okulu bırakmasında en önemli nedenlerden biridir. Zaten birçok aile, başarısız olan kız çocuklarını hemen okuldan almakta, buna karşılık başarısız olsa da erkek çocuklarını okula göndermeyi sürdürmektedir. Okullarda devamsızlık takip sisteminin iyi işlememesi nedeni ile devamsız öğrencilerin yeterince takip edilmemesi ve bazı durumlarda devamsızlığa göz yumulması hem kız hem erkek çocukların zamanla okulu terk etmelerine neden olmaktadır.

Politik nedenler olarak da iki durumdan söz etmek mümkündür. Bunlardan birincisi eğitim politikaları ile ilgili nedenleri içerirken, diğeri de daha çok illerdeki sosyo-politik durumların okullulaşmayı düşürmesi, devamsızlık ve okulu terk oranını olumsuz yönde etkilemesi olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim politikalarına ilişkin olarak, eğitim programlarının öğrencilerin ihtiyaçları temel alınarak geliştirilmemesi, eğitim politikalarının sık sık değiştirilmesi, eğitim sisteminin sınava odaklı olması ve bu sınavlarda başarısız olanı okulu terk etmeye zorlaması ve okulöncesi eğitime gereken önemin verilmemesi,

zaten sosyo-kültürel olarak okullarda sorun yaşayan çocukların daha da zor uyum sağlamasına neden olmakta ve okulu terk sonucunu doğurmaktadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde güvenlik ve terör sorununun olması da bazı aileler tarafından çocukların okula gönderilmemesine neden olmaktadır.

Eğitim politikaları açısından bakıldığında üzerinde durulması gereken bir başka konu da 2012 yılında yürürlüğe konan ve 4+4+4 olarak bilinen “Zorunlu Eğitimin 12 Yıla Çıkarılmasına İlişkin Kanun”dur. Söz konusu kanun kız ve erkek çocukların daha uzun süre eğitim almasını garantilemektedir. Ancak, ilkokulu bitiren öğrencilere isterlerse Açıköğretim Ortaokuluna, ortaokulu bitiren öğrencilere de Açıköğretim Lisesine kayıt yaptırmaya olanağı da sağlamaktadır. Dolayısıyla kanun 8 yıllık temel eğitimi fiilen 4 yıla indirerek kız çocuklarının, yoksul çocukların, köy çocuklarının ve engelli çocukların üst öğrenime devam etme olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. Özellikle geleneksel yoksul kesimlerde aileler tarafından öncelikli olarak kız çocuklarının açıköğretime devam etmesinin tercih edileceği aşikardır. Bu toplumsal bir sorununuz olan çocuk yaşta evlilikleri de artıracaktır. Bunun yanında kanun eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yanında çocuk işçiliğini, sınıfsal ayrışmayı, köy-kent kutuplaşmasını da körüklemektedir. Bütün bu uygulamalar sonucunda İmam Hatip Okullarına devam eden kız öğrencilerin oranında erkek öğrencilere kıyasla daha belirgin bir artış görülmüştür (ERG, 2012; Eğitim-Sen, 2012a, Eğitim-Sen, 2012b). Bu okullardaki okul kültürü geleneksel, yani kadınları ikincileştiren bir anlayış çerçevesinde şekillendiği için kız öğrencilerin dezavantajlı konuma düşmesine de neden olmakta, kız öğrencilerin bir üst düzeydeki eğitime devam etme konusundaki beklentilerini de düşürmektedir.

Yukarıda sözü edilen araştırma bulgularından yola çıkarak kız çocuklarının okullulaşma oranının artırılması ve okulu terkin önlenmesi için bazı öneriler şöyle olabilir:

- Araştırmanın gerçekleştirildiği Doğu ve Güneydoğu illerinde yoksulluk, göç ve işsizliği önleyecek ekonomik kalkınma planları yapıp hayata geçirilmeli ve özellikle çocuk işçiliğinin önlenmesi için yapılan çalışmalar artırılmalıdır. Bu illerde yıllardır süregelen sosyal ve ekonomik sistem (feodal yapı vb.) ile halkın gelecek inancını tahrip eden terör ve güvenlik ile ilgili sorunlar çözümlenmelidir.

- Aile planlaması ile ilgili eğitim ve yayın çalışmaları hem il merkezlerinde hem de köylerde daha etkili bir şekilde sürdürülmelidir.
- Toplumdaki her kesimin, özellikle kız çocuklarının eğitiminin önemi konusunda kampanyalar düzenlenerek veya yetişkin eğitimi etkinlikleri yaygınlaştırılarak eğitilmesi yolu ile farkındalıkları artırılmalıdır. Halihazırda yürütülmekte olan çalışma ve kampanyalar geliştirilerek sürdürülmelidir.
- Öğretmenlerin geleneksel cinsiyet rollerini ve okullardaki cinsiyetçi ortam ve uygulamaları dönüştürmede kritik rolleri vardır. Fakat, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yeterli bilinç düzeyine erişmemiş bir sosyal ortamda yetişen öğretmenlerin, eşitsizliği sorgulamaları ya da eğitim sistemi içerisinde öğrenilmiş cinsiyete dayalı kalıp yargılarla mücadele edebilmeleri pek mümkün olmamaktadır. Bu kapsamda, öğretmenlerin toplumsal cinsiyete yönelik farkındalıklarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Kızlar için halihazırda ödenen Şartlı Eğitim Yardımı'ndan (ŞEY) yararlanacak olanların iyi belirlenmesi ve ödeme miktarlarının artırılması gereklidir. Bunun yanında, özellikle okul malzemeleri ve kıyafetler devlet tarafından karşılanmalı, ücretsiz öğle yemeği ve ücretsiz ek ders desteği sağlanmalı, burs verilmeli ve gerektiği durumlarda da öğrencilere eğitim yardımı sağlanmalıdır. Aynı zamanda, kırsal bölgelerde yaşayan ailelerin kız çocuklarına ücretsiz yurt ve pansiyon hizmeti sunulmalıdır. Ayrıca taşınabilir sistemin olumsuzlukları da ortadan kaldırılmalıdır.
- Kızların erken yaşlarda okuldan alınarak evlendirilmelerinin engellenmesi için aileler erken evliliğin sonuçları konusunda bilgilendirilmeli ve bu konuda var olan yasal müeyyideler koşulsuz olarak uygulanmalıdır. Yine başta baba olmak üzere ailenin diğer erkek üyelerinin (abi, amca, dede vb.) ile toplum liderlerinin kızların okutulması konusunda bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Böylece aileler üzerindeki toplum baskısı da ortadan kaldırılabilir.
- Öğretmen, muhtar ve din görevlileri aileleri, kızlarını okula göndermeleri konusunda ikna etmek için evleri ziyaret etmeli ve ikna komitesinde okuyan kız üniversite öğrencisi, hemşire, öğretmen, mühendis vb. rol modelleri mutlaka yer almalıdır. Aynı zamanda kız çocuklarının eğitimi konusunda toplumun bilinçlendirilmesi için medyanın desteği sağlanmalıdır.
- Özellikle devamsızlık ve okulu terkin önlenmesinde en önemli kurumun okul olduğu görülmektedir. Bu nedenle kızların okullulaşmasında, özellikle devamsızlığın ve okulu terk oranlarının düşürülmesinde eğitim kurumları ve politika belirleyicilerine önemli görevler düşmektedir. Şöyle ki, sosyal devlet anlayışı benimsenerek, devlet tarafından eğitime daha fazla kaynak ayrılmalı ve illerin yapısına uygun eğitim politikaları geliştirilip, uygulanmalıdır. Bununla ilişkili olarak, eğitim programları illerin veya bölgelerin ihtiyaçları gözönüne alınarak geliştirilmelidir.
- Ailelerin okula ve çevresine yönelik olumsuz algı ve güvensizliklerini gidermek için okul-aile işbirliği geliştirilmeli ve okul ailelerin rahatça girip çıkabildiği yerler haline getirilmelidir.
- Okullardaki ve sınıflardaki öğrenci sayıları azaltılmalı, sosyal ve sportif etkinlikler artırılarak okullar bir cazibe merkezi haline getirilmelidir.
- Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki öğretmen sirkülasyonunun önlenmesi için politikalar geliştirilmeli öğretmen yetiştirme kurumlarında bu bölgelerin koşullarını anlatan eğitim verilmiştir.
- Okulöncesi kurumların sayısının artırılması yolu ile çocukların eğitime daha erken yaşta hazır hale gelmesi sağlanmalı ve bu yolla Türkçe'yi öğrenme zorluğu azaltılmalıdır.
- Okula düzenli olarak devam etmeyen öğrenciler yöneticiler tarafından takip edilmeli ve okul-aile iletişiminin artırılması yolu ile aileler bu konuda düzenli olarak bilgilendirilmelidir.
- Bunu sağlamak için öğrencilerin devamsızlık nedenleri ve devamsızlığa neden olan risklerin belirlenmesi ve öğrencilerin takip edilmesi noktalarında okulların ve üst yönetimlerin kapasitesini artırıcı ve farkındalık sağlayıcı çalışmalar yapılmalıdır.
- Kızların eğitimine yönelik engellerin ortadan kaldırılması açısından anne ve babalarının kızların eğitimini bir değer olarak görmesi önem taşır. Bu nedenle kızların eğitimine talebi arttırmak için iş piyasalarıyla eğitimin ilişkisini artıracak politikalar geliştirilmelidir.

Sonuç

Toplumun cinsiyetçi ve ataerkil yapısı, kadınların eğitim sürecinden erkeklerle eşit düzeyde yararlanmasının önünde engel teşkil etmektedir. Eğitim programları cinsiyetçi öğelerden arındırılabilir, eğitim sistemi örtük program yoluyla öğretmenlerin davranışlarını, okullardaki kültürel ortamı ve eğitim süreçlerini etkileyerek cinsiyet eşitsizlikleri yaratmaya devam etmektedir (Sayılan, 2012). Okulun toplumsallaştırıcı rolü göz önünde alındığında okul ortamı ve eğitim uygulamaları toplumsal alanda yaşanan kadın erkek eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve cinsiyetçi kalıp ve tutumların dönüştürülmesi açısından büyük önem taşır. Fakat okula kayıtlı

olmak tek başına kızlar için eşit ve nitelikli bir eğitimi ve iyi bir geleceği güvence altına almaya yetmemektedir. Okul kültürünün ve eğitim uygulamalarının cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren ve yeniden üreten yapısı nedeniyle okula kayıtlı olma şansını elde eden kız çocukları eğitim süreçlerinden erkek çocuklarıyla eşit düzeyde yararlanamamaktadır. Aynı zamanda kadın istihdamını sınırlayan faktörler eğitim sürecinde elde edilen kazanımların kadın ve erkekler için eşit sonuçlar vermesini engellemektedir. Bu açıdan, okullulaşma oranlarını artırma yönündeki çalışmaların yanında kız çocuklarının eğitimi etkileyen ve eşitsizlik yaratan eğitim süreçlerinin ve uygulamalarının incelenmesi eğitimde eşitlik ve kaliteyi arttırmak açısından önem taşır.

Kaynaklar

- Alat, Z. and Alat K. (2011). A qualitative study of parental resistance to girls' schooling. *Educational Sciences Theory and Practice* 11(3), 1369-1374.
- Dilli, C. (2006). Zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri: Şırnak ili örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat University, Elazığ.
- Colclough, C. (2004). Achieving gender equality in education: What does it take?. *Prospects*, 34: 3.
- Eğitimde Reform Girişimi (2009). Eğitimde eşitlik: politika analizi ve öneriler. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Eğitimde Reform Girişimi (2012). Eğitim izleme raporu. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Eğitim Sen (2012a). "Haydi Kızlar Evine" Broşürü. Eğitim Sen Yayınları, Ankara.
- Eğitim Sen (2012b). "Zorunlu Eğitim" Broşürü. Eğitim Sen Yayınları, Ankara.
- Engin Demir, C. Çobanoğlu, R. (2012). Kızların okullulaşmasının önündeki engeller ve çözüm önerileri. 25 Mayıs 2017 tarihinde http://kizlarinegitimi.meb.gov.tr/KEPI/files/img/2012.11.02_b.1.3_consolidated_report_revised_final.pdf adresinden indirilmiştir.
- Esen Y. (2015). Toplumsal cinsiyet ve eğitim. Kemal Matbaacılık, Bolu.
- Ferreira, F., Gignoux, J. (2011). The measurement of educational inequality: Achievement and opportunity. Working Papers No: 240, ECINEQ, Society for the Study of Economic Inequality.
- Ferreira, F.; Gignoux, J. (2010). Inequality of opportunity for education : the case of Turkey. Welfare and social policy analytical work program. Working Paper No. 4. Washington DC : World Bank.
- Gönenç, M., Ayhan, N., & Bakır, A. (2001) Kız Çocuklarının Eğitiminin Engellenmesi ve Ev İşlerinde Çalıştırılması. Türkiye'de Çalışan Çocuklar Semineri, 29-31 Mayıs 2001. Ankara: DİE Matbaası.
- Güven, İ. (2000). Türkiye'de devlet eğitim ve ideoloji. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Mercan, P. (2010) Perceptions of Parents Regarding Girls' Education - Sivas Case Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara
- Sayılan, F. (2012). Toplumsal cinsiyet ve eğitim: Olanaklar ve Sınırlar. Dipnot, Ankara.
- Tomul, E. (2008). The relative effects of family socio-economic characteristics on participation in education in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 30, 153-168.

“Başarı Beni İstanbul’a Götürüyor” Gezisi

Ayдын Doğan Vakfı'nın 2009 yılından beri düzenlediği ve 2014 yılından beri Baba Beni Okula Gönder seferberliği kapsamında yaptırılan yurtlarda kalan öğrencilerin de dahil olduğu ‘Başarı Beni İstanbul’a Götürüyor’ gezisi kapsamında 36 başarılı kız öğrenci ve onlara eşlik eden öğretmenleri, 16-20 Mayıs tarihleri arasında İstanbul’da ağırlandı.

Nevşehir, Muğla, Erzurum, Gümüşhane, Kars, Tokat, Denizli, Mardin ve Artvin’den gelen ve beş gün boyunca Aydın Doğan Vakfı’nın konuğu olan öğrenciler gezi süresince tarihi yarımada Sultanahmet, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı gibi İstanbul’un tarihi yerlerini görmenin yanı sıra İstanbul Modern’i gezerek konser, tiyatro gibi kültürel etkinliklere de katıldılar. Gezi kapsamında Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi’ni de gezme fırsatı bulan öğrenciler, kariyer hayatlarında kendilerine rol model olacak isimlerle de bir araya geldiler.

Öğrencilerin başarılarını taçlandırmak için düzenlenen ödül töreninde konuşan, Aydın Doğan Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Hanzade Doğan Boyner 12 sene önce Türkiye’de 500 bini aşkın okula gitme çağında olan ancak okula gidemeyen kız öğrenci olduğuna dikkat çekerek, “Erkeklerle kızların okullaşma oranları arasında da çok büyük bir fark vardı. Biz bunu kendimize büyük bir dert edindik. ‘Türkiye’de okuyamayan tek kız öğrenci kalmayana kadar elimizden geleni yapacağız’ dedik. Türkiye birlik oldu. Hem Milli Eğitim Bakanlığımız hem de diğer sivil toplum örgütleri... Bugün erkekler ile kızlar arasındaki bu fark kapandı. Bundan gurur duyuyoruz, sizinle gurur duyuyoruz. Çok başarılı notlar aldınız. O çalışkanlığınız sayesinde bugün burada İstanbul’dasınız. İnşallah iki sene sonra istediğiniz okullara gireceksiniz ve eğitim hayatınıza üniversiteden mezun olana kadar devam edeceksiniz. Sizden tek istediğimiz üniversiteyi bitirmeniz. Çünkü eğitim temel bir insan hakkıdır, sonuna kadar savunun. Eğitiminizi kimse elinizden alamaz.” dedi.

<https://www.haberler.com/aydin-dogan-vakfi-nin-konu-gu-oldu-9644987-haberi/>

İTÜ gezisinde Moleküler Biyoloji - Biyoteknoloji ve Genetik Araştırmalar Merkezi (İTÜ-MOBGAM) laboratuvarlarını gezen öğrenciler Merkez Müdürü Prof. Dr. Arzu Karabay Korkmaz ve merkez öğretim üyeleri ile tanışarak moleküler biyoloji ile ilgili merak ettikleri soruları yönelttiler. Laboratuvar gezisinin ardından öğrencilere kampüs gezdirilerek fakülteler ve kütüphane tanıtıldı. Son olarak öğrencilerle birlikte yemekhanede öğlen yemeği yenilerek öğrencilerin üniversite deneyimi yaşaması sağlandı.

Sosyal psikolojik bir perspektifle **BENİM ÇOCUĞUM**

Yasemin Gülsüm ACAR

Özyeğin Üniversitesi

“Geçirilen sıkıntılarda anladım ki insanların oğlu veya kızı olmuyor. İnsanların, doğduğu andan itibaren çocuğu oluyor. Kızımды, oğlum oldu... oğlumdu kızım olsun, o benim çocuğum.”

Geçtiğimiz ay, Benim Çocuğum belgeselini ikinci defa izleme fırsatım oldu. Bu sefer belgesel, psikoloji bölümünde ders verdiğim Özyeğin Üniversitesi'nde gösterildi. Daha da iyisi, belgeselin gösterimini yapan öğrenci organizasyonu, belgeseldeki ebeveynlerden birini konuk olarak okula getirdi. Konuk olarak orada bulunan baba, bize deneyimlerinden bahsetmek ve öğrencilerin sorularına cevap vermek için gelmişti.

Bilmeyenler için Benim Çocuğum; lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel ve interseks (LGBTİ) bireylerin ebeveynlerinin, çocuklarının kendilerine açılma hikâyelerini anlattığı bir belgeseldir. Çok duygusal bir belgesel; ebeveynler yaşadıkları karışıklığı, LGBTİ bireyleri hakkındaki önyargılarını ve çocuklarının gelecekleri için hissettikleri korkularını tamamen dürüst bir şekilde dile getirmişler.

Bir sosyal psikolog olarak, belgeseli tekrar izlemek ve hikayelerden birini belgeseldeki bir babadan bizzat dinlemek, beni ebeveynlerin hikayelerini farklı bir boyutta görmeye yöneltti. Bu ebeveynlerin yaşadıkları dönüşüm sürecini düşünmek bana sosyal psikolojideki ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerine dair iki önemli bakış açısını hatırlattı.

Benim Çocuğum'u izlerken, ebeveynlerin iki önemli süreçten geçtiklerini anlıyoruz: birincisi çocuğunu LGBTİ olarak kabul etmek, ikincisi ise kabullenmenin ötesine geçip, çocuğunu ve çocuğunun kimliğini tamamen benimsemektir. Anne-babalar öykülerini

anlattıklarında, LGBTİ olmakla ilgili önyargılarının olduğunu söylüyorlar. LGBTİ bireyler hakkında ya olumsuz bir görüş ya da bilgi eksikliği olduğunu belirtiyorlar, ancak her iki durumda da bu bireylere karşı negatif bir bakış açısına sahipler. Lakin bu aileler bilgi sahibi olma, çocuklarına olan sevgiyi kavrama, LGBTİ'nin daha da önemlisi Türkiye'de bir LGBTİ birey olmanın ne anlama geldiğini öğrendikten sonra, önceden sahip oldukları düşüncelerini değiştirmeye başlıyorlar.

Bu tutum değişikliği süreci, bana sosyal psikoloji tarihinin en önemli isimlerinden biri olan Leon Festinger'i hatırlattı. Festinger, sosyal psikolojiye önemli katkılarda bulunmuştur. En çok bilinen katkılarında biri, bilişsel uyumsuzluk kuramıdır (cognitive dissonance theory). Festinger'in (1957) bilişsel uyumsuzluk kuramı, dünya ve kendimiz hakkında birçok bilişsel sahip olduğumuzu göstermektedir. Bu bilişler çatıştığında, yani bu bilişler karşıt mesajlar içerdiğinde, bir tutarsızlık oluşur ve bilişsel uyumsuzluk (cognitive dissonance) olarak bilinen gerginlik hali ortaya çıkar. Bilişsel uyumsuzluk rahatsız edici bir histir, bu nedenle onu azaltmak veya ortadan kaldırmak için motive olur ve uyum sağlamaya çalışırız.

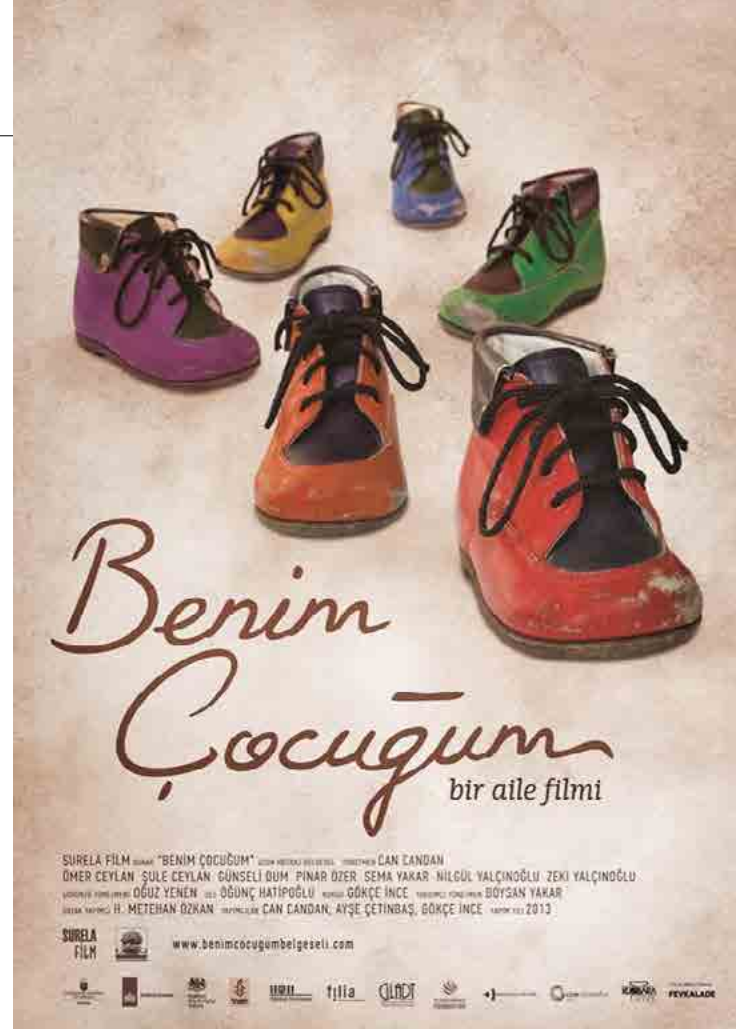
Bilişsel uyumsuzluğun kavramsallaştırılmasının en iyi yollarından biri, sigaranın sağlıksız olduğunu bilen, ancak yine de sigara içmeye devam eden bir kişiyi düşünmek olabilir. Kişi bu iki şeyin (sigara içmek, sigaranın sağlıksız olduğu bilişi) birbirine uymadığının farkındadır ve bu farkındalık yüzünden rahatsız-

lık hissedebilir. İlk başta, sorunu görmezden gelmek işe yarayabilir, ancak uyumsuzluğun ne kadar büyük olduğuna bağlı olarak kişi kendisini daha da rahatsız hissedecektir. Bu rahatsızlık duygusu kişiyi, bu iki tutum, düşünce veya davranışların uyuşmasını sağlamaya yönelik bir çalışmaya sevk eder. Bu, sigara içen kişi için ne anlama geliyor?

Festinger'e göre, uyumsuzluğu azaltmanın üç yolu vardır. Birincisi, birey, tutumların bir veya daha fazlasını değiştirebilir ve böylece her iki biliş uyuşur (örneğin sigarayı bırakmak). Uyumsuzluğun azaltılmasının ikinci yolu, uyumsuzluğu azaltacak yeni bilgiler edinmektir (örneğin araştırmaların sigaranın akciğer kanserine neden olmadığını kanıtladığını öğrenmek). Uyumsuzluğun azaltılmasının üçüncü yolu, bilişlerin önemini azaltmaktır. Sigara içen, geleceği için endişelenmekten ziyade, daha çok yaşamın keyfini çıkarmanın (sigara içmeye devam etmenin) daha önemli olduğunu söyleyebilir.

Belgeseldeki ebeveynlere geri dönelim. Çocuklar, ebeveynlerine açılınca ne oldu? Belgeselde, bazı ebeveynler, LGBTİ bireylere karşı olumsuz önyargı ve tutumlara sahip olduklarını söylediler. Aynı zamanda belgeseldeki her ebeveynin çocuğuna karşı güçlü bir sevgiye sahip olduğunu görüyoruz. Bu iki çelişkili bilişin uyuşması sağlanmalıdır. Tıpkı Festinger'ın dediği gibi, üç seçeneğe sahiptirler: var olan tutumu değiştirmek, yeni bilgi edinmek veya bilişin önemini azaltmak. Ebeveynler için, üçüncü seçenek işe yaramıyor çünkü çocuklarıyla güçlü bir duygusal bağları var. LGBTİ olmanın anlamı hakkında yeni şeyler öğrenmek zorunda kalıyorlar - belgeseldeki pek çok ebeveyn, LGBTİ ailelerle tanıştıklarını ve psikolog ve psikiyatlardan yararlı bilgiler edindiklerini anlatıyorlar. LGBTİ olmanın anlamı hakkında daha fazla bilgi kazanıyor ve önceki tutumlarının yanlış olduğunu fark ediyorlar. Böylece olumsuz tutumlarını ortadan kaldırarak LGBTİ'lere karşı görüşlerini (şimdi olumlu bir bakış açısı ile) çocuklarıyla olan sevgiyle eşleştirebiliyorlar.

Ebeveynler çocuklarını olduğu gibi kabul ettikten sonra, başka bir önemli süreç yaşıyorlar; çocuklarının dünyada kabul görmesini sağlamak. Anne-babalar, kendi çocuklarını kabul ettikten sonra bile akrabaları, komşuları ve toplumun da onları kabul etme endişesini duymaya devam ediyorlar. Ebeveynler,

LGBTİ bireylere yönelik tutumları değiştikten sonra, LGBTİ bireylerin ebeveynleri olarak tamamen yeni bir sosyal kimliğe kavuşmaya başladıkları ikinci önemli dönüşümü gerçekleştiriyorlar.

Ebeveynler çocukları için eşit haklar talep etmeye ve onları kabullenmeye gayret ederlerken yeni bir sosyal kimlik geliştirirler ve bu kimlik daha sonra politik bir kimlik haline gelir. Sosyal kimlik teorisi (Tajfel ve Turner, 1979) sosyal kimliğin, benlik kavramının toplumsal gruplara üyeliğimizden türetilen bir parça olduğunu belirtmektedir. Sosyal kimlik, bireysel kategori üyelerini ideolojik terimlerle tanımlar. Kendimi bir kadın olarak veya bir öğretmen olarak düşündüğümde bu, birçok insanın ait olduğu ve benim de bir parçası olduğumu düşündüğüm bir kategori içinde kendimi tahayyül ediyorum demektir. Sadece bu değil, aynı zamanda bu kimliğin, benliğimin önemli bir parçası olduğunu anladığımı da göstermektedir. Bu ebeveynler çocuklarını kabul ederken, LGBTİ çocuk sahibi olan diğer ebeveynlerle tanışır, LAMBDA toplantısına katılırlar ve "LGBTİ çocuğunuzun ebeveyni" kimliğini temel alan bir bağ oluşturmaya

başlarlar. Daha sonra bir örgüte üye olurlar – kendini LGBTİ'lerin aileleri ve akrabaları arasında bağlantı kurmaya adanmış olan LİSTAG adlı bir grup. Bu ebeveynler, pankart hazırlamaya, organizasyon toplantılarına ve yürüyüşlere katılmaya başlarlar, hatta hikayelerini paylaşmak ve anayasa çerçevesinde çocuklarına eşit haklar talep etmek için parlamentoya giderler. Sosyal psikoloji açısından, bu ebeveynlerin kimliklerinin politikleştiğini söyleyebiliriz.

Sosyal psikoloji araştırmaları, grubunuzdaki değişimi etkilemek için kimlikten gelen bir iç yükümlülüğün (Stürmer & Simon, 2004) olduğunu işaret etmektedir. Fakat bundan da öte, bireyler bir şeylerin yanlışı olduğunu (mağduriyet hissi) ve sadece bir kişi değil, tüm grubun mağdur olduğunu, yalnız olmadıklarını ve herhangi birisinin veya bir şeyin

(topluluk, hükümet) buna neden olduğunu anlarlar (Simon & Klandermans, 2001). Bu duygusal ve bilişsel yönler bir araya geldiğinde, toplumsal kimliğiyle güçlü bir bağlantısı olan insanlar politize olabilirler. Ve belgeselde gördüğümüz şey, tam da böyle büyük bir dönüşümdür.

Belgeseli her izlediğimde çok duygulandığımı gördüm. Galiba bunun sebebi, ebeveynlerin kat ettikleri yoldan duyduğum gururdur. Umutsuzluk duygusu ile başlarlar, tüm dünyalarının yıkıldığını hissederler. Ama sonunda çocuklarıyla daha güçlü bir bağa, kendilerini destekleyen başka bir ebeveyn ağına ve çocuklarının hakları için mücadele etmek gibi inandıkları bir davaya sahip olurlar. İnsanların, dünya ve kendileri hakkındaki algılarını değiştirmeleri için bundan daha iyi bir neden düşünmüyorum.

Kaynaklar

- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). *An integrative theory of intergroup conflict*. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relations içinde* (33-47). Monterey, CA: Brooks-Cole.
- Simon, B. ve Klandermans, B. (2001). "Towards a social psychological analysis of politicized collective identity: Conceptualization, antecedents, and consequences". *American Psychologist*, 56, 319-331.
- Stürmer, S. ve Simon, B. (2004). *Collective action: Towards a dual-pathway model*. *European Review of Social Psychology*, 15, 59-99.

Dipnot

¹ <http://www.lambdaistanbul.org/s/>

² <http://listag.org/>

BENİM ÇOCUĞUM

Yönetmen: Can Candan

Oyuncular: Listag Katılımcıları

Tür: Belgesel

Ülke: Türkiye

<http://www.beyazperde.com/filmler/film-218469/>

Ergenlikten yetişkinliğe geçen sevgili çocuğunuz bir gün sizi karşısına alıp, kendisiyle ilgili bilmediğiniz bir gerçeği açıklıyor. "Benim cinsel kimliğim senin dışarıdan gördüğün gibi değil" diyor ve sizden anlayış bekliyor. Sırf cinsel kimliğini farklı hissediyor diye biricik evladınıza kızabilir misiniz? Onu suçlar mısınız? Bir insan cinsel kimliği fiziki görünüşünden farklıysa suçlu mudur? Türkiye'den 5 ailenin katılımıyla hayata geçirilen belgesel projesi lezbiyen, gey, biseksüel ve trans çocuklarının hikayelerine bu sefer anne-babaların gözünden bakıyor.

Ebeveynlerin ve çocukların hissettiği inkar, travma, çaresizlik, korku, utanma ve kabullenme insani duygular itiraf öyküleriyle beyazperdeye yansıyor.

Yönetmenliğini belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan'ın üstlendiği yapım, homofobinin ve transfobinin karşısına çıkabilecek en güçlü direnişin yine aile desteği olduğunu ispatlar nitelikte.

İTÜ Gönüllülük Kulübü Projeleri

“Bir Başka Yol”, bir toplumsal sorumluluk projesi olup İstanbul Teknik Üniversitesi Kültür Sanat Birliği'ne bağlı bir öğrenci kulübü olan İTÜGK (İTÜ Gönüllülük Kulübü) bünyesinde yürütülmektedir. Projenin amaçlarından biri, maddi ve manevi olanaksızlıklar nedeniyle eğitimine yeterli ilgiyi gösteremeyen ve dershaneye gidemeyen lise öğrencilerine, İTÜ öğrencilerinin sahip olduğu bilgisel ve altyapısal imkânla-

rı kullanarak destek olmaktır. Bu amaçla üniversite öğrencileri, lise öğrencilerine üniversiteye giriş sınavlarına yönelik dersler vererek sınava hazırlanma süreçlerine katkıda bulunmakta ve aynı zamanda onlara eğitim bilinci aşılamaktadır. Derslerin yanı sıra, öğrencilere sınava yönelik rehberlik hizmetlerinin sağlanması, ihtiyaç halinde gerekli yönlendirmelerin yapılması ve hepsinden önemlisi üniversite öğrencileriyle kaynaşıp onların sosyal ve kültürel birikimlerinden faydalanmaları da projenin sorumluluk alanlarındandır. Bir Başka Yol'un diğer bir amacı ise üniversite öğrencilerinin toplumsal duyarlılığını artırmak ve sosyal sorumluluk bilinci yaratmaktır.

Nar Harekâtı

Devlet korumasına ihtiyaç duyan çocuklara toplumsal yaşamlarında yararlanabilecekleri ders dışı eğitimler sunan Nar Harekâtı, miniklere hayat boyu kullanabilecekleri deneyimler kazandırarak dünyaya ve topluma daha duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunuyor. Kulüp, Nar Harekâtı kapsamında yaptığı haftalık ziyaretlerle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sevgi evlerindeki çocuklarla birlikte atölye çalışmaları yapıyor ve geziler düzenliyor. Atölye çalışmaları çocukların el-göz koordinasyonunu geliştiriyor, takım halinde hareket etmeyi öğretiyor, tasarım yeteneklerini artırıyor ve hayal dünyalarını genişletiyor. Geziler ise çocukların çeşitli ortamlarda bulunarak farklı bakış açıları edinmelerini sağlıyor.

Devlet korumasına ihtiyaç duyan çocuklara toplumsal yaşamlarında yararlanabilecekleri ders dışı eğitimler sunan Nar Harekâtı, miniklere hayat boyu kullanabilecekleri deneyimler kazandırarak dünyaya ve topluma daha duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunuyor. Kulüp, Nar Harekâtı kapsamında yaptığı haftalık ziyaretlerle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sevgi evlerindeki çocuklarla birlikte atölye çalışmaları yapıyor ve geziler düzenliyor. Atölye çalışmaları çocukların el-göz koordinasyonunu geliştiriyor, takım halinde hareket etmeyi öğretiyor, tasarım yeteneklerini artırıyor ve hayal dünyalarını genişletiyor. Geziler ise çocukların çeşitli ortamlarda bulunarak farklı bakış açıları edinmelerini sağlıyor.

Kulüp üyeleri sevgi evlerindeki çocuklar için farkındalık oluşturmak adına, kendilerinin bu noktadaki bilgilerini artırmak üzere; “çocuk psikolojisi” ve “koruyucu ailelik” kavramları üzerine bilgilerini artırıyor. Projede olmayan insanlara koruyucu aile olmayı anlatabilmek ve bu konuya ilgiyi artırmak için alışveriş merkezleri gibi birçok kişinin bulunduğu noktalarda stand açarak çeşitli çalışmalar yapıyor. Böylece, kulübün ziyaret ettiği kentlerde Nar Harekâtı Projesi'nin başlatılmasını ve buralardaki çocuklara da ulaşmayı planlıyor.

Nar Harekâtı temel olarak; çocukların toplumsal haklarını gözeterek bu konuda onları bilinçlendirmeyi, iletişim yeteneklerini geliştirmeyi, onlara gönüllülük ruhu aşılayarak sosyal sorumluluk ruhu kazandırmayı ve kulüp üyelerini birer rol model olarak benimsemelerini amaçlıyor. Üyeler bunları yaparken çocuklarla iyi bir paylaşım ortamı oluşturma ve gönüllülerin aktif görevler üstlenmesi gibi noktaları da göz önüne alıyor. İTÜ Gönüllülük Kulübü, Nar Harekâtı çalışmalarında, üniversitemizin olanaklarından da yararlanıyor ve iletişimde olduğu çocukları yerleşkimizde ağırlayarak kendilerine idealler belirlemesi açısından önemli bir motivasyon sunuyor.

Projelere destek olmak isteyenler aşağıdaki adreslerden ulaşabilirler:

<https://www.facebook.com/ITUBirBaskaYol/>
<http://bby.itu.edu.tr/>
<https://www.facebook.com/narharekati/>
<http://www.gonullu.itu.edu.tr/projeler/nar-harekati>
<http://www.itu.edu.tr/haberler>

2016 Yılı Kadın İstatistikleri

Türkiye nüfusunun %49,8'ini kadın nüfusu oluşturdu

Türkiye'de 2016 yılında, erkek nüfus 40 milyon 43 bin 650 kişi olurken, kadın nüfus 39 milyon 771 bin 221 kişi oldu. Diğer bir ifadeyle nüfusun %50,2'sini erkekler, %49,8'ini ise kadınlar oluşturdu. Kadınlar ile erkekler arasındaki bu oransal denge, kadınların daha uzun yaşaması nedeniyle 65 ve daha yukarı yaş grubunda kadınların lehine değişmektedir. Bu yaş grubundaki nüfusun %43,9'unu erkekler, %56,1'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Kadınlarda doğuştan beklenen yaşam süresi 80,7 yıl

Hayat tabloları, 2015 sonuçlarına göre; doğuştan beklenen yaşam süresi, Türkiye geneli için toplamda 78, erkeklerde 75,3 ve kadınlarda 80,7 yıldır. Genel olarak kadınlar erkeklerden daha uzun süre yaşamakta olup, doğuştan beklenen yaşam süresi farkı 5,4 yıldır.

Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranı erkeklerden 5 kat fazla

Türkiye'de 2015 yılında, 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma yazma bilmeyen toplam nüfus oranı %5,4 iken bu oran erkeklerde %1,8 kadınlarda %9'dur.

Lise ve dengi okul mezunu olan 25 ve daha yukarı yaşta olanların toplam nüfus içindeki oranı %19,5 iken bu oran erkeklerde %23,5 kadınlarda %15,6'dır. Yükseköğretim veya fakülte mezunu olan toplam nüfus oranı %15,5 olup bu oran erkeklerde %17,9 kadınlarda ise %13,1'dir.

Kadın istihdam oranı erkeklerin istihdam oranının yarısından az

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2015 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaşta nüfus içerisinde istihdam oranı %46 olup, bu oran erkeklerde %65, kadınlarda ise %27,5 oldu.

Avrupa Birliği üye ülkelerinin istihdam oranı incelendiğinde; 2015 yılında kadın istihdam oranının en yüksek olduğu ülke %74 ile İsveç iken en düşük olduğu ülke %42,5 ile Yunanistan oldu. Avrupa Birliği üye ülkelerinin (28 ülke) ortalama kadın istihdam oranı ise %60,4 oldu.

Avrupa Birliği üye ülkelerinde 2015 yılında erkek istihdam oranının en yüksek olduğu ülke %79 ile Hollanda iken en düşük olduğu ülke %59,3 ile Yunanistan oldu. Avrupa Birliği üye ülkelerinin ortalama erkek istihdam oranı ise %70,8 oldu.

Eğitimli kadınların işgücüne katılım oranı daha yüksek

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2015 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaşta nüfus içerisinde işgücüne katılım oranı %51,3 olup, bu oran erkeklerde %71,6, kadınlarda ise %31,5 oldu.

Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı incelendiğinde, kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne daha fazla katıldıkları görüldü. Okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %16,1 lise altı eğitimli kadınların işgücüne katılım oranı %26,6

Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler (2015)

Seçilmiş göstergeler	Toplam	Erkek	Kadın
Okur-yazar olmayan nüfus oranı (25+yaş)	5,4	1,8	9,0
Yükseköğretim veya fakülteden mezun nüfus oranı (25+yaş)	15,5	17,9	13,1
İstihdam oranı (15+yaş)	46,0	65,0	27,5
İşgücüne katılım oranı (15+yaş)	51,3	71,6	31,5
İşsizlik oranı (15+yaş)	10,3	9,2	12,6
Genç işsizlik oranı (15-24 yaş)	18,5	16,5	22,2

lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %32,7 mesleki veya teknik lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %40,8 iken yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %71,6 oldu.

Her 5 erkekten 4'ü kadınların çalışmasını uygun bulunduğunu belirtti

Aile yapısı araştırması, 2016 sonuçlarına göre; kadınların çalışmasını uygun bulanların oranı toplamda %84,9 olup erkeklerde bu oran %78,1 kadınlarda %91,5 oldu. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 1. Düzeye göre kadınların çalışmasını uygun bulanların oranları incelendiğinde, en yüksek oran %90,6 ile TR3 Ege (İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)'ta, en düşük oran ise %71,5 ile TRC Güneydoğu Anadolu (Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)'te oldu.

Yükseköğretim mezunu kadınlar daha fazla gelir elde etti

Gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçlarına göre; 2015 yılında yükseköğretim mezunu kadınların yıllık ortalama esas iş gelirleri 29 bin 238 TL iken, lise mezunu kadın çalışanların yıllık ortalama esas iş gelirleri 16 bin 124 TL olarak gerçekleşti. Bir okul bitirmeyen kadın çalışanların yıllık ortalama esas iş gelirleri 8 bin 528 TL oldu.

Kadınların %34,3'ü ilk evliliklerini 20-24 yaş aralığında gerçekleştirdi

Aile yapısı araştırması, 2016 sonuçlarına göre; evlilik deneyimi yaşamış 15 ve daha yukarı yaştaki tüm bireylerin araştırmada beyan ettikleri ilk evlenme yaşları incelendiğinde; Türkiye'de ilk evliliklerin %37,5 ile en çok 20-24 yaş aralığında yapıldığı görüldü. İlk evliliğini 20-24 yaş aralığında yapan erkeklerin oranı %41,3 iken bu oran kadınlarda %34,3 oldu.

Anlaşmazlık durumunda eşler birbirlerine en çok bağırarak tepki verdi

Aile yapısı araştırması, 2016 sonuçlarına göre; eşler arasında anlaşmazlık olduğunda erkeklerin %75,3'ü, kadınların %66,2'si eşlerine seslerini yükselterek/bağırarak tepki verdi. Erkeklerin %55,1'i, kadınların

ise %64,2'si eşleri ile anlaşmazlık durumunda sessiz kaldı. Eş ile anlaşmazlık durumunda erkeklerin %3,6'sı, kadınların ise %2,4'ü eşlerine fiziksel şiddet uyguladı.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 1. Düzeye göre eşlere fiziksel şiddet uygulama oranı en yüksek olan bölge TRC Güneydoğu Anadolu (Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) oldu. Bu bölgede erkeklerin %8,6'sı, kadınların %7,5'i eşlerine fiziksel şiddet uyguladı.

Erkeklerde fiziksel şiddet uygulama oranının en düşük olduğu bölge %1,7 ile TR3 Ege (İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak) olurken, kadınlarda bu oran %0,7 ile TR4 Doğu Marmara (Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) oldu.

Hanedeki işler ve sorumluluklar cinsiyet gözetilerek paylaşıldı

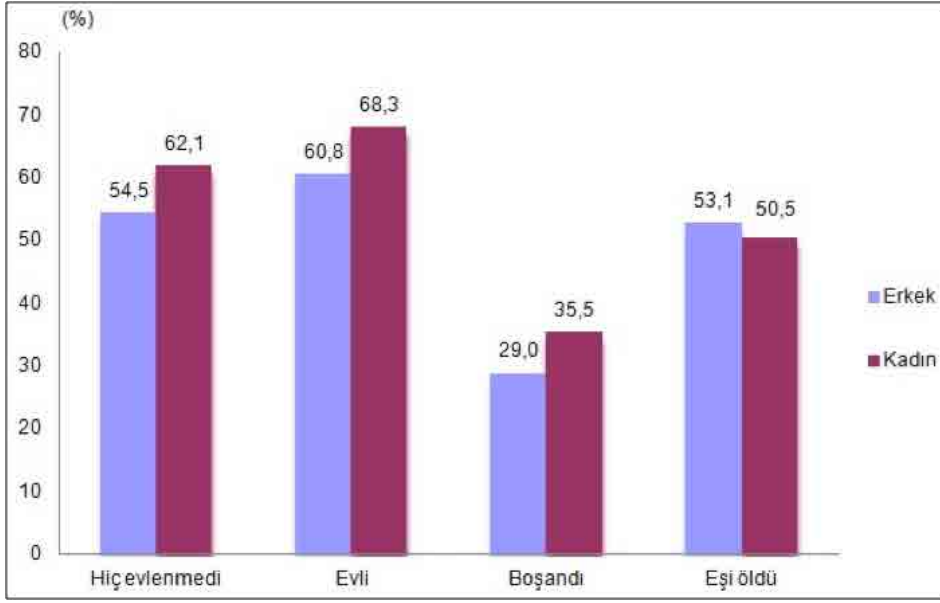
Aile yapısı araştırması, 2016 sonuçlarına göre; kadınların yemek pişirme, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, ev temizliği ve ütü yapmak gibi sürekliliği olan ev işlerini yaptığı, erkeklerin ise tamir, boya badana, fatura yatırma gibi başlangıcı ve sonu belli olup görünürlüğü fazla olan işleri yaptığı gözlemlendi.

Türkiye genelinde yemek yapma işini %91,2 oranında kadınlar yaparken, erkeklerin yemek yapma oranı %8,8 oldu. Evin boya badana işini %80,4 oranında erkekler yaparken, kadınlarda bu oran %19,6 oldu.

Evli erkek ve kadınlar daha mutlu

Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında mutlu olduğunu beyan eden bireylerin oranı %61,3 oldu. Erkeklerde mutluluk oranı %58,1 iken kadınlarda bu oran %64,5 oldu. Toplamda evli fertlerin %64,7'sinin, hiç evlenmemiş fertlerin %57,3'ünün, eşi ölmüş fertlerin %50,9'unun ve boşanmış fertlerin ise %32,5'inin mutlu olduğu görüldü.

Evli erkeklerin %60,8'i, evli kadınların ise %68,3'ü mutlu olduklarını beyan etti. Hiç evlenmemiş erkeklerin %54,5'i, hiç evlenmemiş kadınların ise %62,1'i

Medeni duruma göre mutluluk oranı (2016)

mutlu iken, boşanmış erkeklerin %29'u, boşanmış kadınların ise %35,5'i mutlu olduklarını ifade etti. Eşi ölmüş erkeklerin %53,1'i, eşi ölmüş kadınların ise %50,5'inin mutlu olduğu gözlemlendi.

Her 10 kadından yaklaşık 4'ü yaşadığı çevrede kendini güvensiz hissetti

Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında yaşadıkları çevrede gece yalnız yürürken kendilerini güvensiz hissedenlerin oranı toplamda %26,2 iken bu oran erkeklerde %15,2, kadınlarda %37 oldu. Erkeklerin %71'i, kadınların ise %47,5'i yaşadıkları çevrede kendilerini güvende hissetti.

Evde yalnız otururken kendilerini güvensiz hissedenlerin oranı 2016 yılında toplamda %7,9, erkeklerde %4,5, kadınlarda %11,2 oldu. Erkeklerin %86,7'si, kadınların ise %76'sı evde yalnız otururken kendilerini güvende hissetti.

Dolaşım sistemi hastalıklarından kaynaklı ölümler ilk sırada yer aldı

Ölüm nedeni istatistikleri sonuçlarına göre; 2015 yılında ölüm vakalarının nedenleri arasında ilk sırada %40,3 ile dolaşım sistemi hastalıkları, ikinci sırada, %20 ile iyi ve kötü huylu tümörler, üçüncü sırada ise

%11,1 ile solunum sistemi hastalıkları yer aldı.

Cinsiyete göre ölüm vakalarının nedenleri incelendiğinde kadınlarda ilk sırada %44,3 ile dolaşım sistemi hastalıkları, ikinci sırada, %15,5 ile iyi ve kötü huylu tümörler, üçüncü sırada ise %10,1 ile solunum sistemi hastalıkları yer aldı. Erkeklerde ölüm nedeni sıralaması benzer olup, ilk sırada %36,8 ile dolaşım sistemi hastalıkları, ikinci sırada, %23,9 ile iyi ve kötü huylu tümörler, üçüncü sırada ise %11,9 ile solunum sistemi hastalıkları yer aldı.

Kadınlar siyasi alanda erkeklere göre daha az yer aldı

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekili oranı 1935 yılında %4,5 iken, 81 yıl sonra bu oran %14,7'ye yükseldi. Türkiye'de bakan sayısı 2016 yılında 27 olup bunların sadece biri kadın oldu. Ülkemizde 2009 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı %0,9 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2,9 oldu. Kadın muhtar oranı 2009 yılı yerel seçimlerinde %2,3 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2 oldu.

Bu yazı <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643> sayfasından alınmıştır.

Tiroid Hormonlarının Vücuda Etkileri

Prof. Dr. Osman ERK

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi

Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, İç Hastalıkları Anabilim Dalı

Tiroid hormonları organizmadaki hemen bütün sistemleri etkiler, bütün vücut dokularının metabolik aktivitesini arttırır. Metabolik aktivitenin artması ile birlikte protein sentezi, büyüme ve gelişme, zihinsel işlevlerde artış ve diğer endokrin bezlerin aktivitesinde artışlar ortaya çıkar. Tiroid hormonlarının büyüme ve gelişme üzerinde önemli etkileri vardır. Tiroid hormon eksikliğinde vücut ve kemik gelişmesi geri kalır, kemikleşme kusurlu oluşur. Tiroid hormonlarının sinir sistemindeki etkisi de önemlidir. Anne karnında veya doğumdan sonra ortaya çıkan tiroid hormonu eksikliği beyin ve zeka gelişimini önler. Tiroid hormonlarının kalp ve dolaşım sisteminde önemli etkileri vardır. Kalbin normal olarak çalışması ve kan akımını sağlayabilmesi için tiroid hormonlarına ihtiyaç vardır. Tiroid hormonları karbonhidrat ve yağ metabolizmasını da düzenleyerek obeziteyi önler; kan, glikoz, kolesterol, trigliserid düzeylerinin normal aralıklarda olmasını sağlar.

Tiroid Sağlığı İçin Beslenme

Endokrin sistem bir bütündür ve tiroid bezi bu sistem içinde yer alır, oldukça hassas bir organdır. Tiroid bezi, beyinde yer alan hipotalamus ve hipofiz bölgelerinin kontrolü altındadır. Tiroid bezinde tiroid hormonlarının sentezi ve kana verilmesi için birçok enzimin normal aktivite göstermesi gerekir. Yine yeterli tiroid hormonu için tirozin aminoasidi ve iyoda mutlaka ihtiyaç vardır. Tiroid hormonları, diğer endokrin hormonları etkilediği gibi, diğer endokrin hormonlar da tiroid fonksiyonlarını ve sağlığını direkt olarak etkilemektedir. Örneğin kortizol ve insülin hormonları tiroid hormonlarını değişik aşamalarda etkileme potansiyeline sahiptir. İyot ve tirozinden sonra tiroid sağlığı için vazgeçilmez besin maddeleri selenyum ve çinkodur. Selenyum ve çinko; tiroid hormon yapımında yer alan enzimleri ve T4 hormonunu dokularda T3 hormonuna dönüştü-

Tiroid Bezini Çalıştıran Besinler

• Balık

• Organik yumurta

• Yeşil yapraklı sebzeler

• Keten tohumu

• Ceviz

• Zeytin

• Avokado

• Lahana

• Badem

• Meyveler

ren enzimleri aktif hale getirerek önemli işlev görürler. Yine çinko, hipofizden TRH hormonunun salınımına yardımcı olmaktadır. Selenyum aynı zamanda antioksidan bir bileşiktir. Günde 60-75 mikrogram selenyum alınması uygun olur. E vitamini selenyumu aktive ettiği için birlikte alınmaları tiroid sağlığı için önemlidir. Bir dilim tam buğday ekmeği 10 mikrogram selenyum sağlar.

Tiroid Sağlığı İçin Gerekli Olan Besinler

- İyot: Yağlı balıklar
- Tirozin: Proteinden zengin besinler
- Omega 3: Yağlı balıklar, yeşil yapraklı sebzeler, keten tohumu, ceviz, omega 3'ten zengin yumurta
- Tekli doymamış yağ asitleri: Zeytin, avokado
- Selenyum: Ceviz, et, sakatatlar, balık, kabuklu deniz ürünleri, süt ürünleri, yumurta, ay çekirdeği, mantar, susam, sebze ve meyveler
- Çinko: Badem, ıstiridye, yengeç, tavuk eti, hindi eti, peynir, balık, patates, kuruyemişler, tam tahıl, kuru fasulye, lahana
- Sebze ve meyveler (antioksidan, vitamin, mineral ve fitobesinler): Dereotu, yeşil yapraklı sebzeler

Tiroid Sağlığını Bozan Etkenler

- Guatrogenler: Karalahana, turp, Brüksel lahanası, karnabahar, kırmızıturp, şalgam
- Kafein: Kahve, çay, çikolata, meşrubat
- Çevresel toksinler, ağır metaller: fluor, klor, cıva ve diğerleri
- Soya (soyadan elde edilen ve menopoza tedavisinde kullanılan isoflovan hipotiroidiye neden olabilir).
- Basit karbonhidratlar
- Yapay tatlandırıcılar
- Sigara
- Alkol

Guatrogen etkiye sahip turpgillerden karalahana, brokoli, turp, Brüksel lahanası, lahana, şalgam, kırmızıturp, karnabahar az tüketilmelidir. Bu besinlerin içinde bulunan ve tiroidi olumsuz etkileyen izotiyosiyanatların etkisi bu besinleri pişirmekle azalabilir.

Sigara dumanında yer alan tiyosiyanat iyodun tiroid bezi tarafından tutulmasını azaltır, sigara tiroid bezini ve nodülleri büyütür. Kafein hipofiz bezinden ACTH hormonunun salgılanmasına ve kortizol se-

viyesinin yükselmesine yol açar. Kortizol tiroid sağlığını bozan bir hormondur. Yine basit karbonhidratlar fazla miktarda insülin salgılanmasına neden olur. İnsülin de kortizol gibi tiroid sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Tiroid Hastalıklarında Beslenme

Tiroid hastalıklarından özellikle hipertiroidi ve hipotiroidide serbest radikal miktarı artmıştır. Hipertiroidide metabolizma çok hızlı olduğu için önemli miktarlarda vitamin ve mineral kaybı söz konusudur. Bol vitamin ve mineral, yeterli antioksidan ihtiva eden sebze ve meyvelerden zengin bir diyet önemlidir. B vitaminleri; A, C ve E vitaminlerinin gıdalarla yerine konması mümkün olmaz ise vitamin takviyelerinin yapılması uygun olacaktır. Hipertiroidide aynı zamanda omega 3 ihtiyacı da artmıştır. Keten tohumu, ceviz, yeşil yapraklı sebzeler bu açıdan gereklidir. Balıklarda omega 3 ile birlikte bol miktarda iyot bulunduğu için hipertiroidisi olan hastaların fazla balık tüketmesi uygun olmayabilir. Hipertiroidide osteoporoz sık bir bulgudur. Bu nedenle kalsiyum ve magnezyumdan zengin besinlerin alınması ve güneşten yararlanmak uygun olacaktır. Sigara, kafein ve alkol hipertiroidi durumunda tablonun ağırlaşmasına ve nüklere yol açabilir, uzak durulmalıdır. B1, B6 ve C vitaminleri hipertiroidinin kontrol altına alınmasını kolaylaştırır.

Hipertiroidide kas kaybını önlemek için proteinden zengin gıdaların tüketilmesi özellikle önemlidir. Hipertiroidi yerleştikten sonra iyotlu tuz, iyot içeren öksürük şurupları ve radyokontrast maddelerden uzak durulmalıdır.

Hipotiroidisi olanlarda genel olarak kolesterol yüksekliği bulunduğu için kolesterolden zengin hayvansal ürünlerin tüketiminden uzak durulmalıdır. Hipotiroidide kilo fazlalığı nedeniyle kalori kısıtlaması yapılmalıdır.

Hipotiroidik hastalarda A ve E vitamini yüksektir, bu vitaminlerin alınmasına gerek yoktur. Hipotiroidide kanın pıhtılaşmasını kolaylaştıran homosistein miktarı fazla olduğu için bu aminoasidin oluşumunu engelleyen folik asit, B12, B2 ve B6 vitaminleri kullanmak uygun olur.

Tiroid Fonksiyonlarını Bozan İlaçlar

1. Amiodaron
2. İyotlu kontrast maddeler
3. İyot içeren öksürük şurupları
4. İyot içeren dezenfektanlar
5. Lityum
6. Antiepileptik ilaçlar
7. İnterferon, interlökin
8. İsoflavon
9. Kortizon

Tiroid Hastalarında Yapılması Gereken Tetkikler

1. TSH
2. Serbest T4, total T4
3. Tiroid antikorları (antiTG, antiTPO)
4. Tiroidin radyoaktif iyot uptake'i (hipertiroidi ve subakut tiroidit ayırıcı tanı)
5. Tiroid teknesyum 99 skeni (tiroid tek nodülü için)
6. Tiroid ultrasonografisi
7. İnce iğne aspirasyon biyopsisi (nodüllerde kanser olup olmadığının saptanması)

Tiroid Hormonu Kullanan Kişiler Diğer İlaçları Kullanırken Dikkat Etmelidir

Günlük pratikte sık kullanılan demir ilaçları, kalsiyum ilaçları, mide ilaçları ve posa ilaçları tiroid hormonu levotiroksinin emilimini engelleyebilir. Bu ilaçlar kullanıldıktan 4 saat kadar sonra levotiroksin alınması uygun olur. Coumadin gibi kan sulandırıcı ilaçlar ve östrojen içeren doğum kontrol hapları kullananlarda da levotiroksin dozunun ayarlanması uygun olur.

SAĞLIĞINI YEDİDEN KEŞFET

Diyet ve Sağlığa Bilimsel Bakış

Prof. Dr. Osman Erk
Yayınevi: Destek Yayınları
İlk Baskı Yılı: 2017
Sayfa Sayısı: 344

Sağlıklı olmak bir tercihtir. Yanlış besleniyoruz. Sık hastalanıyoruz. Erken yaşıyoruz. Yaşam tarzını değiştirerek ve doğru beslenerek sağlıklı, fit ve en az yüz yıl yaşamak mümkündür.

Sağlığa en büyük tehdit çevresel ve içsel toksinlerden, hazır yapay gıdalardan gelmektedir. Toksinlerle dolu bir dünyada yaşıyoruz. Çok fazla boş kalori tüketiyoruz. Hareketsiz bir yaşamımız var, stresli ve gerginiz.

Sağlığın korunması, fit ve uzun yaşamak için dengeli ve yeterli beslenme ile birlikte toksinlerden uzak durmak ve yaşam tarzını değiştirmek en önemli unsurlardır.

Bu kitap yedikleriniz, içtikleriniz ve çevrenizin sağlığınıza olan etkilerini ayrıntılı bir şekilde dile getiren, her zaman el altında bulunması gereken kaynak bir kitaptır. Sizin ve çocuklarınızın sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmenize katkıda bulunmak amacıyla yazılmıştır. Sağlıklı, fit ve uzun yaşam için gerekli olan yaşam tarzı değişiklikleri ve beslenme modelleri bu kitapta anlatılmaktadır. Kitap; sağlıklı beslenme ve hastalıklar olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Sağlıklı Beslenme: Yağlar; Esansiyel yağ asitleri; Trans yağlar; Doğal karbonhidratlar; Sebzeler; Meyveler; Glisemik indeks; Lif; Sindirilemeyen karbonhidrat; Proteinler; Tahıllara genel bakış; Süt ve süt ürünleri; Baklagiller; Yağlı tohumlar.

Hastalıklar: Antiaging nedir?; Sağlıklı yaşam için ilk adım: Şekeri terk et; İnsülin direnci, Obezite, Tip II diabetes mellitus; Metabolik sendrom, Şeker hastalığı, kalp damar hastalığı; Ayrılmaz üçlü; Diyabet önenebilir bir hastalıktır ve tanısı kolaydır; Kanser; Osteoporoz; Tiroid sağlığı; Karaciğer yağlanması (hepatosteatoz); Gut hastalığı; Anemi (kansızlık) nedir?; Premenstrüel gerginlik sendromu (PMS); Prostat sağlığı; Meme kanseri; Sağlığın sigortası; Cinsel bozukluklar ve hastalıklar; Toksinler.

DENİZİN VE TARİHİN DERİNLİKLERİNDEN GELEN GÜZELLİKLER: İNCİ, SEDEF, MERCAN

Pınar HAZİNE DAROĞLU

İNCİ, yüzyıllardır dünyada en çok tercih edilen kıymetli taşlardan biridir. Doğal ve yaşayan, bir canlı tarafından yaratılmış bir mücevherdir. Güzellik ve yüksek değerlerle eşleşmesini, güzellik tanrıçası Afrodit'in temsili resimlerde bir istiridyeye kabuğunun içinden çıkmasıyla bağdaştırabiliriz.

İnci yapısal olarak saydam-yarısaydamdır, sertliği 3'tür. Organik bileşiklerden oluşur. Kimyasal kompozisyonu: %91,72 CaCO₂, %5,94 organik madde ve %2,34 sudur.

İncinin rengi genellikle beyaz ve krem tonlarındadır. Sıcak ve ılıman bölge denizlerinde ya da göl ve nehirlerde yaşayan yumuşakçalar sınıfından istiridyeye ve bazı midye türlerinde oluşur. Vücudunun dışında bir çift kapak bulunan yumuşakça; besin ve oksijen alabilmek ve metabolik artıklarını atabilmek için kapaklarını aralar. Bu sırada kapakların arasından kum, taş veya benzeri organik madde içeri sızar. Midye bu maddeyi etkisiz hale getirerek kendini savunmaya çalışır. Bunun için dış ortamdan giren parçacığın etrafını kat kat sedefle kaplar ve böylece inci oluşur.

İncinin kalite, değer ve güzelliklerini belirleyen 7 faktör vardır: familyası, boyutları, sedef katmanı, şekli, parlaklığı, yüzeyinin durumu ve rengi.

Tatlı su incileri dere ve göllerde 3-6 ay civarında yetiştirken, tuzlu su incileri Japon Denizi'nde 2 yılda, Büyük Okyanus'ta 2-5 yıl arasında yetişmektedir.

İstiridyeye 3 yaş olgunluğuna eriştikten sonra inci oluşturabilir. Sedef katmanını kalınlaştıkça inci daha büyük, dayanıklı ve kıymetli olur.

Gerçek inci sert bir cisimle kazındığında, tüm yapı yoğun miktarda kalsiyum karbonat içerdiği için alt katmanlar yüzeye aynı dokuya sahip olduğu görülür. Düzgün, simetrik, yuvarlak şekilde olması da incinin değerini artırır. Eğer parçacık, yumuşakçanın tam içindeyse hareketsiz kaldığı ve hayvan için daha büyük tehlike oluşturduğundan oluşan inci düzgün, yuvarlak ve tabii ki değerli olur. Parçacık istiridyenin kabuk kısmına yaklaştıkça oluşacak incinin şekli düzensizleşir. Avrupa'da akarsuların hareketlerinden etkilenip düzensiz şekillere sahip olan inciler "barok" olarak adlandırılmıştır. (17.yy da Avrupa'da oluşan yeni ve coşkulu mimari tarzını beğenmeyen tutucu çevreler, çirkin incilere benzettikleri bu yapıları "barok" olarak adlandırmışlardır.) Parlaklık ise kaliteli bir incinin yüzeyinde kendi yansımanızı görebileceğiniz kadar olabilir. Teknolojik bir müdahale yapılmayan incinin yüzeyinin temiz, pürüzsüz, lekesiz ve ışıltılı olması değerini belirleyen diğer faktörlerdir. İncinin rengi istiridyenin cinsine ve yaşadığı yerin özelliklerine göre değişir. Doğal ve yaygın olarak beyaz, krem, şeftali, pembe tonları bulunur. Tahiti'de siyah inci Avusturya'da gold yani altın pırıltılı inci üretimi yaygındır. Günümüzde tatlı su incileri doğal üretim koşullarında müdahale edilerek renklendirilmektedir. Bu şekilde elde edilen siyah inci daha uygun fiyatta olmaktadır.

İncinin doğal oluşumu, bulunması ve çıkarılması son derece zahmetlidir. Günümüzde çiftliklerde kültür incileri üretilmektedir. Ufak ve yuvarlak bir sedef parçası canlı istiridyenin içine yerleştirilir. Bunlar deniz dibine serili ağdan yataklara konular ve en az 3 yıl süre ile bırakılır. Daha sonra ağlar yukarı çekilerek istiridyelerden inciler alınır. Kültür incileri genellikle düzgün şekillidir ancak daha az ışıltılı ve mat olduğu söylenebilir. Ayrıca istiridyeler çabuk toplarırsa sedef sarımı az olur.

Yapay inci üretiminde en yaygın yöntem özel bir camdan küçük misketler yapmak ve inci kefali ya da ringa balığının pullarından oluşan jelatinli bir maddeyle bu misketleri kaplamaktır. Bu balık pullarının ışığı yansıtması inci parlaklığını anımsatmaktadır.

Sezar M.Ö. 55'te Fransa kıyılarında İngiltere'yi işgal edecek gemilerin hazırlıklarını izlerken İngiltere incilerini ele geçirme hayali de kurmaktaydı. O zamanda Sezar'ın emri ile Roma'da sadece aristokrat kesim inci takabilirdi. Yüzyıllar boyunca İskoçya'da üretilen doğal nehir incilerinden yapılan gerdanlıklar zenginliğin simgesi idi, bu gerdanlıklar kuruyup sararmaması, parlaklığını koruması için hizmetkârlar tarafından takılır, gerektiğinde soluk tenli İngiliz ladylerine servis edilirdi. Kleopatra da Basra körfezi ya da Siri Lanka'dan gelen incilerle mücevherlerini bezemekteydi.

Kristof Kolomb Yeni Dünya'yı ve Hint adalarını keşfettikten sonra çuvallar dolusu inci İspanyol kraliyet ailesinin oldu. 17.yy başlarında ise Avrupa'da küçük aristokratlar da artık inci takılabiliyordu.

1900'lü yıllarda Japon Mikimoto kültür inci üretim yöntemlerini geliştirerek inciyi ulaşılabilir bir mücevher haline getirmek istemiştir. Ancak Japonlar 20. yy dan önce incilerin canlı olduklarına inanırlardı. Ayrıca geleneksel kıyafetleri (kimonolar) kolye ve bilezik takamayacakları kadar süslüydü. Geleneksel saç modelleriyse küpe takmaya uygun değildi. Mikimoto ancak yıllar içinde genç Japonları inci nişan yüzüğü takmaya ikna edebilmiştir.

Mikimoto'nun 1919'da Londra'ya gönderdiği kültür incilerinin çekirdeği sert, dayanıklı ve inciye benzer özel ağırlığıyla domuz-parmağı midyesi kabuğundan yapılmıştı. Bu özel midye Mississippi Nehri'nin siyah çamurlu sularından büyük zorluklarla çıkarılmakta-

dır. Hala en değerli çekirdek malzemesi kabul edilmektedir.

Japonya'da 1940 yılında savaş nedeniyle inci çiftlikleri kapatıldı. 1945'te Mikimoto ürettiği incileri ancak Amerikan askerlerine satabiliyordu. Savaştan sonra alım gücü artan Avrupa ve Amerikalı kadınların inci mücevher tutkusu ve 1950 yılındaki ikili takımlarla (twin-set) yaratılan moda, taleplerin artmasına neden oldu. Birçok egzotik körfez ve adada kültür inci üretim araştırmaları yapıldı. Batı Avusturya'da sedef ve dev inci üretimiyle ünlü Broome, Çin denizi ve siyah inci üreticisi Tahiti; Basra Körfezi, Siri Lanka ve Amerika'daki dev üretim alanlarına eklenmiş oldular.

İstiridyenin kabuklarının içine giren kum tanesini sedefle kaplaması ve inci gibi nadide bir mücevher oluşturması çok hoş ve romantik bir hikâyedir. Ancak istiridyenin acı çektiğini, kendini savunmaya çalıştığını da kabul etmeliyiz. Hatta midyenin içine minik bir canlı parazit girmiş ise inci bu canlının mezarı olmaktadır. Kültür inci üretiminde ise istiridyelerin yumurtalıklarına küçük bir kesik atılır ve çekirdek yerleştirilir. Bu operasyon birkaç saniye sürer ama istiridyenin yarası en az 3 ayda iyileşir hatta çoğu ölür. Bu yüzden Dünya'daki vejetaryen kuruluşlar inci üretimine karşıdır.

SEDEF TAŞI; cesaret, güç ve bereket taşıdır. Topladığı toprak enerjisini bedene verir. Vücuttaki toksinleri temizler, baş dönmesine iyi geldiğine inanılır.

Sedef organik bir madde olduğundan cilde iyi gelir. Hücrelere aminoasit sağlar, yüz kaslarını protein ve minerallerle geliştirir, metabolizmayı çalıştırarak kırışıklıkları açar, cildi nemlendirir, besler, pigment lekelerini beyazlatır.

Deniz yumuşakçalarının kabukları incinin ana maddesi sedeften oluşmaktadır. Uzun ömrün simgesi sayılabilecek bu kabuklar ılık denizlerde, göllerde ve milyonlarca yıllık fosiller halinde karalarda da görülür. Sedef birçok hobi alanında, aksesuar yapımında, porselen yapımında ve kozmetikte maske veya krem olarak kullanılmaktadır.

İnci ve sedef takılar, parfüm ve saç spreyi gibi kozmetik ürünlerle temas ettirilmemelidir. İnci takılar uzun süre kasalarda veya kapalı yerlerde tutulursa

kurur ve matlaşır. Terden bozulmaması için inci takılar ılık su ve yumuşak bir havluyla temizlenir.

Ahşap malzemeler üzerinde motif çizim-

lerinin içine döşenip yapıştırılarak sedef kaplama oluşturulur. Sedekârlık Çin, Hindistan, Siyam gibi Uzak Doğu ülkelerinde doğmuş Orta Asya Türkleri ile beraber Anadolu'ya geçmiştir. Marko Polo ve Türklerle ilişkisi olan Bizans elçilerinin hatıralarından Türklerin sedefle bezenmiş çeşitli eşyalar kullandıklarını öğrenebiliriz. Osmanlı Devleti'nde ilk sedef süsleme işlerine Edirne'deki II. Bayezid Camii kapı kanatlarında rastlamaktayız.

MERCANLAR; hayat ağacı "koral" olarak da isimlendirilirler ve özü itibariyle canlılık içerirler. Kırmızı mercan, inci gibi, bir canlıdan elde edilebilen diğer bir mücevherdir. Aslında omurgasız bir hayvanın iskeletidir. Akdeniz'de, Atlantik Okyanusu Cebelitarık Boğazı açıklarında ve Cape Verde Adaları etrafında bulunur. Sakin, tuz oranı yüksek, ılık denizlerde, 250 m kadar derinlikte, herhangi bir sert yüzeye (bir kaya parçasına) tutunarak büyürler. 10-300 m yükseklikte küçük dalları olan bir çalıya benzerler. Renkleri kırmızı, koyu kırmızı, pembe ve bazen beyaz olabilir. Efsaneye göre Perseus tarafından başı kesilen Gorgon'un akan kanı, Medusa'nın bakışlarıyla taş kesilir ve denize düşer.

Akdeniz'in kırmızı altını mercan kesilmeye, şekillendirilmeye uygun olduğundan, içinde çatlak ve delikler bulunmadığından, parlaklığından ve renginden dolayı takı ve biblo yapımına çok uygundur.

Arkeolojik kanıtlar uzun yıllardır mercanın değerli görüldüğünü, işlendiğini ve ticaretinin yapıldığını göstermektedir. Mısır'da ölümler âlemine geçişi kolay-

laştırdığına inanıldığı için kral ve yüksek din adamlarının mezarlarına konulmuştur. Sümer tanrılarının mücevherlerini süslemiştir. İsviçre'de çok eskiden kalma mezarlarda muska olarak kullanılan kızıl mercan parçaları bulunmuştur. Keltler silahlarını ve atlarının yularlarını süslemişler, Eski Yahudiler ise kutsal kitapta söz edilen kızıl mercanı kıymetli eşyalar arasında saymışlardır. Romalılar, çocukları kem gözlerden koruduğuna inandıkları için mercan boncuk ve takılar kullanmışlardır. Öğütülmüş mercanı yılan ve akrep sokmalarına karşı ilaç olarak kullanmışlar ayrıca ateşli hastalıkları, böbrek taşı ve göz hastalıklarını tedavi ettiğine ve bazı hastalıkların mercanın renk değiştirmesiyle teşhis edildiğine inanmışlardır. 13. yy'da Akdeniz mercanı Hindistan ve Çin Hind'i'nde çok popülerdi ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşayan Arap tüccarlar tarafından Çin'e kadar götürülmüştür. Maniyerist ve Barok dönemlerde (16-18. yy'lar) Trapani'de üretilen boncuklar, takılar, mitolojik, doğal ve dini figürler içeren heykelcikler göze çarpar nitelikteydi. Yüzyıllardır Torre del Greco (Napoli Körfezi, İtalya) kızıl mercanın en iyi işlendiği yerdir. Akdeniz'de deniz kirliliğinin artması ve kaynakların talan edilmesiyle işlenebilecek kalite ve büyüklükte kızıl mercan bulunamadığından, İtalyan mercan mücevher zanaatkarları hammaddeyi artık Büyük Okyanus'ta benzer yapıdaki kaynaklardan modern ve denetimli toplanma yöntemleriyle temin etmektedirler. Büyük Okyanus'ta mercanlar deniz dibinde çiçek bahçesi gibi görünürler. Ağaç dalı, yelpaze ya da çimen şeklinde de olabilirler. Kırmızı, pembe, mor, sarı, çizgili, desenli türlü türlüdürler. Organiktirler, kalsiyum karbonat, magnezyum, silis karbonat, magnezyum florüt ve kalsiyumdan oluşurlar. ılık denizlerde dipte bulunan büyük taşlara yapışarak koloniler halinde yaşayan, küçük canlılarla beslenen bir tür omurgasızdırlar.

Bir mercan ünitesi kalkerli bir kabuk içinde birbirine bağlı hayvancıklardan oluşur ve sürgün şeklindeki

üreme sonucu devamlı büyür, bu sırada sadece kütlelenin yüzeyindeki hayvanlar canlı kalarak gelişimini tamamlar. Polip vücutlu bu canlıların mineral maddeler karışık, kalkerli, boynuzsu mercan iskeletleri kaynaşarak zamanla deniz yüzeyine kadar yükselir; resif ya da mercan adası oluşturur. Yani mercan; deniz canlılarının iskeletidir ve küçük poliplere destek olmaktadır.

Mercan resifleri Hint Okyanusu ile Büyük Okyanusun tropik kesimlerinde Batı Hint Adaları'nda ve Kızıl Deniz'de bulunur çünkü mercanların resif oluşturabilmesi için derinliği 45 metreyi geçmeyen ve sıcaklığı 25 derecenin altına düşmeyen denizlerde yaşaması gerekmektedir. Mercanlar genellikle yılda 1-2 santim kadar büyürler ve mercanların büyüme hızı doğal olarak resiflerin de büyüme hızını belirler.

Mercan resiflerinin ortaya çıkardıkları yüzey şekilleri üç temel gruba ayrılır. Bunlar kıyı resifleri, set resifleri ve mercanadalardır. Kıyı resifleri kıtaların kıyıları boyunca olur ve kıyı şeritlerini denizden korur. Set resifleri ise karadan çok daha uzaktadır. Atol denilen halka biçimli mercanadalardan oluşumu ise Charles Darwin'in 1842'de mercan kayalıkları hakkında yazdığı kitabında yer aldığı gibi başlıca üç evreden geçer. Bir volkanik adanın etrafında zamanla kıyı resifleri oluşur, volkanik hareketlerle ada çöktükçe mercan kolonileri ışığa yakın olabilmek için yükselir ve sonunda ada sulara gömüldüğünde geride bir mercan halkası ve ortasında güvenli bir liman olacak Lagün kalır. Kıtalarla bağlantısı olmayan bu yalıtıl-

mış ortamlar yaban hayvanlarının ve kuş kolonilerinin barınaklarıdır. Zaten mercanlar dünyanın en eski ekosistemleridir, gezegenimizin en büyük canlı yapılarıdır ve sualtı canlı çeşitliliğinin %25'inin ev sahipleridir.

Günümüzde mücevher yapımında veya dekor amaçlı kırmızı, pembe ve beyaz mercanlar çok popülerdir. Ancak kırmızı mercan başta sedef hastalığı olmak üzere, pek çok cilt hastalığını tedavi etmek amacıyla kullanılır. Mercan taşının solunum açıcı özelliği vardır. Kalbi ve dalağı kuvvetlendirir, kişinin ruhsal anlayışını güçlendirir. Saflığın ve dengenin korunmasını sağlar. Aile içinde ve arkadaşlar arasında saygınlığın kuvvetlenmesine yardımcı olur. Atılacak adımlarda bilinçli ve kararlı olmayı, olumsuz yargılamalara karşı güçlü olmayı sağlar. Onaylanmama korkusu ile girişilemeyen başlangıçlar için kişiyi yüreklendirir. Eleştiri ve zıtlasmalar ile karşılaşıldığı durumlarda kararlılığın sürmesini sağlar, nazara karşı kullanılır. Ve konsantrasyon eksikliğini giderir.

Kaynaklar

- Mücevherlerin Gizli Tarihi, Victoria Finlay, 2006, Pegasus Yayınevi, 432 sayfa.
- www.osmanlielsanatlari.com
- Taşların Gizli Gücü - Nilgün Sözer, Sınır Ötesi Yayınları, 2007, 304 sayfa.
- Şifalı Taşlarla Hastalığa Göre Tedavi - Judy Hall, Dinazor Yayıncılık, 2009, 144 sayfa.
- www.tubitak.gov.tr
- www.wattpad.com

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği

Dünya çapında kutlanan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü İTÜ Ailesi tarafından düzenlenen özel bir etkinlikle kutlandı. Rektörlük tarafından Ayazağa Yerleşkesinde düzenlenen etkinliğe Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Karaca, rektör yardımcılarımız, genel sekreterimiz ve genel sekreter yardımcılarının yanı sıra akademik kadromuzdan ve idari personelimizden birçok kişi katıldı. Rektörümüz, yaptığı açılış konuşmasında dünyada yaşanan toplumsal sorunların en tepesinde cinsiyet ayrımcılığının olduğunu söyleyerek kadınların aslında pozitif ayrımcılığın da ötesinde, eşitlik istediğini hatırlattı. Prof. Dr. Mehmet Karaca bu eşitliğin dünyada olduğu gibi ülkemizde de henüz tam olarak sağlanamadığına da dikkat çekti. Üniversitemizde ve ülkemizde öğrenim gören ve çalışan kadınlar hakkında önemli istatistikler paylaşan Rektörümüz, bununla birlikte mühendislik alanında çalışan kadın sayısının düşük olduğunu sözlerine ekledi. Üniversitemizdeki kadın öğrenci sayısında son dönemde ciddi bir artış yaşandığını vurgulayan Rektörümüz, 2016 yılı verilerine göre, ülkemizdeki öğrencilerin %52,5'inin erkek, %47,5'inin ise kadın olduğunu, bunun da 7 milyon 277 bin öğrenciden 3 milyon 345 bininin kadınlardan oluştuğunu belirtti. Fen bilimleri alanında çalışan kadın oranının %78

iken bu oranın tıp ve sağlıkta %63, tarım ve gıda ise %45 olduğuna işaret eden Prof. Dr. Mehmet Karaca, mühendislik alanında ise bu oranın %24'e düştüğüne vurgu yaptı. Ardından, bu verilerin mühendislikte çalışan her dört kişiden yalnızca birinin kadın olduğu anlamına geldiğini ve bu sayının artması gerektiği görüşünü katılımcılarla paylaştı.

Üniversitemizde çalışan kadınlara dair istatistikleri de aktaran Rektörümüz, bu noktadaki düşüncesini ise: “Üniversitemizde görev yapan profesörlerin 296'sı erkek 187'si kadın; doçentlerin 150'si erkek 116'sı kadın ve son olarak yardımcı doçentlerin 204'ü erkek 139'u kadın. Yani toplamda 1326 erkek 1072 kadın akademisyen bulunuyor. Bu rakamları oransal olarak değerlendirdiğimizde, üniversitemizdeki akademisyenlerin %55'inin erkek, %45'inin ise kadın olduğunu görüyoruz. Bunun gerçekten de fena bir rakam olmadığını söylememiz gerekiyor. İdari personel sayısına baktığımızda ise 750 erkek, 530 kadın çalışmamız var.” sözleriyle paylaştı.

Rektörümüzün konuşmasından sonra, tiyatro ve sinema sanatçısı Demet Akbağ'ın İTÜ'lülere seslendiği video mesajı yayınlandı. Etkinlik, oyuncunun rol aldığı “Hükümet Kadın-1” filminin gösterimi ve fuaye alanında yapılan ikramla sona erdi.

MART
DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

Tüm dünya için ortak dileğimiz; kadınların kendilerini ve yeteneklerini zihinlerdeki engellerle savaşmak zorunda kalmadan ifade edebilmeleri, toplum içinde hak ettikleri yerlerde bulunabilmeleri. 8 Mart'ı bu noktada bir farkındalık günü olarak görüyor ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin temenni olmaktan çıktığı bir gelecek umuduyla "Dünya Kadınlar Günü"nü kutluyorum.

Prof. Dr. Mehmet KARACA
Rektör

İrem Vardar Giysi Odası Açılışı

İTÜ Vakfı Sosyal ve Kültürel Hizmetler Komitesi'nin projesi olarak, birçok firmanın ve mezunlarımızın bağışlarıyla 10 yıl önce hizmet vermeye başlayan Giysi Odası; giysi, ayakkabı vb. eşyaları ihtiyacı olan öğrencilerimize ulaştırıyor. 2007'den beri üniversitemizde önemli bir sosyal sorumluluk rolü üstlenen oda, kuruluşunda emeği geçen komite üyelerinden merhum İrem Vardar'ın anısına eşi Prof. Dr. Mahir Vardar tarafından yenilendi. Yenilenen oda için Ayazağa Yerleşkemizde düzenlenen açılış törenine Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Karaca, Prof. Dr. Mahir Vardar ve Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Telem Gök Sadıkoğlu'nun yanı sıra; akademisyenlerimiz, öğrencilerimiz ve İTÜ Vakfı çalışanlarının da aralarında bulunduğu birçok kişi katıldı.

Açılıшта konuşan Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Karaca, Giysi Odası'nın öğrencilere sunulan önemli bir destek olduğunu hatırlattı. Karaca, bu kadar değerli bir projenin hayata geçmesinde ve yenilenerek sürdürülmesinde katkıda bulunanlara teşekkür ettikten sonra, İrem Vardar'ın çalışmalarını anımsatarak

kendisini rahmetle andı. Mühendis, mimar ve sanatçı olarak çok yönlü bir akademisyen profili çizen Jeoloji Mühendisliği Bölümü emekli öğretim üyemiz Prof. Dr. Mahir Vardar'a da emeklerinden ötürü teşekkür eden Rektörümüz, bu tür hizmetlerin süreceğini de sözlerine ekledi. Giysi Odası'nın yenilenmesini sağlayan Prof. Dr. Mahir Vardar ise çalışmaların tamamlanmasında Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Karaca'nın kendilerine büyük destek verdiğini ve bunda üniversitemizin geleneklerine bağlı bir eğitim kurumu olmasının da etkili olduğunu belirtti. Vardar konuşmasını, geçmişin değerlerini kaybetmeden geleceğe taşıyabilmenin oldukça önemli olduğunu söyleyerek tamamladı.

Giysi Odası, pazartesi ve perşembe günleri 11.00-15.00 saatleri arasında Ayazağa Yerleşkemizde bulunan Merkezi Derslik Binası'nda hizmet veriyor. Giysi Odası'na giysi, ayakkabı vb. eşyalar bağışlayarak ihtiyacı olan öğrencilerimize ulaşmasını istiyorsanız, İTÜ Vakfı Sosyal ve Kültürel Hizmetler Komitesi'ne 0212 296 55 11 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

***Bir güzel kıyafet, iyi bir tavsiye mektubudur. Cenap Şahabettin
Elbiseler, insanın ruhudur. W. Shakespeare***

İrem Vardar, 1966 yılında Notre Dame de Sion Fransız Lisesi'nden mezun oldu. 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Pedagoji Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladıktan sonra Fransa Strasbourg'da Faculté des Sciences Humaines'de 1973 yılında Yüksek Lisans derecesi aldı. Aynı dönemde Avrupa Parlamentosu Sekreteryasında organizasyon çalışmalarını yürüttü ve "Eğitim Kurumlarında İşletme" sertifika programını bitirdi.

1977 yılında yurda döndükten sonra, MET Eğitim Tesisleri A.Ş.'de Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak yaklaşık 10 yıl süre ile görev yaptı.

1 Eylül 1986 tarihinden sonra, kuruluş çalışmalarında yer aldığı İTÜ Vakfı Eğitim ve Kültür Tesisleri İşletmesi'ndeki Müdürlük görevini 2000 yılına kadar başarıyla sürdürdü. Bu süreçte İTÜ Vakfı İşletmesi bünyesinde gerçekleştirilen bilgisayar ve yabancı dil eğitimleri, kamu ve özel sektör kuruluşlarına meslek içi eğitim seminerleri, Afrika ülkelerinin üst düzey kamu yöneticilerine yönelik eğitim seminerleri gibi çalışmalarla İTÜ Vakfı'na önemli katkılarda bulundu. Aynı süreçte, İTÜ Vakfı Sosyal ve Kültürel Hizmetler Komitesi Üyeliğini de sürdürdü ve 1990-1994 tarihleri arasında Rehberlik ve Danışmanlık Komitesi Yürütücülüğü, Haziran 1996-Haziran 1999 arasında ise Komite Başkanlığı'nı üstlendi. 1 Eylül 2000 tarihinde İTÜ Vakfı Genel Sekreteri olarak atandı. 31 Mart 2001 tarihinde İTÜ Vakfı'ndan ayrıldı.

Üniversitemizin Emekli Profesörlerinden Mahir Vardar'ın eşi, Didem ve Sinem'in annesi olan İrem (Katrınlı) Vardar 1 Temmuz 2016 tarihinde geride özenilecek üstün nitelikli örnek hizmetler ve anılar bırakarak aramızdan ayrılmış bulunmaktadır. Kendisinin unutulmaması ve ideallerinin yaşatılması dileklerimizle ruhu şad olsun!

II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kızların Eğitimi

Yazar: Yasemin Tümer Erdem
Yayınlayan: Türk Tarih Kurumu
Yayın Tarihi: 2013 (1. Baskı)
Sayfa Sayısı: 509

Çalışmanın birincil kaynaklarını ağırlıklı olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) belgeleri oluşturmaktadır. Eserin giriş kısmında, Osmanlı toplumunda kadının yeri ve batıdaki kadın hareketlerinin Osmanlı kadınının statüsüne etkisi kısaca ele alınmış, ardından kadınların eğitimi konusunda II. Meşrutiyet öncesinde yapılan tartışmalar ve bu dönemde kızların eğitimi özetlenmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde, II. Meşrutiyet Dönemindeki fikri tartışmalar içinde kadın eğitiminin yeri fikir akımlarına, eğitimcilere, edebi eserlere ve basına göre gruplandırılarak ayrıntılı olarak anlatılmıştır. İkinci bölümde kızların ilköğretimine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde kızların orta öğretim kurumlarından Kız Sanayi Mektepleri, İnas İdadisi ve İnas Sultanilerinin geçirdiği evreler, teşkilat ve idari yapıları, öğretmenleri, öğrencileri, eğitim ve öğretimi ile hizmette buldukları binaları üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölüm, kızların eğitiminde önemli bir yeri olan Darülmuallimat'a ayrılmıştır. Beşinci ve son bölümde kızların yüksek eğitimi ele alınmıştır. (Tanıtım Bülteninden)

Güneşin Kızları

Yazar: Corban Addison
Çevirmen: Arzu Altınanıt
Yayınevi: Feniks Kitap
Yayın Tarihi: 2013 (2. Baskı)
Sayfa Sayısı: 464

Hem hikâyesiyle hem de verdiği mesaj itibariyle Addison inanılmaz güzellikte bir roman yazmış. Güneşin Kızları geniş bir okur kitleyle buluşmayı hak eden bir yapıt. John Grisham Tsunami, Hindistan'da yaşadıkları kasabalarını dünya üzerinden silip ailelerini de ellerinden aldığı Ahalya on yedi, Sita da henüz on beş yaşındaydı. Kimsesiz kalan iki kız kardeşin tek kurtuluşları okudukları yatılı okula ulaşabilmektir. İki kız kardeş Hindistan'da bunları yaşarken, çok uzakta, dünyanın diğer ucu Washington'da avukatlık yapan Thomas Clarke ise özel ve iş hayatıyla ilgili radikal kararlar alarak yeni bir hayat kurmanın eşigindeydi. Yolculuklarında acının başka bir yüzüyle karşılaşan Ahalya ve Sita'nın kaderi akıl almaz bir şekilde Thomas'la kesişir. Güneşin Kızları yazgıya inat, umudun nefes kesici destansı bir öyküsü... (Tanıtım Bülteninden)

Halime Kaptan

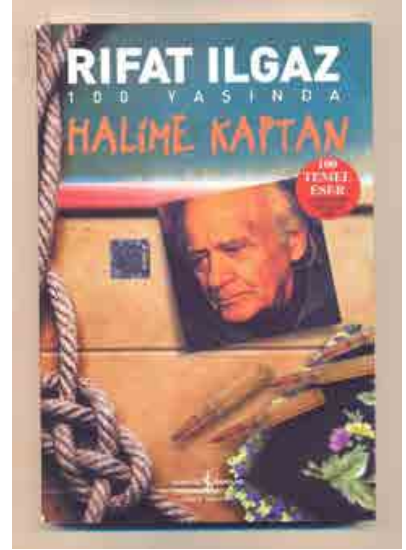
Yazarı : Rifat Ilgaz

Yayınlayan : İş Bankası Kültür Yayınları

Yayın Tarihi: 2016

Sayfa Sayısı : 202

Rifat Ilgaz, Halime Kaptan'da Cideli Temel Reis'in gelini Halime'nin bir kaptan olarak ortaya çıkışının öyküsünü anlatır. Eli silah tutan bütün erkeklerin cepheye gönderildiği Kurtuluş Savaşı yıllarıdır. Köyde yalnızca yaşlılar, kadınlar ve çocuklar kalmıştır. Herkesin tuza, şekere, ekmeğe hasret kaldığı o günlerde, evinin ihtiyaçlarını karşılamak için sefere çıkan Temel Reis, yolda hastalanarak hayatını kaybeder. Oğluyla bir başına kalan Halime'nin, geçimini sağlamak için babasından kalan sandalla Karadeniz'e açılmasının zamanı gelmiştir. Erkek kılığında girerek, oğlu ve iki tayfasıyla çıktığı ilk seferinde hırçın dalgalarla, korsanlarla mücadele etmek zorunda kalır. Bu zorlukların hiçbiri onu yıldırmaz, aksine Karadeniz'e tutkuyla bağlanır. O artık İnebolu'ya cephane taşıyan, Kurtuluş Savaşı'nın fedakâr kadınlarından biridir, Halime Kaptan'dır... (Tanıtım Bülteninden)

El İncesi

Yazar: Sitem Ateş

Yayınevi: Chivi Yazıları

Yayın Tarihi: 2017 (1. Baskı)

Sayfa Sayısı: 272

El İncesi... Elin incesi... Sözü'n hayat bulma hali... Anlam bulma şekli belki de. El İncesi gibi, söz de ağır gelir; yaralar, sözü'n gedige oturduğu yerde ise düğümün içindeki ağırlık gibi tutar her şeyi... Limanı, gemiye bağlar...

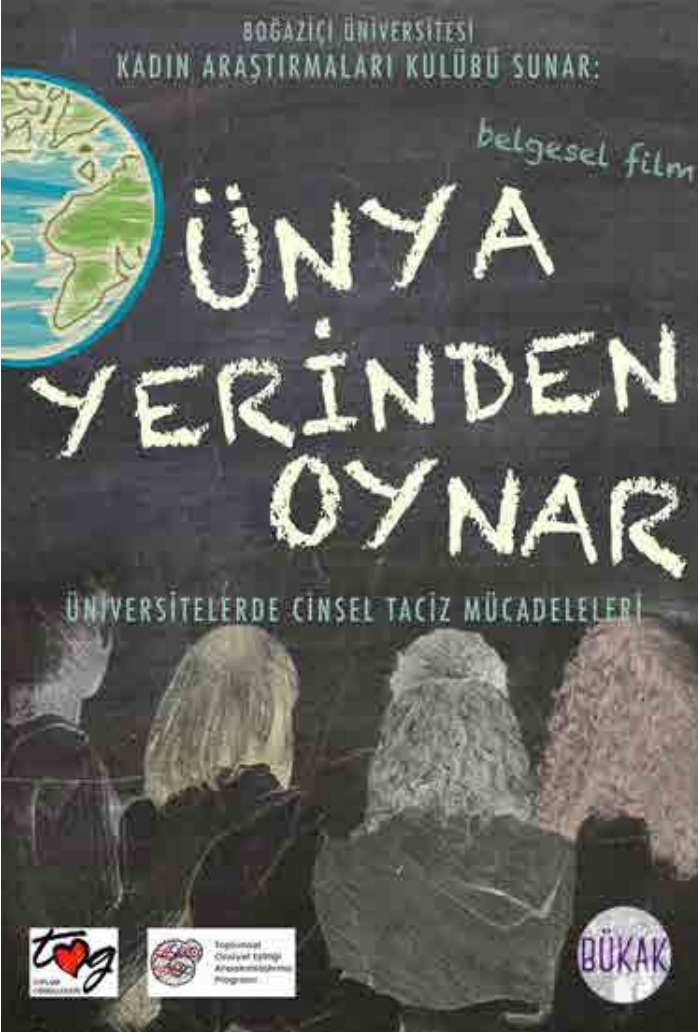
El İncesi bir denizcilik terimidir. Hem el emeğini hem de ince işçiliği böylesine zarif bir şekilde ifade eden bu deyim, aslında çok sayıda gemici düğüm-lerinden birinin adıdır. Geminin sahile bağlanmasını sağlayan kalın halatı göndermeye yarayan kılavuz halatına el incesi, el incisini sahile atabilmek için bir ucuna yapılan ve içinde ağırlık bulunan bağa ceviz düğümü denir.

Sitem Ateş, El İncesi'ni öyle ince eleyip sık dokudu ki sözleri, yüreklere dokunuyor. Bir halat sözle bu kadar mı güzel örülmeliydi! Bu kadar mı görkemli görünmeliydi!.. Sitem Ateş, sayfalar ağır ağır ilerlerken sizi uzaklara, çok uzaklara taşımak için, ağırlık olsun diye düğümün içine âşkın büyüsünü koydu. Elinde halatı, ucunda imkânsız bir âşkın çıkmazlarıyla düğümlediği cevizi, çok uzaklardan duygularımızın dalgalı sularına attı. Dalga büyüklüğüne bakınca burası fırtınanın gözü!

Sonra büyüyecek fırtına; günlerce sürüp, korkuyla, yorgunlukla, yalnızlık ve kederle hırpalarken, sessizce kendi içine dönecek herkes. Bu kitap, sizlere fırtınaya direnen yelken olacak... Fırtınanın geçmesini, yolun bitmesini, güneşli ve güzel günleri özleyeceksiniz. Yeni bir limana varıp âşık olmak isteyeceksiniz. Hayatlarımızın küçük detayları, böylesi zamanların kusursuz yalnızlığı, geceyle büyüyen korkular herkese başka şeyler söyleyecek, başka şeyler anlatacak...

Sözü'n büyüsü, halatın içinde saklı: El İncesi... (Tanıtım Bülteninden)

DÜNYA YERİNDEN OYNAR

Senaryo: Beril Sarıaltun
 Kamera: Ayşe Damla Pinçe, Defne Alkan
 Yapım Sorumluları: Çağıl Güner,
 Meltem Keniş, Zeynep Nisan Günç
 Kurgu: Tuğçe Canbolat
 Müzik: Beril Sarıaltun,
 Rümeysa Çamdereli
 Beste: Rümeysa Çamdereli
 Afiş Tasarım: Ayşe Damla Pinçe
 Süre: 45 Dakika
 Yıl: 2016

“Dünya Yerinden Oynar” Türkiye’deki cinsel tacize dair mücadelenin tarihini, son zamanlarda üniversite-lerde yaşanan cinsel taciz olaylarını ve bu olaylara karşı geliştirilen mücadeleleri anlatan bir belgesel filmidir.

Bu belgesel Türkiye’nin birçok yerinden öğrencilerin cinsel tacize karşı mücadelelerine tanıklık etmektedir. Belgeselde üniversitelerde cinsel tacize karşı yürütülen mücadelede geline yol anlayabilmek için 80’lerden günümüze bir izlek oluşturulmaya çalışılmıştır. Belgesel özellikle üniversitelerdeki cinsel tacize karşı müca- delelere ilham kaynağı olmayı ve üniversiteler arasında kurulacak dayanışma ortamına başlangıç oluşturmayı hedeflemektedir.

Belgesel Ekibi:
 Kolektif Çalışma (BÜKAK)

*Bu belgesel Toplum Gönüllüleri Vakfı Genç Kadın Fonu ve Boğaziçi Üniversitesi tarafından desteklenmiştir.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
BİLİM, MÜHENDİSLİK VE TEKNOLOJİDE
KADIN ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMA MERKEZİ DERGİSİ

MİMOZA

İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi E-322, 34469 Maslak, İstanbul
Tel: 212 - 285 71 24 Faks: 212 - 285 60 80
kaum@itu.edu.tr